

ΚΕΔΙΣΑ ΚΕΔΙΣΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ
CENTER FOR INTERNATIONAL STRATEGIC ANALYSES**

**Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής
Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας
της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της
Ρωσίας στην Ουκρανία**

**Αντισυνταγματάρχης (ΠΖ)
Γεώργιος Κουκάκης**

Ερευνητική Εργασία no. 97

ΚΕΔΙΣΑ ΚΕΔΙΣΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ
CENTER FOR INTERNATIONAL STRATEGIC ANALYSES

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΕΔΙΣΑ

Δρ. Ανδρέας Γ. Μπανούτσος	Πρόεδρος
Δρ. Παναγιώτης Σφαέλος	Αντιπρόεδρος & Δ/της Ερευνών
Βασίλης Παπαγεωργίου	Γενικός Γραμματέας
Αργέττα Μαλιχουτσάκη	Οικονομική Διαχειρίστρια
Ευάγγελος Διπλάρας	Μέλος
Αναστασία Τσιμπίδη	Μέλος

© 2023 Center for International Strategic Analyses (KEDISA, All Rights Reserved)

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without permission of the publisher

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ
CENTER FOR INTERNATIONAL STRATEGIC ANALYSES

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

Δυνατότητες εμβάθυνσης και περιορισμοί σύμφωνα με τις συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη Στρατηγική Πυξίδα και ενδεχόμενες προκλήσεις και ευκαιρίες για την Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψιν τη Στρατηγική Εταιρική Σχέση για τη συνεργασία στην Άμυνα και την Ασφάλεια μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας.

Αντισυνταγματάρχης (ΠΖ) Γεώργιος Κουκάκης

Απόφοιτος Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων

Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης στη
«Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο»
του Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου

2 Ιουλίου 2023

ΔΗΛΩΣΗ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η γνώμη που διατυπώνεται σε αυτό το κείμενο εκφράζει τις προσωπικές απόψεις του συγγραφέα και σε καμία περίπτωση δεν αντικατοπτρίζει την επίσημη θέση της Ελληνικής Κυβέρνησης ή του Ελληνικού Στρατού.

Θεσσαλονίκη, 2 Ιουλίου 2023

Georgios Koukakis

Γεώργιος Κουκάκης
Ανχης (ΠΖ)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΣΚΟΠΟΣ	4
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	4
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ-ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ	4
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ	5
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ.....	5
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : Η ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	7
Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΕΠΠΑ.....	7
Η ΚΟΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ (ΚΠΑΑ)	9
ΟΙ ΡΗΤΡΕΣ ΑΜΟΙΒΑΙΑΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ	11
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ (STRATEGIC COMPASS)	13
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	13
Ο 1 ^{ος} ΠΥΛΩΝΑΣ (ΔΡΩ)	14
Ο 2 ^{ος} ΠΥΛΩΝΑΣ (ΕΠΕΝΔΥΩ)	14
Ο 3 ^{ος} ΠΥΛΩΝΑΣ (ΑΣΦΑΛΙΖΩ)	15
Ο 4 ^{ος} ΠΥΛΩΝΑΣ (ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΑΙ).....	15
ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ ΜΕ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ	16
Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο : Η ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΓΑΛΛΙΑΣ	20
ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	20
ΜΕΡΟΣ Ι (ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ)	21
ΜΕΡΟΣ ΙΙ (ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ).....	22
ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ (ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ).....	22

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

ΜΕΡΟΣ IV (ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΜΥΝΑΣ-ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ)	23
ΜΕΡΟΣ V (ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ).....	23
ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο : Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ.....	26
Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ	26
Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ	27
ΤΟ ΝΕΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ.....	29
Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	30
ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο : Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΕΠΠΑ (ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT)	34
ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ (2023-2026).....	34
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕΠΠΑ.....	36
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΚΕΠΠΑ.....	37
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	38
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	41
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	43
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	44
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	60
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ ΚΠΑΑ	60
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ.....	62
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΥΠΕΞ (2023-2026)	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: Η ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΓΑΛΛΙΑΣ.....	64
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε: ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ	75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ: ΤΟ ΝΕΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΔΟΓΜΑ ΤΟΥ ΝΑΤΟ	76
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ: Η ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΠΑ	77
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ.....	78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Θ: ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ RESCO	81

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΥΠΕΞ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ	82
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΑ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ	84
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΒ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΜΑΜ UKRAINE.....	86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΓ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΜΑ	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΔ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΜΡΜ NIGER.....	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΕ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	89
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΣΤ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΑΧΕΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΖ: Η ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ ΠΡΟΟΔΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ...	93
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΗ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΥΞΙΔΑΣ.....	94
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ.....	96

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΕ	Αφρικανική Ένωση
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΔΕΕ	Δυτικο-Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚΑΧ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΣΣΔ	Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΚΕΠΠΑ	Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας
ΚΠΑΑ	Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας
ΚΥΣΕΑ (1)	Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας
ΚΥΣΕΑ (2)	Κυβερνητικό Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας
ΟΑΣΕ	Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΣΕΕ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΥΠΕΞ	Υπουργείο Εξωτερικών
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΑ

AU	African Union
AUKUS	Australia-United Kingdom-United States
ASEAN	Association of South-East Asian Nations
CARD	Coordinated Annual Review on Defence
CFSP	Common Foreign and Security Policy
CO ₂	Carbon Dioxide
CSDP	Common Security and Defense Policy
DPR	Donetsk People's Republic
ECSC	European Coal and Steel Community
EDA	European Defense Agency
EDC	European Defence Community
EDF	European Defence Fund

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

EEC	European Economic Community
EEAS	European External Action Service
EPF	European Peace Facility
ESDC	European Security and Defence College
EUBG	EU Battle Group
EUGS	EU Global Strategy
EUMAM	European Union Military Assistance Mission
EUMPM	European Union Military Partnership Mission
EUMSS	European Union Maritime Security Strategy
EURATOM	European Atomic Energy Community
EU RDC	EU Rapid Deployment Capacity
HR/VP	High Representative /Vice President
LPR	Lugansk People's Republic
NATO	North Atlantic treaty Organization
OSCE	Organization for Security and Cooperation in Europe
PESCO	Permanent Structured Cooperation
StratCom	Strategic Communications
SWOT	Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threats
WEU	Western European Union

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις 24 Φεβρουαρίου 2022 η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία, προβάλλοντας ως βασικό επιχείρημα την προάσπιση του ρωσόφωνου πληθυσμού της τελευταίας από τη δράση των τοπικών νεοναζιστικών οργανώσεων. Η ενέργεια αυτή προκάλεσε μία αλυσιδωτή αντίδραση, με αποτέλεσμα την εμφάνιση αρχικά ενεργειακής και στη συνέχεια επισιτιστικής και οικονομικής κρίσης.

Στις 21 Μαρτίου 2022, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) υιοθέτησε τη Στρατηγική Πυξίδα (Strategic Compass), ένα κείμενο στρατηγικού χαρακτήρα με το οποίο επιδιώκει να συντονίσει τις προσπάθειες των κρατών-μελών της προκειμένου να διαδραματίσει ενεργό ρόλο ως πάροχος ασφάλειας, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στις 28 Σεπτεμβρίου 2021 – σε μία προσπάθεια διασφάλισης των εθνικών συμφερόντων της και επαύξησης του αισθήματος ασφάλειας – η Ελλάδα είχε υπογράψει συμφωνία με τη Γαλλία για την εγκαθίδρυση Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης για τη συνεργασία στην Άμυνα και την Ασφάλεια. Η συμφωνία μεταξύ άλλων προβλέπει (άρθρο 2) ότι *«εφόσον διαπιστωθεί ένοπλη επίθεση σε κάποιο από τα δύο κράτη, το άλλο έχει την υποχρέωση παροχής βοήθειας με όλα τα κατάλληλα μέσα»*.

Η καινοτομία της παρούσας διατριβής έγκειται στο γεγονός ότι εξετάζει την προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της ΕΕ λαμβάνοντας υπόψιν τις προβλέψεις της Στρατηγικής Πυξίδας και τις συνθήκες που επικρατούν στο νέο περιβάλλον ασφάλειας, καθώς επίσης και στο γεγονός ότι αναλύει τις νέες προκλήσεις και ευκαιρίες που παρουσιάζει η εν λόγω προοπτική για την Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψιν την προαναφερθείσα ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής της συμφωνίας Ελλάδας-Γαλλίας.

Η δε σπουδαιότητά της έγκειται στο γεγονός ότι προτείνει ενδεδειγμένες ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν από την ηγεσία της ΕΕ και της Ελλάδας ώστε αυξηθεί η αποτελεσματικότητα τόσο της ευρωπαϊκής όσο και της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία λειτούργησε ως καταλύτης όσον αφορά τη συνεργασία των κρατών-μελών της ΕΕ πάνω σε θέματα που σχετίζονται με την άμυνα και την ασφάλεια. Ως αποτέλεσμα, η ΕΕ φιλοδοξεί να διαδραματίσει πιο ενεργό ρόλο ως πάροχος ασφάλειας μέσω της Στρατηγικής Πυξίδας, ενώ η Γαλλία υπέγραψε αμυντική συμφωνία με την Ελλάδα, η οποία περιέχει ανάμεσα στις διατάξεις της και ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης. Το νέο αυτό περιβάλλον ασφάλειας ενδεχομένως να οδηγήσει σε ολοκλήρωση της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της ΕΕ, γεγονός που μπορεί να εκμεταλλευτεί η Ελλάδα για να προασπίσει τα εθνικά της συμφέροντα.

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η εξέταση της πιθανότητας ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) λόγω των αλλαγών που σημειώθηκαν στο περιβάλλον ασφάλειας μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, λαμβάνοντας υπόψιν τις δυνατότητες εμβάθυνσης και τους περιορισμούς που θέτουν οι υφιστάμενες Συνθήκες της ΕΕ και η Στρατηγική Πυξίδα. Επιπλέον επιδιώκει τον εντοπισμό ενδεχόμενων προκλήσεων και ευκαιριών για την Ελλάδα, υπό το πρίσμα της ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής (mutual assistance clause) μεταξύ της χώρας μας και της Γαλλίας.

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Τόσο η Στρατηγική Πυξίδα, όσο και η Συμφωνία μεταξύ Ελλάδας-Γαλλίας αποτελούν σχετικά πρόσφατα έγγραφα, με συνέπεια να παρατηρείται μία σχετική έλλειψη βιβλιογραφίας, κυρίως ελληνικής.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ-ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ

Για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης ελήφθησαν ως βασικές προϋποθέσεις-παραδοχές ότι η Ελλάδα θα παραμείνει κράτος-μέλος της ΕΕ και

του NATO, ότι η Ελληνική Κυβέρνηση θα τηρήσει τους στόχους που έχουν τεθεί στο Στρατηγικό Σχέδιο 2023-2026 του Υπουργείου Εξωτερικών (ΥΠΕΞ), καθώς και ότι δεν θα σημειωθεί κάποια σοβαρή κρίση (υγειονομική, οικονομική, στρατιωτική, κ.λπ.) μέχρι το 2030, η οποία ενδέχεται να αλλάξει δραματικά το περιβάλλον ασφάλειας και κατ' επέκταση την ισορροπία ισχύος.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ

Ένας ουσιώδης παράγοντας επιρροής όσον αφορά την κατανόηση των στοιχείων που παρατίθενται αλλά και την εξαγωγή συμπερασμάτων είναι η γνώση του ιστορικού υπόβαθρου της ΕΕ αλλά και του τρόπου λειτουργίας των θεσμικών της οργάνων, ειδικά ως προς τη διαδικασία λήψης απόφασης.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία επιχειρεί να απαντήσει η παρούσα μελέτη είναι τα ακόλουθα:

1. Τι προβλέπουν οι συνθήκες της ΕΕ όσον αφορά την ΚΕΠΠΑ;
2. Τι προβλέπει η Στρατηγική Πυξίδα;
3. Τι προβλέπει η Στρατηγική Εταιρική Σχέση Ελλάδας-Γαλλίας;
4. Πως διαμορφώθηκε το περιβάλλον ασφάλειας μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία;
5. Ποιους στρατηγικούς στόχους έχει θέσει η Ελλάδα;
6. Σε τι αλλαγές πρέπει να προβεί η Ελλάδα για μπορέσει να εκπληρώσει τους στόχους που έχει θέσει;
7. Πως μπορεί να εκμεταλλευτεί η Ελλάδα τις υφιστάμενες συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί;

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Η ερευνητική μέθοδος που ακολουθείται είναι η εξέταση από το γενικό μέρος (ΕΕ) στο ειδικό (Ελλάδα). Αρχικά περιγράφεται το θεσμικό πλαίσιο της

ΚΕΠΠΑ, το οποίο είναι απαραίτητο για την κατανόηση του θέματος, στη συνέχεια αναλύεται το περιεχόμενο της Στρατηγικής Πυξίδας δίνοντας έμφαση στις αλλαγές που εισαγάγει στον τομέα της ΚΕΠΠΑ και έπειτα αναλύεται η Αμυντική Συμφωνία Ελλάδας-Γαλλίας, δίνοντας έμφαση στο άρθρο 2 (ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής).

Ακολούθως περιγράφονται εν συντομία τα κύρια γεγονότα της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία και η κατάσταση που επικρατεί στο σύγχρονο περιβάλλον ασφάλειας, ειδικά ως προς την ΚΕΠΠΑ. Τέλος πραγματοποιείται ανάλυση SWOT ως προς την ΚΕΠΠΑ λαμβάνοντας υπόψιν την επίδραση του νέου περιβάλλοντος ασφάλειας – μέσω της οποίας αναδεικνύονται οι δυνατότητες, οι περιορισμοί, οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται για τη χώρα μας – και παραθέτονται τα κυριότερα συμπεράσματα.

Η ερευνητική μέθοδος – από το γενικό στο ειδικό μέρος – επιλέχθηκε επειδή στοχεύει στην αρχική εξοικείωση του αναγνώστη με την ΚΕΠΠΑ, ώστε να είναι σε θέση να κατανοήσει ευκολότερα τις προεκτάσεις της Στρατηγικής Πυξίδας και της Αμυντικής Συμφωνίας Ελλάδας-Γαλλίας στην εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας. Η αναφορά στις αλλαγές που επήλθαν στο περιβάλλον ασφάλειας μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία πραγματοποιείται πριν την ανάλυση SWOT, ώστε να πραγματοποιηθεί αβίαστη σύνδεση των προκλήσεων και των ευκαιριών που παρουσιάζονται με τις δυνατότητες και τους περιορισμούς που υφίστανται από το θεσμικό πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ.

Η βιβλιογραφία στην οποία στηρίζεται η παρούσα μελέτη περιλαμβάνει βιβλία, άρθρα επιστημονικών περιοδικών, εφημερίδων και Ινστιτούτων καθώς και επίσημα θεσμικά κείμενα από ελληνικές και ξένες πηγές, Το ερευνητικό υλικό στηρίζεται κυρίως σε πρωτογενείς πηγές, δηλαδή τα πρωτότυπα κείμενα των Συμφωνιών της ΕΕ, της Αμυντικής Συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας-Γαλλίας και της Στρατηγικής Πυξίδας, καθώς και τις επίσημες ιστοσελίδες της ΕΕ και άλλων κρατικών φορέων, ώστε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο εκούσιας ή ακούσιας αλλοίωσης του περιεχομένου αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : Η ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την επίσημη ευρωπαϊκή ορολογία «*αποτελεί τη συντονισμένη εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Οι στόχοι της είναι οι εξής: α) διατήρηση της ειρήνης, β) ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, και γ) προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών*» (EUR-Lex χ.η.α).

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΕΠΠΑ

Η ιστορία της ΕΕ ξεκίνησε στις 18 Απριλίου 1951 με την υπογραφή της Συνθήκης των Παρισίων (EUR-Lex n.d.c) για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα¹ (ΕΚΑΧ) [European Coal and Steel Community (ECSC)] μεταξύ της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιταλίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας και του Λουξεμβούργου, με σκοπό την αποτροπή ενός ακόμα πολέμου μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών.

Τον Οκτώβριο του 1950 η Γαλλία πρότεινε τη δημιουργία μίας Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας² (European University Institute 2012), προσπάθεια που τελικά δεν ευοδώθηκε (Παρίσης 2010, 34). Στις 3 Οκτωβρίου 1954, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ολλανδία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο ίδρυσαν τη Δυτικο-Ευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) [Western European Union (WEU)], ένα φόρουμ διαλόγου και διαβούλευσης για την άμυνα και την ασφάλεια, στο οποίο 20 ημέρες αργότερα προστέθηκαν η Ιταλία και η (τότε) Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας (CVCE n.d.).

Στις 25 Μαρτίου 1957 υπογράφηκαν στη Ρώμη δύο ακόμα Συνθήκες,³ μία για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας⁴ (ΕΟΚ) (EUR-Lex

¹ Η Συνθήκη τέθηκε σε ισχύ στις 23 Ιουλίου 1952.

² European Defence Community (EDC).

³ Οι Συνθήκες τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1958.

⁴ European Economic Community (EEC).

n.d.c) και μία για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας⁵ (Official Journal of the European Union 2016), με τις οποίες τα έξι προαναφερθέντα κράτη επέκτειναν τη συνεργασία τους σε όλο το φάσμα των οικονομικών τους δραστηριοτήτων.⁶

Στις 8 Απριλίου 1965 υπογράφηκε⁷ η Συνθήκη των Βρυξελλών (EUR-Lex n.d.b) με την οποία δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁸ (European Union n.d.a) και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο⁹ (Council of the European Union n.d.a) και στις 7 Φεβρουαρίου 1992 υπογράφηκε¹⁰ η Συνθήκη του Μάαστριχτ (European Parliament n.d.) σύμφωνα με την οποία δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία είχε ως δεύτερο πυλώνα την ΚΕΠΠΑ.

Στις 19 Ιουνίου 1992 τα κ-μ της ΔΕΕ υιοθέτησαν τη Διακήρυξη Petersberg (CVCV n.d.) με την οποία εξέφρασαν την επιθυμία διάθεσης στρατιωτικών δυνάμεων για τη ανάληψη συγκεκριμένων αποστολών¹¹ (Petersberg tasks) υπό την αιγίδα της ΔΕΕ, του NATO ή της ΕΕ (EUR-Lex n.d.a). Στις 2 Οκτωβρίου 1997 υπογράφηκε¹² η Συνθήκη του Άμστερνταμ (EUR-Lex n.d.e) η οποία «απορρόφησε» την ΕΟΚ, δημιούργησε μία μονάδα σχεδίασης ΚΕΠΠΑ και έγκαιρης προειδοποίησης με συγκεκριμένες αποστολές και ρύθμισε τις σχέσεις της ΔΕΕ με το NATO και την ΕΕ, ενώ στις 17 Μαρτίου 2003 η ΕΕ και το NATO προχώρησαν στη Συμφωνία Berlin Plus με την οποία δίνεται η δυνατότητα στην ΕΕ να χρησιμοποιεί τα μέσα και τις δομές του NATO, προκειμένου να διεξάγει αποστολές διαχείρισης κρίσης (North Atlantic treaty Organization n.d.b).

⁵ European Atomic Energy Community (EURATOM)

⁶ Ελεύθερη διακίνηση αγαθών, γεωργία, ελεύθερη διακίνηση ατόμων, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

⁷ Η Συνθήκη τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου 1967.

⁸ European Commission.

⁹ European Council.

¹⁰ Η Συνθήκη τέθηκε σε ισχύ στις 01 Νοεμβρίου 1993.

¹¹ Οι αποστολές Petersberg περιελάμβαναν αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας και διάσωσης, πρόληψης σύγκρουσης και διατήρησης της ειρήνης, διαχείρισης κρίσεων και επιβολή της ειρήνης, επιχειρήσεις αφοπλισμού, στρατιωτικής υποβοήθησης και συμβουλευτικής, καθώς αποστολές σταθεροποίησης μετά από συγκρούσεις.

¹² Η Συνθήκη τέθηκε σε ισχύ στις 01 Μαΐου 1999.

Η ΚΟΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ (ΚΠΑΑ)

Το 2004 η ΕΕ προχώρησε στη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας¹³ (European Defence Agency n.d.c), με αρχική αποστολή «[...] την υποστήριξη του Συμβουλίου και των κρατών μελών στην προσπάθειά τους να βελτιώσουν τις αμυντικές ικανότητες της Ένωσης στον τομέα της διαχείρισης κρίσεων και τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας» (Official Journal of the European Union n.d.) στην οποία αργότερα προστέθηκε και «[...] η υποστήριξη της ανάπτυξης των αμυντικών δυνατοτήτων και της στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η τόνωση της έρευνας και τεχνολογίας στον τομέα της άμυνας και η ενίσχυση της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας, καθώς και η λειτουργία του ως μία στρατιωτική διασύνδεση με τις πολιτικές της ΕΕ» (European Defence Agency n.d.b).

Στις 18 Ιουνίου 2004 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είχε εγκρίνει σχετική Συνθήκη για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Συντάγματος, η οποία ωστόσο – έπειτα από τη διενέργεια δημοψηφίσματος - απορρίφθηκε από τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο χ.η.). Η «αποτυχία» του εν λόγω εγχειρήματος οδήγησε στην υπογραφή της Συνθήκης της Λισσαβώνας στις 13 Δεκεμβρίου 2007¹⁴ (Official Journal of the European Union 2007) με την οποία θεσπίστηκε η θέση του Υπατού Εκπρόσωπου για Εξωτερικές Υποθέσεις/Αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁵ (European Union External Action 2021b) και ιδρύθηκε η Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης¹⁶ της ΕΕ (European Union External Action n.d.a).

Με την ίδια επίσης συνθήκη καθιερώθηκε η ΚΠΑΑ, η οποία «αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ). Περιλαμβάνει τη σταδιακή πλαισίωση μιας κοινής πολιτικής άμυνας της ΕΕ, αποσκοπεί στο να επιτρέψει στην ΕΕ να ενισχύσει τις στρατιωτικές ικανότητές της και να αναπτύσσει αποστολές εκτός ΕΕ για ειρηνευτικούς σκοπούς, πρόληψη συγκρούσεων και ενίσχυση της διεθνούς ασφαλείας, σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών» (EUR-Lex χ.η.β).

¹³ European Defense Agency (EDA).

¹⁴ Η Συνθήκη τέθηκε σε ισχύ στις 01 Δεκεμβρίου 2009.

¹⁵ High Representative for Foreign Affairs/Vice President of the European Commission (HR/VP).

¹⁶ European External Action Service (EEAS).

Όσον αφορά τον συντονισμό της συνεργασίας των κ-μ της ΕΕ πάνω σε θέματα άμυνας, αυτός επιτυγχάνεται μέσα από τη Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία [Permanent Structured Cooperation (PESCO)] που ιδρύθηκε το 2017 και η οποία παρέχει το νομικό πλαίσιο μέσω του οποίου παρέχεται – σε εθελοντική βάση – η δυνατότητα σχεδίασης, ανάπτυξης και επένδυσης σε κοινά αμυντικά έργα (projects) σε 25 κ-μ (βλ. Παραρτήματα) της ΕΕ (European Union n.d.d). Όπως επισημαίνει ο Αντγος ε.α. Δασκαλάκης Ιπποκράτης, η PESCO «*Είναι το όχημα της ενοποίησης (integration) στον τομέα της άμυνας*» (Δασκαλάκης 2020, 97). Τα έργα αυτά χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας¹⁷ (European Union n.d.b) που ιδρύθηκε στις 7 Ιουνίου 2017, ενώ μέσω της Συντονισμένης Ετήσιας Επανεξέτασης στον Τομέα της Άμυνας¹⁸ (European Defence Agency n.d.a) διευκολύνεται η ανάπτυξη πρωτοβουλίας μέσα από τον εντοπισμό νέων ευκαιριών συνεργασίας.

Επιπρόσθετα, το 2021 ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκός Μηχανισμός για την Ειρήνη¹⁹ (European Commission n.d.a), ο οποίος αποτελεί έναν μηχανισμό (εκτός τακτικού προϋπολογισμού) της ΕΕ μέσω του οποίου χρηματοδοτούνται τόσο οι στρατιωτικές αποστολές της ΚΠΑΑ της ΕΕ (1^{ος} Πυλώνας) όσο και τα διάφορα μέτρα υποβοήθησης (2^{ος} Πυλώνας) που λαμβάνει η ΕΕ υπέρ τρίτων χωρών ή επ' ωφελεία περιφερειακών και διεθνών οργανισμών (Council of the European Union n.d.b). Όσον αφορά τέλος τις αποστολές ΚΠΑΑ που διεξάγει η ΕΕ (European Union External Action 2023b), αξίζει να τονιστεί ότι σε αυτές συμμετέχουν περίπου 4.000 άτομα (στρατιωτικούς και μη) ανεπτυγμένα σε τρεις ηπείρους (European Union External Action 2023a). Οι αποστολές αυτές περιλαμβάνουν δώδεκα (12) πολιτικές αποστολές²⁰ και εννέα (9) στρατιωτικές αποστολές (βλ Παραρτήματα).²¹

¹⁷ European Defence Fund (EDF).

¹⁸ Coordinated Annual Review on Defence (CARD).

¹⁹ European Peace Facility (EPF).

²⁰ Στο Ιράκ (EUAM IRAQ), τη Δημοκρατία της Κεντρικής Αφρικής (EUAM RCA), την Ουκρανία (EUAM UKRAINE), τη Λιβύη (EUBAM LIBYA), το Σημείο Διέλευσης Ραφάχ (EUBAM RAFAH), το Μάλι (EUCAP SAHEL MALI), το Νίγηρα (EUCAP SAHEL NIGER), τη Σομαλία (EUCAP SOMALIA), το Κόσσοβο (EULEX KOSOVO), τη Γεωργία (EUMM GEORGIA), την Παλαιστίνη (EUOPOL COPPS/PALESTINIAN TERRITORIES) και την Αρμενία (EUMA ARMENIA).

²¹ Στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη (EUFOR ALTHEA), την Ουκρανία (EUMAM UKRAINE), τη Μεσόγειο (EUNAVFOR MED IRINI), τη Σομαλία (EUNAVFOR SOMALIA), το Σαχέλ (EU RACC SAHEL), το Μάλι (EUTM MALI), τη Μοζαμβίκη (EUTM MOZAMBIQUE), τη Δημοκρατία της Κεντρικής Αφρικής (EUTM RCA) και τη Σομαλία (EUTM SOMALIA).

ΟΙ ΡΗΤΡΕΣ ΑΜΟΙΒΑΙΑΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Αν και η ΕΕ ξεκίνησε ως ένας διεθνής οργανισμός καθαρά οικονομικού χαρακτήρα, μετά την καθιέρωση της ΚΕΕΠΑ οι αρμοδιότητές της διευρύνθηκαν ώστε να περιλαμβάνουν και τους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας. Δύο από τις κατεξοχήν διατάξεις των Συνθηκών της που εμπíπτουν σε αυτές τις αρμοδιότητες αποτελούν η ρήτρας αμοιβαίας άμυνας (άρθρο 42 παράγραφος 7) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και η ρήτρα αλληλεγγύης (άρθρο 222) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Σύμφωνα με την πρώτη «[...] σε περίπτωση κατά την οποία ένα κράτος μέλος δεχθεί ένοπλη επίθεση στο έδαφός του, τα υπόλοιπα κράτη μέλη οφείλουν να του παράσχουν βοήθεια και να το συνδράμουν με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών» (EUR-Lex χ.δ.δ), ενώ η δεύτερη «[...] παρέχει τη δυνατότητα στην ΕΕ και τις χώρες της ΕΕ: α) να ενεργούν από κοινού, β) να αποτρέψουν τρομοκρατική απειλή στο έδαφος μιας χώρας της ΕΕ, ή γ) να παράσχουν βοήθεια σε άλλη χώρα της ΕΕ που έχει πέσει θύμα φυσικής ή ανθρωπογενούς καταστροφής» (EUR-Lex χ.δ.γ).

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

Όπως διαπιστώνει κανείς, η Ευρωπαϊκή Ένωση μετασχηματίζεται συνεχώς, σε μια προσπάθεια να ανταποκριθεί στις αναδυόμενες απειλές του ευμετάβλητου περιφερειακού αλλά και διεθνούς περιβάλλοντος ασφάλειας, αλλά και να διαδραματίσει ένα πιο ουσιώδη ρόλο όσον αφορά τη συλλογική άμυνα των κρατών-μελών της και την εδραίωση της ασφάλειας. Η δε εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία κατέδειξε ότι οι συγκρούσεις μεγάλης κλίμακας μεταξύ συμβατικών δυνάμεων – σε συνδυασμό με σύγχρονα μέσα και νέες τακτικές και μεθόδους (Κουκάκης 2022β) – επανήλθαν στο προσκήνιο, γεγονός που ανέδειξε την αναλλοίωτη αξία της «σκληρής ισχύος» (hard power) των στρατιωτικών δυνάμεων. Επιπλέον, κατέδειξε την ανάγκη αυτόνομης δράσης της ΕΕ όσον αφορά τη διεξαγωγή στρατιωτικών επιχειρήσεων, όχι μόνο εκτός αλλά και εντός ευρωπαϊκού εδάφους, η οποία μετουσιώθηκε σε σαφώς καθορισμένους (ποσοτικά και χρονικά) αμυντικούς στόχους.

Σύμφωνα δε με τον Josep Borrell²² «Η αποστολή μας τώρα είναι να πάμε τη στρατηγική εταιρική σχέση μας με το ΝΑΤΟ στο επόμενο επίπεδο και να δείξουμε πώς μπορούμε ως ΕΕ να αναλάβουμε μεγαλύτερη ευθύνη για τη δική μας ασφάλεια» (European Union External Action 2022b), ενέργεια που συμβαδίζει με το νέο Δόγμα του ΝΑΤΟ (Strategic Concept) που υιοθετήθηκε στην πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής στη Μαδρίτη (Koukakis 2022). Ο ίδιος μάλιστα επεσήμανε τρία καθοριστικά σημεία όσον αφορά τις μελλοντικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της άμυνας και ασφάλειας, τα οποία περιλαμβάνουν την ανάγκη διαλειτουργικών και εύκολα αναπτυσσόμενων δυνάμεων για την αντιμετώπιση κάθε απειλής, την επίδειξη της προθυμίας να τις χρησιμοποιήσουμε λειτουργώντας ως ένας πάροχος ασφάλειας (security provider) και την ικανότητα προσαρμογής και άντλησης διδαγμάτων.

Συνοψίζοντας, αξίζει να τονιστεί ότι από το 1992 – έτος δημιουργίας της ΚΕΠΠΑ – μέχρι σήμερα, η ΕΕ έχει σημειώσει αξιόλογη πρόοδο στον τομέα της ασφάλειας και άμυνας. Αν και δεν έχει επιτευχθεί μία καθ' όλα κοινή (υπό τον όρο της δεσμευτικής) εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ, έχει συσταθεί μία πληθώρα δομών για την υποστήριξή της και η συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών έχει αυξηθεί. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ότι η ολοκλήρωση της ΚΕΠΠΑ και η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Στρατού (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2021) διαφαίνεται πιο πιθανή από ποτέ.

²² Υπάτος Εκπρόσωπος της ΕΕ για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την περίοδο 2019-2024.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ (STRATEGIC COMPASS)

Το πρώτο στρατηγικό έγγραφο της ΕΕ που επιχείρησε να ρυθμίσει τα θέματα της ΚΕΠΠΑ ήταν η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας (European Security Strategy) που δημοσιεύτηκε το 2003 (Council of the European Union 2003). Με αυτήν «Για πρώτη φορά η ΕΕ συμφώνησε σε μία κοινή εκτίμηση απειλής και καθόρισε σαφείς στόχους για την προώθηση των συμφερόντων ασφάλειας, βασιζόμενη στις θεμελιώδεις αρχές της» (Council of the European Union 2009). Το δεύτερο ήταν η Παγκόσμια Στρατηγική της ΕΕ (EU Global Strategy) που δημοσιεύτηκε το 2016 (European Union External Action 2016), με την οποία η ΕΕ επιδίωξε να διαδραματίσει κύριο ρόλο ως παγκόσμιος πάροχος ασφάλειας, να ικανοποιήσει τις ανάγκες των πολιτών της και να καταστήσει τις εταιρικές σχέσεις της πιο λειτουργικές.²³ Το τρίτο κατά σειρά στρατηγικό έγγραφο ασφάλειας της ΕΕ ήταν η Στρατηγική Πυξίδα (Strategic Compass),²⁴ η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο της ΕΕ στις 21 Μαρτίου 2022 (Council of the European Union 2022b).

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Η εκπόνηση της Στρατηγικής Πυξίδας είχε ξεκινήσει τον Ιούνιο του 2020 όταν το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχε υποδείξει τις τέσσερις κατευθύνσεις πολιτικής και τους συγκεκριμένους στόχους που θα έπρεπε να καλύπτει. Αυτοί ήταν η διαχείριση κρίσεων (crisis management), η ανθεκτικότητα (resilience), οι συνεργασίες (partnerships) και η ανάπτυξη ικανοτήτων (capability development). Στόχος της Στρατηγικής Πυξίδας ήταν ο καθορισμός μιας συνεκτικής προσέγγισης στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας και η ενίσχυση της υλοποίησης του επιπέδου φιλοδοξίας της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά την ανταπόκριση σε εξωτερικές κρίσεις, την ανάπτυξη ικανοτήτων των εταίρων της αλλά και την προστασία τόσο της ίδιας της Ένωσης όσο και των πολιτών της (European Union External Action 2023c).

²³ European Union External Action. οπ.π. σ. 3.

²⁴ Ο ακριβής τίτλος του εγγράφου ήταν «Μία Στρατηγική Πυξίδα για την Ασφάλεια και την Άμυνα. Για μία Ευρωπαϊκή Ένωση που προστατεύει τους πολίτες, τις αξίες και τα συμφέροντα και συνεισφέρει στην παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια».

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

Το πρώτο προσχέδιο της Στρατηγικής Πυξίδας εκπονήθηκε αρχικά το Νοέμβριο του 2021, ενώ επόμενες εκδόσεις τέθηκαν υπό διαπραγμάτευση τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2022, προκειμένου να αντανakλούν τις τελευταίες διεθνείς εξελίξεις. Το τελικό κείμενο παρέχει στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μια κοινή αξιολόγηση του στρατηγικού περιβάλλοντος, διατυπώνοντας συγκεκριμένες προτάσεις για τη βελτίωση της ικανότητάς της να ενεργεί αποφασιστικά σε περιόδους κρίσεων και να υπερασπίζεται την ασφάλεια της ίδιας ως Οργανισμού αλλά και των πολιτών της (Council of the European Union 2022a), στηριζόμενη σε τέσσερις πυλώνες (βλ. Παραρτήματα).

Ο 1^{ος} ΠΥΛΩΝΑΣ (ΔΡΩ)

Ο πρώτος πυλώνας (ΔΡΩ) σχετίζεται με την επιχειρησιακή ικανότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να δρα γρήγορα και δυναμικά σε κάθε εμφανιζόμενη κρίση, είτε αυτόνομα είτε σε συνεργασία με άλλους δρώντες. Προκειμένου να το πετύχει αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να διαθέτει την Δύναμη Ταχείας Ανάπτυξης [EU Rapid Deployment Capacity (EU RDC)] μέχρι 5.000 στρατιωτών για την αντιμετώπιση κρίσεων διαφόρων μορφών (βλ. Παραρτήματα), να είναι σε θέση να αναπτύξει 200 πλήρως εξοπλισμένους ειδικούς σε αποστολές ΚΠΑΑ (European Union External Action 2021c) εντός 30 ημερών, να διεξάγει στρατιωτικές ασκήσεις στην ξηρά και τη θάλασσα, να ενισχύσει τη στρατιωτική κινητικότητα, να ενισχύσει τις πολιτικές και στρατιωτικές αποστολές και επιχειρήσεις ΚΠΑΑ μέσα από μια πιο γρήγορη και ευέλικτη διαδικασία λήψης απόφασης, έναν πιο δυναμικό τρόπο δράσης αλλά και εξασφαλίζοντας μεγαλύτερη οικονομική αλληλεγγύη και να χρησιμοποιήσει πλήρως τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Ειρήνης (European Commission n.d.a).

Ο 2^{ος} ΠΥΛΩΝΑΣ (ΕΠΕΝΔΥΩ)

Ο δεύτερος πυλώνας (ΕΠΕΝΔΥΩ) σχετίζεται με την ικανότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προβλέπει, να αποτρέπει και να αντιδρά σε τρέχουσες και ταχέως εξελισσόμενες απειλές ή προκλήσεις και να περιφρουρεί τα ευρωπαϊκά συμφέροντα ασφάλειας. Προκειμένου να το πετύχει αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να ενισχύσει τις ικανότητες ανάλυσης πληροφοριών, να αναπτύξει μία «Υβριδική Εργαλειοθήκη» και Ομάδες Αντίδρασης, οι οποίες θα ενσωματώνουν

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

διαφορετικά εργαλεία για τον εντοπισμό και αντιμετώπιση μίας πληθώρας υβριδικών απειλών, να αναπτύξει περαιτέρω την «Ψηφιακή Διπλωματική Εργαλειοθήκη» και να καθιερώσει μία Ευρωπαϊκή Πολιτική Κυβερνοάμυνας, για την αντιμετώπιση κυβερνοεπιθέσεων, να αναπτύξει «Εργαλειοθήκη Χειρισμού Ξένων Πληροφοριών και Παρεμβάσεων», να αναπτύξει μία Ευρωπαϊκή Διαστημική Στρατηγική για την Ασφάλεια και την Άμυνα και να ενδυναμώσει τον ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως θαλάσσιο δρώντα ασφάλειας.

Ο 3^{ος} ΠΥΛΩΝΑΣ (ΑΣΦΑΛΙΖΩ)

Ο τρίτος πυλώνας (ΑΣΦΑΛΙΖΩ) σχετίζεται με τη δέσμευση που έχουν αναλάβει τα κράτη-μέλη για την ενίσχυση των αμυντικών δαπανών, προκειμένου να καλύψουν τα στρατιωτικά και πολιτικά «κενά» και να ενδυναμώσουν την Ευρωπαϊκή Αμυντική Τεχνολογική και Βιομηχανική Βάση. Προκειμένου να το πετύχει αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να διαμορφώσει κατάλληλα τους εθνικούς στόχους ώστε να οδηγήσουν σε αυξημένες και βελτιωμένες δαπάνες που θα ταιριάζουν με τις ανάγκες ασφάλειας, να παρέχει επιπλέον κίνητρα για τη συνεργασία των κρατών-μελών ώστε να αναπτύξουν την ικανότητα να επιχειρούν σε ένα πολυεπίπεδο (multidomain) περιβάλλον που περιλαμβάνει την ξηρά, τη θάλασσα, τον αέρα, τον κυβερνοχώρο και το διάστημα, να τονώσουν την καινοτομία στην αμυντική τεχνολογία για την κάλυψη στρατηγικών κενών και να μειώσουν την τεχνολογική και βιομηχανική εξάρτηση.

Ο 4^{ος} ΠΥΛΩΝΑΣ (ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΑΙ)

Ο τέταρτος πυλώνας (ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΑΙ) σχετίζεται με την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κοινών απειλών και προκλήσεων. Προκειμένου να το πετύχει αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να ενδυναμώσει τη συνεργασία με στρατηγικούς εταίρους όπως το NATO (North Atlantic Treaty Organization n.d.a), ο ΟΗΕ (United Nations n.d.a) και περιφερειακούς εταίρους, συμπεριλαμβανομένων του ΟΑΣΕ (OSCE n.d.), της Αφρικανικής Ένωσης (African Union n.d.) και της Ένωσης των Χωρών Νοτιοανατολικής Ασίας (Association of South-East Asian Nations n.d.), να αναπτύξει πιο εξειδικευμένες διμερείς συνεργασίες με χώρες που έχουν κοινή αντίληψη και με στρατηγικούς εταίρους, όπως οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Νορβηγία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιαπωνία και άλλοι

και να αναπτύξει εξειδικευμένες συνεργασίες με τα Δυτικά Βαλκάνια, την ανατολική και νότια γειτονιά της, συμπεριλαμβανομένης της Αφρικής, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής, μέσα από την ενίσχυση του διαλόγου και της συνεργασίας, προωθώντας τις αποστολές και επιχειρήσεις ΚΠΑΑ και υποστηρίζοντας την ανάπτυξη ικανοτήτων.

ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ ΜΕ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ

Αυτό που αλλάζει με τη Στρατηγική Πυξίδα είναι το γεγονός ότι για πρώτη φορά τίθενται συγκεκριμένες προτάσεις, καθώς και ένα ακριβές χρονοδιάγραμμα εφαρμογής αυτών, ούτως ώστε να βελτιωθεί η ικανότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να δρα αποφασιστικά σε περίοδο κρίσεων και να υπερασπίζεται την ασφάλεια και τους πολίτες της. Το κυριότερο μέσο για την ανάληψη τέτοιων δράσεων είναι η Δύναμη Ταχείας Ανάπτυξης [EU Rapid Deployment Capacity (EU RDC)]. Αυτή θα αποτελείται από Ευρωπαϊκές Ομάδες Μάχης [EU Battlegroups (EUBGs)] σε συνδυασμό με προκαθορισμένες στρατιωτικές δυνάμεις των κρατών-μελών (European Union External Action 2023c) δύναμης 5.000 ατόμων.

Όσον αφορά στην ανάπτυξη των 200 πλήρως εξοπλισμένων ειδικών σε αποστολές Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) [Common Security and Defense Policy (CSDP)] εντός 30 ημερών, αυτή τοποθετείται χρονικά στο καλοκαίρι του 2023. Η εν λόγω δραστηριότητα διεξάγεται στο πλαίσιο του Συμφώνου Πολιτικής ΚΠΑΑ (Council of the European Union 2018) που υπογράφηκε από τα κράτη-μέλη στις 19 Νοεμβρίου 2018 και υιοθετήθηκε (Council of the European Union 2021b) από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 13 Δεκεμβρίου 2021. Το εν λόγω Σύμφωνο περιλαμβάνει 22 πολιτικές δεσμεύσεις, μεταξύ των οποίων είναι και η ανάπτυξη των εν λόγω ειδικών. Τέλος εντός του 2024 θα δημιουργηθεί μία διαδικασία ανάπτυξης πολιτικής ικανότητας για την εκτίμηση των αναγκών, την ανάπτυξη απαιτήσεων και την ανασκόπηση του Συμφώνου.

Με την ανάπτυξη της Πολιτικής Κυβερνοάμυνας, τη Διαστημική Στρατηγική αλλά και τις «Εργαλειοθήκες» που προαναφέραμε, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα συμβάλλει στην περαιτέρω ανάπτυξη των ικανοτήτων αντιμετώπισης των αναδυόμενων «υβριδικών» απειλών. Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από την διεξαγωγή

κοινών προγραμμάτων εκπαίδευσης και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας. Όσον αφορά τη συνεργασία με το ΝΑΤΟ, η Ευρωπαϊκή Ένωση στηριζόμενη στις Κοινές Δηλώσεις του 2016 (Council of the European Union 2016) και του 2018 (North Atlantic Treaty Organization 2018) επιδίωξε να ενισχύσει τον πολιτικό διάλογο των δύο οργανισμών μέσα από την ανταλλαγή πληροφοριών, τη διεξαγωγή συναντήσεων, τις κοινές δηλώσεις και επισκέψεις, τις ασκήσεις και τις επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων.

Όσον αφορά τη συνεργασία με τον ΟΗΕ η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδοκίμαζοντας τις προτεραιότητες (κλιματική αλλαγή, ανατρεπτικές τεχνολογίες και παραπληροφόρηση, COVID-19) που έθεσε η στρατηγική της συνεργασία στις Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης και Διαχείρισης Κρίσεων (Council of the European Union 2022c), επιδιώκει την πολιτική και οικονομική του ενίσχυση προκειμένου να φέρει εις πέρας τις εντολές (mandates) του.

Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Όσον αφορά την προκλητική εξωτερική πολιτική που ακολουθεί η Τουρκία στην Ανατολική Μεσόγειο, στο κείμενο αναφέρεται ότι *«Με την Τουρκία, η οποία συνεισφέρει στις αποστολές και τις επιχειρήσεις ΚΠΑΑ, θα συνεχίσουμε να συνεργαζόμαστε σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος. Παραμένουμε προσηλωμένοι στην ανάπτυξη μιας αμοιβαία επωφελούς συνεργασίας, αυτό ωστόσο απαιτεί αμοιβαία δέσμευση από την πλευρά της Τουρκίας ώστε να προχωρήσει σε έναν δρόμο συνεργασίας, διαρκούς αποκλιμάκωσης και να αντιμετωπίσει τις ανησυχίες της ΕΕ, σύμφωνα με τη δήλωση των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 25^{ης} Μαρτίου 2021»*.

Σε επόμενο σημείο του κειμένου αναφέρει ότι *«Τέλος, οι εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο παραμένουν, λόγω των προκλήσεων και των μονομερών ενεργειών εναντίον κρατών-μελών της ΕΕ και των παραβιάσεων των κυριαρχικών δικαιωμάτων κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου, καθώς και της εργαλειοποίησης της παράτυπης μετανάστευσης, έχοντας τη δυνατότητα να κλιμακωθούν γρήγορα· εξασφαλίζοντας ένα σταθερό και ασφαλές περιβάλλον καθώς και μια σχέση συνεργασίας και αμοιβαίου οφέλους, σύμφωνα με την αρχή*

των σχέσεων καλής γειτονίας, είναι προς το συμφέρον τόσο της ΕΕ όσο και της Τουρκίας».

Από τις προαναφερθείσες αναφορές διαπιστώνουμε την έντονη ενόχληση που υπάρχει σε όλα σχεδόν τα ευρωπαϊκά κράτη απέναντι στην επιθετική εξωτερική πολιτική της Τουρκίας. Ως χώρα, αντλούμε μια προσωπική ικανοποίηση καθώς για άλλη μία φορά αναγνωρίζεται η προκλητική στάση που διατηρεί η Τουρκία και η οποία αποτελεί απειλή για την ασφάλεια, την ειρήνη και τη σταθερότητα της ευρύτερης περιοχής. Με την τελευταία αναφορά μάλιστα, η Ευρωπαϊκή Ένωση «πετάει το γάντι» στην Τουρκία υποδεικνύοντάς της ότι το μέλλον της ευρωπαϊκής της πορείας εξαρτάται αποκλειστικά από την ίδια.

Η ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Ένα έτος μετά την υιοθέτηση της Στρατηγικής Πυξίδας, η Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης της ΕΕ προχώρησε στη δημοσίευση της πρώτης αναφοράς προόδου (βλ. Παραρτήματα) όσον αφορά την υλοποίηση του εν λόγω στρατηγικού εγγράφου (European Union External Action 2023d). Σύμφωνα δε με ενημερωτικό φυλλάδιο της ΕΕ (Council of the European Union 2023a), η ταχύτητα, ευελιξία και ανταπόκριση των αποστολών και επιχειρήσεων ΚΠΑΑ της ΕΕ αυξήθηκαν. Οι κυριότερες διαπιστώσεις ανά πυλώνα που καταγράφονται στη σχετική αναφορά είναι οι ακόλουθες:

Ως προς τον 1^ο Πυλώνα (ΔΡΩ), αυξήθηκε η αποτελεσματικότητα των πολιτικών και στρατιωτικών εργαλείων διαχείρισης κρίσης, με χαρακτηριστικότερα παραδείγματα την αποστολή EUMAM Ukraine και τις υπόλοιπες αποστολές της ΚΠΑΑ, αλλά και τη δυνατότητα εκπαίδευσης και εξοπλισμού μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού για την Ειρήνη, ο οποίος διαχειρίστηκε 7 πακέτα στρατιωτικής βοήθειας για την Ουκρανία, συνολικού ποσού 3,6 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Ως προς τον 2^ο Πυλώνα (ΑΣΦΑΛΙΖΩ), σημειώθηκε πρόοδος στην ενδυνάμωση της ικανότητας διαχείρισης κρίσεων, την ενίσχυση της συνεργασίας στην κυβερνοάμυνα μέσω της νέας Πολιτικής της ΕΕ για την Κυβερνοάμυνα (European Commission 2022a), την αναθεώρηση της Στρατηγικής Θαλάσσιας

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

Ασφάλειας (European Commission 2023), της δημιουργίας Υβριδικής Εργαλειοθήκης της ΕΕ (Lasoen 2022), την εφαρμογή του οδικού χάρτη για την κλιματική αλλαγή και την άμυνα (European Union External Action 2022c), την ενδυνάμωση της συνεργασίας με εταίρους για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, καθώς και την προστασία των διαστημικών μέσων της ΕΕ και τη διασφάλιση της κοινής ωφέλειας των διαστημικών υπηρεσιών.

Ως προς τον 3^ο Πυλώνα (ΕΠΕΝΔΥΩ), επενδύθηκαν 214.000.000.000€ για αμυντικές δαπάνες, 1.200.000.000€ για προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας, 930.000.000€ για προτάσεις, 500.000.000€ για την παροχή κινήτρων με σκοπό την κοινή προμήθεια στρατιωτικού εξοπλισμού, δημιουργήθηκε η Δύναμη Κοινών Αμυντικών Προμηθειών (Defence Joint Procurement Task Force) για τον εντοπισμό των επειγουσών αναγκών των κρατών-μελών και η σύσταση του Κόμβου Αμυντικής Καινοτομίας της ΕΕ (EU Defence Innovation Hub).

Ως προς τον 4^ο Πυλώνα (ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΑΙ), ενισχύθηκαν οι συνεργασίες με χαρακτηριστικότερα παραδείγματα την υπογραφή της Κοινής Διακήρυξης ΕΕ-NATO, την ενδυνάμωση της συνεργασίας με τον Οργανισμό για Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), τη συνεργασία με την Αφρικανική Ένωση για την υποστήριξη αυτόνομων Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης από τα κράτη αυτής με την παροχή 730.000.000€ μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού για την Ειρήνη, καθώς και τη σύναψη διμερών συνεργασιών όπως αυτή με τις ΗΠΑ.

Συνοψίζοντας, πρέπει να επισημανθεί ότι με τη Στρατηγική Πυξίδα η Ευρωπαϊκή Ένωση έθεσε τα θεμέλια για την εμβάθυνση της συνεργασίας των κρατών-μελών της στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας. Η επιθετική στάση της Ρωσίας ταρακούνησε την ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναγκάζοντάς την να λάβει δραστικά μέτρα, μέσα από τις οικονομικές κυρώσεις που επέβαλε αλλά και την ενεργοποίηση των ποικίλων μηχανισμών που έχει αναπτύξει με την πάροδο του χρόνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο : Η ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΓΑΛΛΙΑΣ

Η «Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας για την εγκαθίδρυση Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης για τη συνεργασία στην Άμυνα και την Ασφάλεια», όπως είναι η πλήρης επίσημη ονομασία της εν λόγω Συμφωνίας υπογράφηκε στο Παρίσι στις 28 Σεπτεμβρίου 2021 (Ν. 4841/2021 Άρθρο 31) και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Ελληνικής Κυβέρνησης ως Νόμος 4841/2021 δυνάμει του ΦΕΚ 187Α΄ στις 8 Οκτωβρίου 2021 (βλ. Παραρτήματα). Η εν λόγω Συμφωνία εκδόθηκε στην ελληνική και τη γαλλική γλώσσα, υπογράφηκε από τους Υπουργούς Εξωτερικών και Εθνικής Άμυνας των δύο κρατών και αποτελείται από 31 άρθρα καταναμεημένα σε 5 Μέρη.

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το εισαγωγικό μέρος της Συμφωνίας ξεκινάει με μία αναφορά στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, τις κοινές αξίες και αρχές που διέπουν τα δύο κράτη και το σεβασμό που επιδεικνύουν στο Διεθνές Δίκαιο με έμφαση τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας²⁵ (United Nations n.d.b) και συνεχίζει αναφέροντας ότι λαμβάνουν υπόψη τους τη Συνθήκη της Ουάσιγκτον για τη δημιουργία του Οργανισμού Βορειοατλαντικού Συμφώνου [North Atlantic Treaty Organization (NATO)]. Ακολουθώς αναφέρεται στη Σύμβαση «NATO SOFA» (North Atlantic Treaty Organization 1951) του 1951, τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) του 1992 (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο χ.η.β), τις Κοινές Διακηρύξεις του Έλληνα Πρωθυπουργού και του Γάλλου Προέδρου σχετικά με την άμυνα και την ασφάλεια που υπογράφηκαν το 2008 (ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ 2008) και το 2015 (Πρωθυπουργός 2015), καθώς και τον «Οδικό Χάρτη» που υπεγράφη το 2016 για την υλοποίησή τους (Πρωθυπουργός 2016).

Τέλος, αναφέρει ότι τα δύο συμβαλλόμενα κράτη εκδήλωσαν την επιθυμία εντατικοποίησης της συνεργασίας τους στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας – λαμβάνοντας υπόψη ότι η εν λόγω Συμφωνία θα συμβάλλει στην προάσπιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας – θέτοντας ως στόχο την αμοιβαία διαφύλαξη και

²⁵ United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS).

προστασία της ασφάλειας, της κυριαρχίας, της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας των δύο κρατών, την προώθηση της ασφάλειας και της ευημερίας σε περιοχές κοινού ενδιαφέροντος, τη συμβολή στην ειρήνη και την ασφάλεια στην Ευρώπη, ιδίως στην περιοχή της Μεσογείου και τη συμβολή στην ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας και της κυριαρχίας της Ευρώπης.

ΜΕΡΟΣ Ι (ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ)

Το Μέρος Ι της Συμφωνίας φέρει τον τίτλο «Στρατηγική Συνεργασία» και περιλαμβάνει τα άρθρα 1-9. Το άρθρο 1 αναφέρει ότι τα δύο κράτη θα διαβουλεύονται σε τακτική βάση για ζητήματα που σχετίζονται με θέματα κοινού ενδιαφέροντος ως προς την Άμυνα και την Ασφάλεια, με έμφαση στον πολιτικό, στρατιωτικό και αμυντικό-βιομηχανικό τομέα, ειδικά σε περίπτωση κρίσης, έντασης ή ένοπλης επίθεσης. Το άρθρο 2, το οποίο αποτελεί το σημαντικότερο άρθρο της εν λόγω Συμφωνίας, αναφέρει ότι εφόσον διαπιστωθεί ένοπλη επίθεση σε κάποιο από τα δύο κράτη, το άλλο έχει την υποχρέωση παροχής βοήθειας με όλα τα κατάλληλα μέσα – σύμφωνα με το άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών – ακόμα και με τη χρήση ένοπλης βίας.

Το άρθρο 3 τονίζει τη σημασία του NATO ως θεμέλιο της συλλογικής άμυνας και της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), αλλά και την ανάγκη διαμόρφωσης μιας Πολιτικής Άμυνας, ενώ το άρθρο 4 προβλέπει τη διενέργεια τακτικών και έκτακτων διαβουλεύσεων μεταξύ των Υπουργών Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών των δύο κρατών. Το άρθρο 5 καθορίζει τη διενέργεια πρόσθετων συναντήσεων για τη διενέργεια στρατηγικών διαλόγων μεταξύ των πολιτικών Διευθύνσεων των αρμόδιων Υπουργείων, ενώ το άρθρο 6 αποσαφηνίζει τα θέματα κοινού ενδιαφέροντος που θα εξετάζονται κατά τις προαναφερθέντες συναντήσεις, δίνοντας έμφαση στις περιοχές της Μεσογείου, της Μέσης Ανατολής, της Αφρικής και των Βαλκανίων.

Το άρθρο 7 αναφέρεται στην επιδίωξη εναρμόνισης των θέσεων των δύο κρατών για κρίσιμα ζητήματα που αφορούν τις αμυντικές πρωτοβουλίες και ιδιαίτερα την ανάπτυξη κοινών προγραμμάτων της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας²⁶ (European Union n.d.c), μέσα από συναντήσεις των Διευθύνσεων

²⁶ Permanent Structured Cooperation (PESCO).

του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και Υπουργείου Εξωτερικών αλλά και των Μόνιμων Αντιπροσωπειών και Στρατιωτικών Εκπροσώπων της ΕΕ, ενώ το άρθρο 8 θέτει ως στόχο την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού πυλώνα του NATO. Τέλος, με το άρθρο 9 ιδρύεται μία Διευθύνουσα Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου η οποία πρόκειται να συνεδριάζει σε ετήσια βάση στις πρωτεύουσες των δύο κρατών εκ περιτροπής, με σκοπό την επισκόπηση της συνεργασίας και την ανεύρεση νέων πεδίων συνεργασίας για την εμβάθυνση αυτής.

ΜΕΡΟΣ II (ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ)

Το Μέρος II της Συμφωνίας φέρει τον τίτλο «Συνεργασία στον Τομέα της Εξωτερικής Πολιτικής» και περιλαμβάνει τα άρθρα 10-14. Στο άρθρο 10 τονίζεται η επιδίωξη ενίσχυσης του ρόλου της Ευρώπης στον κόσμο μέσα από τις κοινές θέσεις και δράσεις των δύο κρατών, στο άρθρο 11 αποσαφηνίζονται τα θέματα των διαβουλεύσεων και οι κυριότερες περιοχές δράσης (Μεσόγειος, Μέση Ανατολή, Αφρική και Βαλκάνια) και στο άρθρο 12 αναφέρεται η υποχρέωση ανταλλαγής αναλύσεων όσον αφορά τα ενεργειακά ζητήματα, καθώς και η συνεργασία με τις ΗΠΑ, τη Ρωσία και την Κίνα. Το άρθρο 13 διευρύνει τη συνεργασία των δύο κρατών καθορίζοντας την ανταλλαγή μεταξύ των Μόνιμων Αντιπροσωπειών τους στον ΟΗΕ, το NATO και την ΕΕ, ενώ το άρθρο 14 αναφέρεται στη συνεργασία τους για την προώθηση των θέσεων του ΟΗΕ και της ΕΕ, μέσα από την υιοθέτηση ομοιόμορφης πολιτικής.

ΜΕΡΟΣ III (ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ)

Το Μέρος III της Συμφωνίας με τίτλο «Στρατιωτική Συνεργασία» περιλαμβάνει τα άρθρα 15-23 και αναφέρεται αρχικά (άρθρο 15) στην εμβάθυνση της συνεργασίας σε θέματα Άμυνας τόσο σε εθνικό όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Το άρθρο 16 αποσαφηνίζει τους τομείς συνεργασίας και το άρθρο 17 θέτει ως στόχο την ανάπτυξη κοινής στρατηγικής κουλτούρας και τη βελτίωση της διαλειτουργικότητας των Ενόπλων Δυνάμεων των δύο κρατών. Το άρθρο 18 εμπεριέχει ένα μακροσκελή ενδεικτικό κατάλογο των μορφών της εν λόγω συνεργασίας, όπως η ανταλλαγή εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων των στρατιωτικών ιδρυμάτων, τη διενέργεια επισκέψεων και δραστηριοτήτων, την

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

ανταλλαγή τεχνογνωσίας, την ανάπτυξη δυνάμεων σε περιοχές ενδιαφέροντος (π.χ. Σαχέλ), κ.ά.

Το άρθρο 19 προβλέπει την αλληλοενημέρωση των δύο κρατών όσον αφορά τις αμυντικές πρωτοβουλίες, το άρθρο 20 τη διευκόλυνση σε εκπαιδεύσεις, το άρθρο 21 τη θέσπιση δραστηριοτήτων εκπαίδευσης στην ελληνική και γαλλική γλώσσα, το άρθρο 22 την ανταλλαγή πληροφοριών και αναλύσεων για γεωγραφικές περιοχές κοινού ενδιαφέροντος και το άρθρο 23 τη διενέργεια ετήσιων συναντήσεων των Γενικών Επιτελείων Εθνικής Άμυνας των δύο κρατών για την υποβοήθηση της εκπόνησης του ετήσιου Σχεδίου Αμυντικής Συνεργασίας, με την παράλληλη διεξαγωγή αντίστοιχων συναντήσεων μεταξύ των επιτελείων των Κλάδων (Στρατός Ξηράς, Πολεμική Αεροπορία και Πολεμικό Ναυτικό).

ΜΕΡΟΣ IV (ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΜΥΝΑΣ-ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ)

Το Μέρος IV της Συμφωνίας φέρει τον τίτλο «Συνεργασία στους Τομείς των Εξοπλισμών και των Βιομηχανιών Άμυνας και Ασφάλειας» και περιλαμβάνει τα άρθρα 24-27. Το άρθρο 24 αναφέρεται στην επιδιωκόμενη συνεργασία στον τομέα των εξοπλιστικών προγραμμάτων και της αμυντικής βιομηχανίας, μέσα από την εκμετάλλευση πρωτίστως των ευρωπαϊκών δυνατοτήτων και την ανάπτυξη διμερών Συμφωνιών. Το άρθρο 25 προβλέπει την ανάπτυξη βιομηχανικής εταιρικής σχέσης μεταξύ των δύο κρατών εντός του πλαισίου συνεργασίας της ΕΕ και το άρθρο 26 συστήνει Επιτροπή Εξοπλισμών για την παρακολούθηση των σχετικών πρωτοβουλιών, πρόεδροι της οποίας σύμφωνα με το άρθρο 27 είναι ο Επικεφαλής της Γενικής Διεύθυνσης Αμυντικών Εξοπλισμών και Επενδύσεων (Ελλάδα) και της αντίστοιχης Διεύθυνσης Διεθνούς Ανάπτυξης της Γενικής Διεύθυνσης Εξοπλισμών (Γαλλία).

ΜΕΡΟΣ V (ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ)

Το Μέρος V της Συμφωνίας με τίτλο «Τελικές Διατάξεις» περιλαμβάνει το άρθρο 28 το οποίο προβλέπει την επίλυση κάθε διαφοράς μέσω διαβούλευσης και διαπραγματεύσεων, το άρθρο 29 το οποίο διευκρινίζει ότι η εν λόγω Συμφωνία δεν επιβαρύνει οικονομικά τα δύο κράτη, το άρθρο 30 το οποίο τονίζει ότι η εφαρμογή των διατάξεων υλοποιείται σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις και ευρωπαϊκές

δεσμεύσεις, ενώ το (τελευταίο) άρθρο 31 αναφέρει τα διαδικαστικά θέματα όπως την ημερομηνία ισχύος, την 5ετή διάρκεια της Συμφωνίας με δυνατότητα ανανέωσης αλλά και καταγγελίας αυτής, όπως και τη δυνατότητα τροποποίησης.

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα έχουμε αναφέρει μέχρι στιγμής, δεν μπορούμε παρά να αναγνωρίσουμε τη στρατηγική σημασία της Συμφωνίας που έχει συνάψει η χώρα μας με τη Γαλλία. Όπως επεσήμανε και ο Έλληνας Πρωθυπουργός κατά τη διάρκεια συνάντησής του με την Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, η αξία της ελληνογαλλικής συμφωνίας δεν έγκειται μόνο στο γεγονός της αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής με τη Γαλλία - η οποία είναι η ισχυρότερη χώρα σε ευρωπαϊκό επίπεδο και πυρηνική δύναμη - και την προμήθεια των γαλλικών Φρεγατών αλλά και το γεγονός ότι προετοιμάζει το έδαφος για μια πιο συστηματική συνεργασία στον τομέα της Άμυνας ανάμεσα στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ίδιο τόνισε και ο Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Προώθηση του Ευρωπαϊκού Τρόπου Ζωής, κ. Μαργαρίτης Σχοινάς, λέγοντας ότι η αμυντική ένωση των ευρωπαϊκών κρατών θα πραγματοποιηθεί σταδιακά με γνώμονα την ενίσχυση της αλληλεγγύης αυτών (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 2021).

Σε κάθε περίπτωση η υπογραφή της εν λόγω Συμφωνίας συμβάλλει θετικά στην προάσπιση των ελληνικών εθνικών συμφερόντων, ειδικά ως προς τις σχέσεις της χώρας μας με τη γείτονα Τουρκία και την ολοένα αυξανόμενη επιθετικότητα που επιδεικνύει το τελευταίο χρονικό διάστημα. Εξάλλου η Γαλλία έχει αποδείξει έμπρακτα τη στήριξη των Ελληνικών θέσεων μέσα από τις δηλώσεις στις οποίες έχει προβεί ο Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας, καταδικάζοντας τις ενέργειες της Τουρκίας αλλά και τονίζοντας ότι σε περίπτωση επίθεσης της Τουρκίας στην Ελλάδα, οι Γαλλικές Ένοπλες Δυνάμεις θα συνδράμουν τις Ελληνικές (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 2022β).

Παρά το γεγονός ότι – όπως αναφέρθηκε παραπάνω – η Συμφωνία έχει διάρκεια 5 ετών, δηλαδή μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2026, η ανανέωσή θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη καθώς τα Γαλλικά συμφέροντα δεν αναμένεται να μεταβληθούν σε σχέση με τα αντίστοιχα Ελληνικά. Ιδιαίτερα ελπιδοφόρα θα ήταν

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

επίσης η υπογραφή μιας ανάλογης Συμφωνίας και με άλλα Ευρωπαϊκά κράτη του Νότου που βρέχονται από τη Μεσόγειο όπως η Ιταλία και η Ισπανία.

Συνοψίζοντας, αξίζει να τονιστεί ότι η αμυντική συμφωνία της χώρας μας με τη Γαλλία αποτελεί ένα παράδειγμα στενότερης συνεργασίας των κρατών-μελών της ΕΕ όσον αφορά τον τομέα της ασφάλειας και άμυνας, το οποίο στην ουσία οδηγεί στην εμβάθυνση της ΚΠΑΑ σε διμερές και «εξωθεσμικό» πλαίσιο. Μπορεί ωστόσο να λειτουργήσει ως πρότυπο για τη σύναψη επιπλέον συμφωνιών μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών που επιθυμούν να διασφαλίσουν ακόμα περισσότερο τα εθνικά τους συμφέροντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο : Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Σχεδόν όλοι έχουν αντιληφθεί πλέον ότι το σύγχρονο περιβάλλον ασφάλειας έχει αλλάξει δραματικά μετά την εισβολή την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, καθώς έφερε στο προσκήνιο ζητήματα όπως η ενεργειακή και επισιτιστική ασφάλεια, η επίδραση της τεχνολογίας στον τομέα των στρατιωτικών επιχειρήσεων, η κυβερνοασφάλεια, οι πληροφοριακές επιχειρήσεις και η μετανάστευση. Οδήγησε όμως και στη συσπείρωση των κρατών και την ανάπτυξη συνεργατικών σχημάτων, προκειμένου να αντιμετωπίσουν την πληθώρα των προκλήσεων που αναδύθηκαν και – παρά τις όποιες διαφωνίες – να καταλήξουν στη λήψη κοινών μέτρων. Στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται όλα τα προαναφερθέντα γεγονότα αλλά και τα χαρακτηριστικά του νέου περιβάλλοντος ασφάλειας.

Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Στις 21 Φεβρουαρίου 2022 και ώρα 18:30 ανακοινώθηκε ότι ο Ρώσος Πρόεδρος, συγκάλεσε²⁷ στο Κρεμλίνο το Συμβούλιο Ασφαλείας της Ρωσικής Ομοσπονδίας (President of Russia n.d.), με θέμα συζήτησης την αναγνώριση της «Λαϊκής Δημοκρατίας του Ντόνετσκ» [Donetsk People’s Republic (DPR)] και της «Λαϊκής Δημοκρατίας του Λουγκάνσκ» [Lugansk People’s Republic (LPR)].²⁸ Σημείωσε τέλος πως αν και η Ρωσία επιθυμεί την ειρηνική επίλυση των διαφορών, θεωρεί ότι η ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ αποτελεί απειλή για τη Ρωσία σύμφωνα με το άρθρο 5 του Βορειο-Ατλαντικού Συμφώνου. Στις 21:00 ανακοινώθηκε ότι ο Πρόεδρος Πούτιν ενημέρωσε τηλεφωνικά τον Πρόεδρο της Γαλλίας και τον Γερμανό Καγκελάριο (President of Russia 2022c) ότι σκοπεύει να αναγνωρίσει την κυριαρχία των δύο περιοχών και στις 22:35 απηύθυνε διάγγελμα (President of Russia 2022a) στο οποίο – μεταξύ άλλων – τόνισε ότι η Ουκρανία

²⁷ Πρέπει να τονιστεί ότι το Ρωσικό Συμβούλιο Ασφαλείας πριν την εισβολή είχε συνεδριάσει στις 2, 11, 18 και 21 Φεβρουαρίου 2022.

²⁸ Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης ανέφερε ότι οι ηγέτες της «Λαϊκής Δημοκρατίας του Ντόνετσκ» [Donetsk People’s Republic (DPR)] και της «Λαϊκής Δημοκρατίας του Λουγκάνσκ» [Lugansk People’s Republic (LPR)] ζήτησαν την αναγνώριση της κυριαρχίας τους και ότι το ψήφισμα της Κρατικής Δούμας τον προτρέπει στην αναγνώριση των δύο Λαϊκών Δημοκρατιών.

δεν είναι απλώς μια γειτονική χώρα, αλλά αναφαίρετο μέρος της ιστορίας, του πολιτισμού και του πνευματικού χώρου της Ρωσίας.²⁹

Στις 22:40 ανακοινώθηκε (President of Russia 2022b) ότι ο Πρόεδρος Πούτιν, αναγνώρισε εγγράφως τη DPR και την LPR, καθώς και ότι υπέγραψε «Συνθήκη Φιλίας, Συνεργασίας και Αμοιβαίας Βοήθειας» με τους επικεφαλής των δύο Λαϊκών Δημοκρατιών σε ειδική τελετή. Στο πλαίσιο της προαναφερθείσας συνθήκης, η Ρωσική Ομοσπονδία εισέβαλε στις 24 Φεβρουαρίου 2022 (βλ. Παραρτήματα) στην Ουκρανία προκειμένου να βοηθήσει τις δύο αυτές συμμαχικές οντότητες να αντιμετωπίσουν τους τοπικούς νεοναζιστές (Λυγερός & Δημόπουλος 2022, 103).

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Όλες οι ενέργειες στις οποίες προέβη η Ρωσία αποτελούσαν μέρος της Στρατηγικής Εθνικής Ασφάλειας της Ρωσικής Ομοσπονδίας η οποία εκδόθηκε το 2021 (Security Council of the Russian Federation n.d.). Η εν λόγω Στρατηγική είναι διάχυτη από μία αντιαμερικανική-αντιδυτική στάση (Cooper 2021) η οποία εκφράζεται μέσα από συχνές αναφορές και απροκάλυπτους χαρακτηρισμούς των ΗΠΑ και του NATO ως απειλές για τη Ρωσική Ομοσπονδία. Ένας από τους τρόπους αντιμετώπισης που αναφέρονται είναι και η διατήρηση επαρκούς επιπέδου πυρηνικής αποτροπής αλλά και η προστασία των εθνικών συμφερόντων και των πολιτών της Ρωσικής Ομοσπονδίας εκτός του εδάφους της.

Τα ρωσικά εθνικά συμφέροντα που καθορίζονται στη Στρατηγική περιλαμβάνουν διαχρονικές ατομικές και συλλογικές αξίες όπως η ευημερία των πολιτών, η κρατική κυριαρχία και η εδαφική ακεραιότητα, ενώ οι προτεραιότητες που θέτει είναι η προστασία του λαού της Ρωσίας και η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, η υπεράσπιση της χώρας, η κρατική και δημόσια ασφάλεια, η ασφάλεια πληροφοριών, η οικονομική ασφάλεια, η επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη, η περιβαλλοντική ασφάλεια και η ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων, η προστασία των παραδοσιακών ρωσικών πνευματικών και ηθικών αξιών,

²⁹ Εξήγησε μάλιστα τα κίνητρα των ρωσικών ενεργειών υποστηρίζοντας πως η Ουκρανία είναι μία χώρα που δημιουργήθηκε αφενός χωρίς να ερωτηθούν οι πολίτες της και αφετέρου μέσα από την παραχώρηση εδαφών τα οποία προηγουμένως ανήκαν στην Πολωνία, τη Ρουμανία και την Ουγγαρία, ενώ τόνισε ότι η Κριμαία -η οποία παραχωρήθηκε στην Ουκρανία το 1954- άνηκε εξ αρχής στη Ρωσία.

του πολιτισμού και της ιστορικής μνήμης και η στρατηγική σταθερότητα και αμοιβαία επωφελής διεθνής συνεργασία.

Στις σχετικές παραγράφους αναγράφεται μεταξύ άλλων ότι η Ρωσική Ομοσπονδία δέχεται ολοένα και περισσότερες κυβερνοεπιθέσεις προερχόμενες από ξένα κράτη, με απώτερο στόχο την παρέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις της, ενώ παράλληλα διεξάγονται πληροφοριακές επιχειρήσεις από ξένες κρατικές ειδικές υπηρεσίες, οι οποίες διαστρεβλώνουν τα ιστορικά γεγονότα. Προκειμένου επομένως να ανταπεξέλθει σε αυτόν τον πληροφοριακό πόλεμο που δέχεται η Ρωσική Ομοσπονδία θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές της όσο αφορά την χρήση αντίστοιχων μέσων που διαθέτει.

Η Ρωσική Ομοσπονδία ήθελε επομένως να προστατέψει τους Ρώσους πολίτες που βρίσκονται εκτός επικράτειας και να συσφίξει τις σχέσεις της με τους αντίστοιχους της Ουκρανίας. Επειδή όμως η Δύση εμπόδιζε – σύμφωνα με το Ρωσικό τρόπο σκέψης – τις προσπάθειές της αυτές εισέβαλε στην Ουκρανία, για να προστατέψει τα δικαιώματα των πολιτών της. Είχε ήδη προετοιμάσει – όπως είδαμε – την οικονομία της για το ενδεχόμενο πολέμου, ενώ ως μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ άσκησε veto για να τους προστατέψει από τις προκατειλημμένες διεθνείς αποφάσεις (Κουκάκης 2022γ). Τις ενέργειες της αυτές τέλος, της υποστήριξε με την απειλή χρήσης πυρηνικών (αποτροπή) και τη διεξαγωγή πληροφοριακών επιχειρήσεων (Κουκάκης 2022β).

Αυτό που συμπεραίνουμε είναι ότι η Ρωσική Ομοσπονδία εισέβαλε στην Ουκρανία επειδή ένιωθε ότι απειλείται από τη Δύση. Στην ουσία πρόκειται για την περίφημη «παγίδα του Θουκυδίδη», η οποία είναι η «[...] επικίνδυνη δυναμική η οποία εμφανίζεται όταν μια ανερχόμενη δύναμη προκαλεί μια άλλη κυρίαρχη» (Kouskouvelis 2017, 1). Οι ΗΠΑ βέβαια σαφώς και δεν αποτελούν μία δύναμη που εμφανίστηκε πρόσφατα ή ασκούσε μειωμένη επιρροή. Αυτό που έχει σημασία είναι το γεγονός ότι η Ρωσία αντιλαμβάνεται τις αμερικανικές ενέργειες ως απειλή της κυριαρχίας της (Marshall 2019, 55).

ΤΟ ΝΕΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και η συνεχιζόμενη διεξαγωγή στρατιωτικών επιχειρήσεων μεγάλης κλίμακας σε ευρωπαϊκό έδαφος έχει αλλάξει δραματικά το σύγχρονο περιβάλλον ασφάλειας, καθώς έφερε στο προσκήνιο ζητήματα όπως η ενεργειακή και επισιτιστική ασφάλεια, η επίδραση της τεχνολογίας στον τομέα των στρατιωτικών επιχειρήσεων [με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη χρήση των μη επανδρωμένων αεροχημάτων (UAVs)], η κυβερνοασφάλεια, οι πληροφοριακές επιχειρήσεις και η μετανάστευση.

Η ενεργειακή κρίση που σημειώθηκε οδήγησε την Ευρώπη σε αναζήτηση νέων παρόχων ενέργειας και τη διαφοροποίηση των ενεργειακών διαδρόμων, σε μια προσπάθεια απεξάρτησης από το Ρωσικό φυσικό αέριο. Τα μέτρα που πάρθηκαν σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο (βλ. Παραρτήματα) εξασφάλισαν σε κάποιο βαθμό την οικονομική προσιτότητα, ενώ αποφασίστηκε η σταδιακή στροφή προς τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) – με απώτερο στόχο τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα – στοχεύοντας στην επίτευξη της βιωσιμότητας.

Όσον αφορά την ισορροπία ισχύος, ο πόλεμος στην Ουκρανία «έγειρε την πλάστιγγα» προς την πλευρά της Κίνας, τον συστημικό ανταγωνιστή των ΗΠΑ, ενώ η στάση που θα κρατήσει η Ινδία – η αμέσως επόμενη ανερχόμενη «μεγάλη» δύναμη της Ασίας – αναμένεται να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την ισορροπία αυτή. Παρ' όλα αυτά, τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) κατάφεραν να συσπειρωθούν προκειμένου να αντιμετωπίσουν την πληθώρα των προκλήσεων που αναδύθηκαν και – παρά τις όποιες διαφωνίες – να καταλήξουν στη λήψη κοινών μέτρων σε αρκετούς τομείς.

Παρατηρήθηκε επίσης η δημιουργία συνεργατικών σχημάτων μεταξύ των κρατών για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων, μερικά από τα οποία είναι η ΑUKUS μεταξύ Αυστραλίας, Ηνωμένου Βασιλείου και ΗΠΑ, οι τριμερείς συνεργασίες που έχει συνάψει η χώρα μας – σε συνδυασμό με την Κύπρο – με την Αίγυπτο και το Ισραήλ, καθώς και η διμερής Στρατηγική Συμφωνία με τη Γαλλία, η οποία έχει αμυντικό χαρακτήρα καθώς περιλαμβάνει ρήτρα αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής.

Η Στρατηγική Πυξίδα είναι διάσπαρτη με αναφορές στην επιθετικότητα, την παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου και των αρχών του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, την υπονόμευση της διεθνούς και ευρωπαϊκής ασφάλειας και σταθερότητας, τη διεξαγωγή πληροφοριακών επιχειρήσεων, την απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων καθώς και την προσπάθεια δημιουργίας σφαιρών επιρροής εκ μέρους της Ρωσίας, τονίζοντας παράλληλα το γεγονός ότι μέσα από αυτή τη στάση το μόνο που κατάφερε η Ρωσία ήταν να συσπειρώσει ακόμα περισσότερο τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Το νέο αυτό περιβάλλον (αν)ασφάλειας – όπως ήταν αναμενόμενο – προκάλεσε έντονη ανησυχία σε όλες τις χώρες του δυτικού κόσμου, καθώς όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Υπάτος Αντιπρόσωπος/Αντιπρόεδρος της ΕΕ στον πρόλογο της Στρατηγικής Πυξίδας «*Ο πόλεμος εναντίον της Ουκρανίας αποδεικνύει ότι η Ευρώπη βρίσκεται σε πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο απ' όσο νομίζαμε μόλις μερικούς μήνες πριν*».

Μία από τις πρώτες αντιδράσεις της ΕΕ ήταν η επιβολή κυρώσεων στη Ρωσία, οι οποίες αξίζει να σημειωθεί ότι αφορούσαν τόσο φυσικά πρόσωπα όσο και οντότητες. Οι επιβληθείσες κυρώσεις είχαν ως στόχο διάφορους τομείς δραστηριοτήτων της Ρωσίας όπως η οικονομία, η ενέργεια, οι μεταφορές, το εμπόριο, η τεχνολογία, οι επικοινωνίες, κ.ά. (European Commission n.d.b). Αξίζει δε να σημειωθεί ότι μέχρι και τη στιγμή της συγγραφής του παρόντος κειμένου, η ΕΕ έχει επιβάλλει 10 πακέτα κυρώσεων.³⁰

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία προκάλεσε όμως και ριζικές αλλαγές στην εξωτερική πολιτική κρατών που μέχρι τότε διατηρούσαν μία ουδέτερη στάση, όπως η Σουηδία και η Φινλανδία. Στις 18 Μαΐου 2022 τα δύο αυτά κράτη υπέβαλλαν ταυτόχρονα αίτημα ένταξης στη Βορειοατλαντική Συμμαχία, το οποίο έγινε δεκτό – έπειτα από το αρχικό veto της Τουρκίας και την υπογραφή σχετικού

³⁰ Το 1^ο πακέτο υιοθετήθηκε στις 23 Φεβρουαρίου 2022, το 2^ο στις 25 Φεβρουαρίου 2022, το 3^ο στις 28 Φεβρουαρίου, 2 και 9 Μαρτίου 2022, το 4^ο στις 15 Μαρτίου 2022, το 5^ο στις 8 Απριλίου 2022, το 6^ο στις 3 Ιουνίου 2022, το 7^ο στις 21 Ιουλίου 2022, το 8^ο στις 5 Οκτωβρίου 2022, το 9^ο στις 16 Δεκεμβρίου 2022 και το 10^ο πακέτο στις 25 Φεβρουαρίου 2023. Αξίζει επίσης να τονιστεί ότι κυρώσεις κατά της Ρωσίας είχαν επιβληθεί ήδη από το 2014 λόγω της προσάρτησης της Κριμαίας.

Μνημονίου (North Atlantic Treaty Organization 2022) – στις 28 Ιουνίου 2022 κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής του NATO στη Μαδρίτη.³¹ Επίσης στις 1 Ιουλίου 2022 η Δανία – έπειτα από αποχή 30 ετών³² – αποφάσισε τη συμμετοχή της στην ΚΠΑΑ (Danish Ministry of Defence n.d.), ενώ στις 23 Μαρτίου 2023 εντάχθηκε και στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας (European Defence Agency 2023), ως το 27^ο κράτος μέλος αυτού.

Μία ακόμα αλλαγή που προκλήθηκε λόγω των νέων συνθηκών που περιγράψαμε ήταν και η αλλαγή στάσης όσον αφορά την αυτονομία της ΕΕ στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας, τόσο σε πολυμερές επίπεδο στο πλαίσιο του NATO όσο και σε μονομερώς από τις ΗΠΑ. Πιο συγκεκριμένα, το νέο Στρατηγικό Δόγμα του NATO (βλ. Παραρτήματα) που υιοθετήθηκε στις 29 Ιουνίου 2023 στη Σύνοδο Κορυφής της Μαδρίτης αλλά και η νέα Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ (βλ. Παραρτήματα) που δημοσιεύτηκε στις 12 Οκτωβρίου 2022 αναφέρουν ότι οι δύο διεθνείς δρώντες επιθυμούν την ενίσχυση της σχέσης ΕΕ με το NATO και τις ΗΠΑ αντίστοιχα σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ των οποίων και το στρατιωτικό.

Οι προαναφερθείσες αναφορές επιβεβαιώθηκαν και εντός του 2023, καθώς η ΕΕ προέβη στις 10 Ιανουαρίου 2023 στην τρίτη κοινή διακήρυξη όσον αφορά τη συνεργασία της ΕΕ με το NATO. Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά μέσα στη Διακήρυξη «*Αναγνωρίζουμε την αξία μιας ισχυρότερης και ικανότερης ευρωπαϊκής άμυνας που συμβάλλει θετικά στην παγκόσμια και διατλαντική ασφάλεια και είναι συμπληρωματική και διαλειτουργική με το NATO. [...] Θα κινητοποιήσουμε περαιτέρω το συνδυασμένο σύνολο των μέσων που έχουμε στη διάθεσή μας, είτε πρόκειται για πολιτικά, οικονομικά ή στρατιωτικά μέσα, για να επιδιώξουμε την τους κοινούς μας στόχους προς όφελος του ενός δισεκατομμυρίου πολιτών μας*».

Όσον αφορά τις αμιγώς ευρωπαϊκές δράσεις στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας, αξίζει να σημειωθεί ότι η ΕΕ εγκαινίασε τρεις νέες αποστολές ΚΠΑΑ (βλ. Παραρτήματα), την EUMAM Ukraine στην Ουκρανία στις 15 Νοεμβρίου 2022

³¹ Παρ' όλα αυτά, η ένταξη της Σουηδίας δεν κατέστη δυνατή λόγω άρνησης επικύρωσης των σχετικών πρωτοκόλλων από την Τουρκία και την Ουγγαρία, ενώ η Φινλανδία εντάχθηκε στο NATO στις 4 Απριλίου 2023.

³² Η εν λόγω απόφαση λήφθηκε έπειτα από σχετικό δημοψήφισμα που έλαβε χώρα στις 1 Ιουνίου 2022, κατά το οποίο τα 2/3 του πολιτών της ψήφισαν ότι επιθυμούν την εμπλοκή της Δανίας σε θέματα άμυνας και ασφάλειας.

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

(EU Military Assistance Mission in support of Ukraine 2022), την EU Mission in Armenia (EUMA) στην Αρμενία στις 23 Ιανουαρίου 2023 (EU Mission in Armenia 2023) και την EUMPM Niger στον Νίγηρα στις 20 Φεβρουαρίου 2023 (Council of the European Union 2023b).

Επιπλέον στις 10 Μαρτίου 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε τη νέα Στρατηγική Θαλάσσιας Ασφάλειας (βλ. Παραρτήματα), μέσω της οποίας επιχειρεί να διαδραματίσει ένα πιο ενεργό ρόλο ως περιφερειακός και διεθνής πάροχος ασφάλειας, ενώ αξιοσημείωτη αλλαγή αποτελεί και η πρωτοβουλία αρκετών ευρωπαϊκών κρατών να αυξήσουν σημαντικά τις αμυντικές τους δαπάνες (Cavendish 2022) αλλά και η ένταξη της Δανίας στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας.

Ένα ακόμα φαινόμενο που παρατηρήθηκε ως αποτέλεσμα της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία είναι η ανάπτυξη νέων ή η ενίσχυση των υφιστάμενων συνεργατικών σχημάτων σε διμερές και πολυμερές επίπεδο. Όσον αφορά την Ελλάδα, ενισχύθηκαν οι τριμερείς συνεργασίες Ελλάδα-Κύπρος-Ισραήλ (Κουκάκης 2022α) και Ελλάδα-Κύπρος-Αίγυπτος (Shama 2019, 95-110), ενώ σε διμερές επίπεδο ανανεώθηκε η Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας της χώρας μας με τις ΗΠΑ (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 2022α) και συνάφθηκαν νέες συμφωνίες με την Ιαπωνία (Capital 2023), το Ηνωμένο Βασίλειο (Ούτσης 2023) και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (CNN Greece 2023).

ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Η Ρωσία – ως αντι-αντίδραση στις προαναφερθείσες ενέργειες των δυτικών κρατών – δημοσίευσε στις 31 Μαρτίου 2023 το νέο Δόγμα Εξωτερικής Πολιτικής. Ένα από τα σημεία αυτού που χρήζουν επισήμανσης είναι ότι η Ρωσία αυτοπροσδιορίζεται ως ένα μοναδικό «κράτος-πολιτισμός» αλλά και τεράστια Ευρασιατική (Eurasian) και Ευρω-Ειρηνική (Euro-Pacific) δύναμη. Τονίζεται επίσης ότι η θέση της στον κόσμο καθορίζεται από διάφορους παράγοντες, όπως το γεγονός ότι αποτελεί ένα από τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφάλειας του ΟΗΕ, κατέχει ηγετική θέση σε διεθνείς οργανισμούς, αποτελεί μία από τις δύο μεγαλύτερες πυρηνικές δυνάμεις, καθώς και ότι είναι ο διάδοχος την πρώην Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ).

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

Επιπλέον, επισημαίνεται ότι αποτελεί ένα από τα κέντρα διεθνούς ανάπτυξης, έχοντας την ιστορική αποστολή να διατηρήσει την ισορροπία ισχύος με γνώμονα τη διαμόρφωση ενός πολυπολικού διεθνούς συστήματος. Όσον αφορά τέλος την εξωτερική της πολιτική, τονίζεται ότι θεωρεί ως αποστολή της τη διασφάλιση της ειρήνης και της ασφάλειας σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, αλλά και ότι η στάση της απέναντι στους υπόλοιπους δρώντες αποτελεί αντανάκλαση της πολιτικής που ασκούν αυτοί σε σχέση με τη Ρωσική Ομοσπονδία.

Όσον αφορά την εισβολή της στην Ουκρανία, την παρουσιάζει ως μία ενέργεια με στόχο την προάσπιση των ζωτικών της συμφερόντων, η οποία ωστόσο χρησιμοποιήθηκε από τις ΗΠΑ ως άλλοθι για την εφαρμογή της μακροχρόνιας αντι-Ρωσικής τους πολιτικής. Αναφέρει μάλιστα ότι η Ρωσία δεν θεωρεί τον εαυτό της εχθρό της Δύσης, αλλά επιθυμεί τη συνεργασία σε ισότιμη και ρεαλιστική βάση. Παρ' όλα αυτά, θα υπερασπιστεί τα δικαιώματά της με κάθε μέσο, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη της αμοιβαίας συνεργασίας με άλλα κράτη για την προάσπιση της ασφάλειας και τη διασφάλιση της ειρηνικής ανάπτυξης.

Συνοψίζοντας, πρέπει να επισημανθεί ότι το νέο περιφερειακό και διεθνές περιβάλλον ασφάλειας – όπως διαμορφώθηκε μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία – εκτός από τις προκλήσεις, παρουσιάζει και αρκετές ευκαιρίες τόσο για την περαιτέρω εμβάθυνση της ΚΕΠΠΑ όσο και για την προώθηση των Ελληνικών εθνικών συμφερόντων. Για να είναι ωστόσο σε θέση η ΕΕ και η Ελλάδα να εκμεταλλευτούν τις εν λόγω ευκαιρίες, θα πρέπει και οι δύο δρώντες να θέσουν σαφείς στόχους (η ΕΕ το έχει ήδη πράξει μέσω της Στρατηγικής Πυξίδας που αναλύθηκε στο 2^ο κεφάλαιο) και συγκεντρώσουν όλες τους τις προσπάθειες στην επίτευξη των στόχων αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο : Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΕΠΠΑ (ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT)

Έχοντας εξετάσει την ΚΕΠΠΑ της ΕΕ, το περιεχόμενο της Στρατηγικής Πυξίδας, την «Αμυντική Συμφωνία» μεταξύ Ελλάδας-Γαλλίας και το νέο περιβάλλον ασφάλειας, στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν οι στόχοι του Στρατηγικού Σχεδίου του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών και ακολούθως θα αναλυθεί η ΚΕΠΠΑ με τη μέθοδο SWOT (Εικόνα 1) – λαμβάνοντας υπόψιν την επίδραση του νέου περιβάλλοντος ασφάλειας – ώστε να εντοπιστούν οι δυνατότητες εμβάθυνσης και οι περιορισμοί αυτής, καθώς και οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται για τη χώρα μας (Sarsby 2012).³³

SWOT ANALYSIS	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΘΕΤΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ (STRENGTHS)	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (OPPORTUNITIES)
ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ (WEAKNESSES)	ΑΠΕΙΛΕΣ (THREATS)

Εικόνα 1: Απεικόνιση της μεθόδου ανάλυσης SWOT

Πηγή: Επιμέλεια του Ανχη (ΠΖ) Γεώργιου Κουκάκη

ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ (2023-2026)

Η στοχοθεσία της εκάστοτε Ελληνικής Κυβέρνησης αφορά στην εξασφάλιση των εθνικών συμφερόντων της χώρας μας, τα οποία – στην πλειοψηφία των

³³ Η μέθοδος SWOT αναφέρεται στην ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος ενός Οργανισμού ή Επιχείρησης. Ως προς το εσωτερικό περιβάλλον, σκοπός της είναι ο εντοπισμός των Δυνατών (Strengths) και των Αδύνατων (Weaknesses) σημείων του Οργανισμού/Επιχείρησης, ενώ ως προς το εξωτερικό περιβάλλον ο εντοπισμός των Ευκαιριών (Opportunities) και των Απειλών (Threats) που παρουσιάζονται. Στην προκειμένη περίπτωση, οι Δυνατότητες Εμβάθυνσης της ΚΕΠΠΑ αντιστοιχούν στα Δυνατά Σημεία της ΕΕ, οι Περιορισμοί στα Αδύνατα Σημεία αυτής και οι Προκλήσεις στις Απειλές που καλείται να αντιμετωπίσει η χώρα μας. Σύμφωνα με τη μέθοδο SWOT, οι δυνατότητες και οι περιορισμοί μπορεί να αφορούν το ανθρώπινο δυναμικό, τα μέσα-πόρους, τις οικονομικές δυνατότητες, τις δραστηριότητες και διαδικασίες ή τη συσσωρευμένη εμπειρία και τη φήμη της ΕΕ. Οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες μπορεί να αφορούν συγκεκριμένες τάσεις, την οικονομία, πηγές χρηματοδότησης, δημογραφικά χαρακτηριστικά, νομικά ζητήματα ή περιφερειακά και διεθνή γεγονότα που επηρεάζουν θετικά την ασφάλεια και σταθερότητα σε περιφερειακό επίπεδο.

σύγχρονων κρατών του δυτικού κόσμου – καθορίζονται στη Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας που εκδίδει το Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας του αντίστοιχου κράτους. Στην περίπτωση της Ελλάδας, το 2019 – σύμφωνα με το Νόμο 4622 – το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας (ΚΥΣΕΑ) μετασχηματίστηκε σε Κυβερνητικό Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας (ΚΥΣΕΑ).³⁴

Μία από τις νέες αρμοδιότητες του ΚΥΣΕΑ είναι και η εκπόνηση Στρατηγικής Εθνικής Ασφάλειας, η οποία – μέχρι και τη στιγμή της συγγραφής του παρόντος κειμένου – δεν έχει δημοσιευτεί παρά τις εξαγγελίες της Κυβέρνησης και το γεγονός ότι πραγματοποιήθηκε παρουσίασή της στα μέλη του ΚΥΣΕΑ σε συνεδρίαση που έλαβε χώρα τον Οκτώβριο του 2022 (Newsit 2022). Για το λόγο αυτό η στοχοθεσία της Ελληνικής Κυβέρνησης για την περίοδο 2023-2026 όσον αφορά την εξωτερική πολιτική υλοποιήθηκε – χωρίς να έχουν καθοριστεί τα εθνικά συμφέροντα – μέσω του Στρατηγικού Σχεδίου του Υπουργείου Εξωτερικών (βλ. Παραρτήματα).

Το εν λόγω έγγραφο Υψηλής Στρατηγικής δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2023 και μέσω αυτού καθορίζονται οι ακόλουθοι 6 Στρατηγικοί Άξονες άσκησης της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής: 1) Προώθηση σχέσεων καλής γειτονίας, διευθέτηση διμερών εκκρεμοτήτων με γειτονικές χώρες και αντιμετώπιση προκλήσεων σε διπλωματικό επίπεδο μέσω της προσήλωσης στο Διεθνές Δίκαιο και τις Διεθνείς Συμφωνίες, 2) Ισχυροποίηση της διεθνούς θέσης της χώρας μας στην ΕΕ και τον κόσμο, 3) Ενίσχυση της Εξωστρέφειας, 4) Προβολή και προώθηση των θέσεων της εξωτερικής πολιτικής και της διεθνούς εικόνας της χώρας, 5) Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, αναβάθμιση των δομών και εκσυγχρονισμός της λειτουργίας του Υπουργείου Εξωτερικών, και 6) Ενδυνάμωση των δεσμών με την Ελληνική Διασπορά.³⁵

³⁴ Το ακρωνύμιο ΚΥΣΕΑ διατηρήθηκε και μετά το μετασχηματισμό του εν λόγω Κυβερνητικού Συμβουλίου, με αποτέλεσμα μία αρκετά μεγάλη πολιτών να μην έχει συνειδητοποιήσει τη μεταρρύθμιση που πραγματοποιήθηκε.

³⁵ Οι 6 Στρατηγικοί Άξονες υποδιαιρούνται σε 44 επιμέρους στρατηγικούς στόχους. Ο 1^{ος} Στρατηγικός Άξονας σε 7 στόχους, ο 2^{ος} Στρατηγικός Άξονας σε 12 στόχους, ο 3^{ος} Στρατηγικός Άξονας σε 10 στόχους, ο 4^{ος} Στρατηγικός Άξονας σε 4 στόχους, ο 5^{ος} Στρατηγικός Άξονας σε 5 στόχους και ο 6^{ος} Στρατηγικός Άξονας σε 6 στόχους (βλ. Παραρτήματα).

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕΠΠΑ

Όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό, η ΚΕΠΠΑ μπορεί να εμβαθυνθεί μέσω της συμμετοχής περισσότερων ατόμων στις αποστολές ΚΠΑΑ και της ανταλλαγής συνδέσμων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, ώστε να καλλιεργηθεί το αίσθημα ασφάλειας και συνεργασίας. Ένας ακόμα τομέας της ΚΕΠΠΑ στον οποίο παρέχεται η δυνατότητα εμβάθυνσης είναι οι υλικοτεχνικοί πόροι και τα διατιθέμενα μέσα της ΕΕ. Η ανάπτυξη περισσότερων προγραμμάτων PESCO καθώς και η συμμετοχή κρατών τα οποία δεν είναι κράτη-μέλη της ΕΕ σε κάποια από τις δομές της ΚΠΑΑ, θα συνέβαλε θετικά στην περεταίρω ανάπτυξη της αμυντικής βιομηχανίας.

Επιπλέον, οι οικονομικές δυνατότητες της ΚΕΠΠΑ μπορούν να ενισχυθούν ακόμα περισσότερο μέσα από την αύξηση του προϋπολογισμού και τη χρήση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας (EDF), ενώ όσον αφορά τις επιχειρησιακές δραστηριότητες (αποστολές) της ΚΕΠΠΑ, αυτές μπορούν να επεκταθούν και σε άλλες περιφέρειες (regions) ανά τον κόσμο γεγονός που θα οδηγήσει στη βελτίωση της επιχειρησιακής ικανότητας και της ικανότητας σχεδίασης. Εμβάθυνση της ΚΕΠΠΑ μπορεί επίσης να επιτευχθεί και μέσω της λειτουργίας της Στρατηγικής Επικοινωνίας (StratCom), ώστε να εδραιωθεί η φήμη της ΕΕ ως ένας ανερχόμενος πάροχος ασφάλειας (security provider).

Σημαντικό επίσης ρόλο μπορεί να διαδραματίσει το Ευρωπαϊκό Κολλέγιο Ασφάλειας και Άμυνας (European Security and Defence College n.d.; Βρεττάκου 2022, 31-42), το οποίο μέσα από στοχευμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες θα συμβάλλει στην ανάπτυξη των ικανοτήτων και της απαραίτητης κουλτούρας ασφάλειας και θα αξιοποιήσει τη συσσωρευμένη εμπειρία του προσωπικού. Όσον αφορά τέλος τη δημιουργία Ευρωστρατού – αν και αρκετοί θεωρούν το ενδεχόμενο αυτό ως απίθανο – εν τούτοις δεν μπορεί να αποκλειστεί, καθώς η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία οδήγησε στην αναθεώρηση της εξωτερικής πολιτικής σημαντικών διεθνών δρώντων, λειτουργώντας ως καταλύτης για την ανάπτυξη νέων συνεργασιών.

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΚΕΠΠΑ

Ο κυριότερος περιορισμός της ΚΕΠΠΑ όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό, σχετίζεται με το γεγονός ότι η υλοποίηση των αποστολών της ΚΠΑΑ στηρίζεται στη διάθεση προσωπικού από τα κράτη-μέλη της ΕΕ ανάλογα με τη δημιουργηθείσα κατάσταση, καθώς δεν έχει δημιουργηθεί ακόμα το θεσμικό πλαίσιο για την ύπαρξη αυτόνομων και ανεξάρτητων δυνάμεων «από τον καιρό της ειρήνης». Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει κατά το παρελθόν σε δυσχέρειες όσον αφορά τη διάθεση του εν λόγω προσωπικού επειδή τα ευρωπαϊκά συμφέροντα έρχονται σε αντίθεση με τα αντίστοιχα εθνικά.

Επιπλέον, τα κράτη-μέλη της ΕΕ δεν διαθέτουν τις ίδιες δυνατότητες, γεγονός που οδηγεί στον επόμενο περιορισμό, τους φυσικούς πόρους. Η έλλειψη των απαραίτητων φυσικών ορισμένων κρατών – ειδικά όσον αφορά την αμυντική βιομηχανία και την τεχνολογία – οδηγεί σε άνιση ανάπτυξη του αμυντικού τομέα. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις πεπερασμένες οικονομικές τους δυνατότητες, δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο την εμβάθυνση της ΚΕΠΠΑ επηρεάζοντας σημαντικά τη συμμετοχή τους στις αντίστοιχες δραστηριότητες ή αποστολές.

Όσον αφορά τις διαδικασίες της ΚΕΠΠΑ που λειτουργούν περιοριστικά ως προς την εμβάθυνση αυτής, η κυριότερη από αυτές αφορά τη διαδικασία λήψης απόφασης της ΕΕ για θέματα που σχετίζονται με της εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ, καθώς το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο προβλέπει τη λήψη απόφασης κατόπιν ομοφωνίας των κρατών-μελών. Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει σε αδυναμία ή κωλυσιεργία της λήψης απόφασης, καθώς οι αντιλήψεις των κρατών-μελών περί ασφάλειας διαφέρουν σημαντικά, έχοντας μάλιστα οδηγήσει στη δημιουργία δύο διακριτών ομάδων κρατών τους «Ατλαντιστές» και τους «Ευρωπαϊστές» (Δαμηλάκης 2023, 35).³⁶

³⁶ Η πρώτη ομάδα υποστηρίζει την στενή συνεργασία της ΕΕ με το NATO, ενώ η δεύτερη την αμυντική αυτονομία της ΕΕ.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όσον αφορά τις συγκεκριμένες τάσεις που επικρατούν στο νέο περιβάλλον ασφάλειας, η κυριότερη πρόκληση για την Ελλάδα σχετίζεται με την ανάπτυξη της αμυντικής της βιομηχανίας για την κατασκευή νέων οπλικών συστημάτων και ειδικά Μη Επανδρωμένων Αεροχημάτων (UAVs). Η Ελλάδα δεν έχει αναπτύξει την αμυντική της βιομηχανία σε ικανοποιητικό επίπεδο, με αποτέλεσμα να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από άλλα κράτη τόσο για την προμήθεια των οπλικών της συστημάτων όσο και της υποστήριξης αυτών με ανταλλακτικά και πυρομαχικά.

Το προαναφερθέν γεγονός αυτό έχει άμεσο αντίκτυπο και στην οικονομία της, καθώς η υπάρχουσα κατάσταση επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό λόγω των αυξημένων αμυντικών εισαγωγών και μειωμένων εξαγωγών. Μία ακόμα πρόκληση επομένως είναι και η προσέλκυση ξένων επενδύσεων για την ανάπτυξη της αμυντικής βιομηχανίας και τη χρηματοδότηση των υφιστάμενων ή νέων προγραμμάτων της PESCO.

Πρόκληση αποτελεί επίσης για την Ελλάδα και η ανατροπή των δημογραφικών χαρακτηριστικών, καθώς σύμφωνα με την απογραφή που πραγματοποιήθηκε το 2021 ο πληθυσμός της Ελλάδας μειώνεται συνεχώς και ο μέσος όρος ηλικίας του αυξάνεται (Ελληνική Στατιστική Αρχή 2022; Γεωργακόπουλος 2019).³⁷ Το γεγονός αυτό επηρεάζει σημαντικά την επιχειρησιακή ικανότητα της χώρας μας, καθώς αν δεν αντιμετωπιστεί θα οδηγήσει σε μείωση τόσο του ενεργού προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων όσο και της εφεδρείας που θα κληθεί να πολεμήσει σε περίπτωση επιστράτευσης.

Μία ακόμα πρόκληση για την Ελλάδα όσον αφορά τα νομικά ζητήματα αποτελεί και η έγκριση συμμετοχής τμημάτων των Ενόπλων Δυνάμεων σε περισσότερες αποστολές ΚΠΑΑ, ιδίως σε περιοχές όπου ο κίνδυνος για το προσωπικό είναι αυξημένος. Αυτό που έχει παρατηρηθεί είναι ότι τόσο η έντονη δυσαρέσκεια της ελληνικής κοινής γνώμης (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας 2021) όσο και η αδυναμία επίτευξης συναίνεσης από την πλειοψηφία των πολιτικών κομμάτων είχε αρνητική επίδραση σε ανάλογες περιπτώσεις κατά το παρελθόν.

³⁷ Ο μόνιμος πληθυσμός της Ελλάδας ανέρχεται σε 10.432.481 κατοίκους, έχοντας εμφανίσει μείωση 3,5% σε σχέση με το 2011, όταν ο μόνιμος πληθυσμός ήταν 10.816.286. Επιπλέον, το 2050 αναμένεται να είναι 8.800.800 κάτοικοι με το 33% να είναι ηλικίας άνω των 65 ετών.

Όσον αφορά τέλος τα περιφερειακά και διεθνή γεγονότα, μερικές από τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Ελλάδα είναι η ενεργειακή της αυτονομία σε συνδυασμό με την κλιματική αλλαγή (Raymond, Jancar-Webster & Switky 2006, 539-545), τα οποία έχουν οδηγήσει την ΕΕ να στραφεί σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και να μειώσει τις εκπομπές CO₂, πολιτική που επηρεάζει τις Ένοπλες Δυνάμεις τόσο λόγω της αναγκαστικής μετατροπής του συστήματος τροφοδοσίας των οπλικών συστημάτων, όσο και λόγω της ενδεχόμενης τροποποίησης της ανεφοδιαστικής αλυσίδας (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας 2023).

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η σημαντικότερη ευκαιρία που παρουσιάζει το νέο περιβάλλον ασφάλειας λαμβάνοντας υπόψιν τις τάσεις που επικρατούν, είναι η σύναψη επιπλέον διμερών ή πολυμερών συμφωνιών με κράτη της Ευρώπης, Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής τα οποία που έχουν παρόμοια συμφέροντα με αυτά της Ελλάδας. Αυτό εξάλλου αποτελεί και στο πλαίσιο του 1^{ου} Στρατηγικού Άξονα του Σχεδίου Δράσης του ΥΠΕΞ και θα συμβάλλει στην ενίσχυση της θέσης της Ελλάδας στη διεθνή κοινότητα και την εδραίωση του αισθήματος ασφάλειας, εφόσον οι εν λόγω συμφωνίες περιέχουν ρήτρα αμυντικής συνδρομής.

Μία ακόμα ευκαιρία που παρουσιάζεται και η οποία σχετίζεται με την οικονομία και τις πηγές χρηματοδότησης, αφορά τη συμμετοχή της χώρας σε περισσότερα προγράμματα PESCO (Council of the European Union 2021).³⁸ Η ενέργεια αυτή θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της τεχνολογίας, την πρόσβαση σε νέες αγορές, τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ, την ελαχιστοποίηση του κόστους και την ανοικοδόμηση της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας, σύμφωνα με τον 3^ο Στρατηγικό Άξονα του Σχεδίου Δράσης του ΥΠΕΞ.

Όσον αφορά τα νομικά ζητήματα, το νέο περιβάλλον ασφάλειας αποτελεί μία πρώτης τάξεως ευκαιρία για την προώθηση των πάγιων θέσεων της Ελλάδας σχετικά με την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών της και τον περιορισμό της επιθετικότητας της Τουρκίας, καθώς οι πλειοψηφία των κρατών σε περιφερειακό

³⁸ Η Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία του 2021, συμμετέχει σε 18 προγράμματα της PESCO.

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

και διεθνές επίπεδο δεν επιθυμεί την ανάδυση νέων συγκρούσεων, αλλά επιδιώκει τη σταθερότητα. Σημαντικό βοήθημα στην προσπάθεια αυτή μπορεί να αποτελέσει η Στρατηγική Θαλάσσιας Ασφάλειας της ΕΕ, μέσω της οποίας προωθείται η επίλυση των θαλάσσιων διαφορών επί τη βάση του Διεθνούς Δικαίου, σύμφωνα με τον 4^ο Στρατηγικό Άξονα του Σχεδίου Δράσης του ΥΠΕΞ.

Η συμμετοχή τέλος προσωπικού των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων στις αποστολές της ΚΠΑΑ που δημιουργήθηκαν λόγω των νέων περιφερειακών και διεθνών γεγονότων, τόσο εντός όσο και εκτός ευρωπαϊκού εδάφους, αποτελεί μοναδική ευκαιρία για την απόκτηση εμπειρίας επί του πεδίου και την επαύξηση της επιχειρησιακής ικανότητας, στο πλαίσιο του 2^{ου} Στρατηγικού Άξονα του Σχεδίου Δράσης του ΥΠΕΞ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί μία σύνθεση των στοιχείων που παρατέθηκαν, με απώτερο σκοπό την εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων και την παρουσίαση προτάσεων όσον αφορά την ολοκλήρωση της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, καθώς και την προάσπιση των εθνικών συμφερόντων της χώρας μας και την ανάληψη ωφέλιμων δράσεων από τις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις. Το γενικότερο συμπέρασμα ωστόσο που προκύπτει από όσα έχουν αναλυθεί στα προηγούμενα κεφάλαια είναι το γεγονός ότι κανένα σενάριο δεν μπορεί πλέον να αποκλειστεί, καθώς ένας μεγάλος αριθμός περιφερειακών αλλά και διεθνών δρώντων έχει επανεξετάσει την εξωτερική του πολιτική, προβαίνοντας σε ενέργειες που μερικά χρόνια πριν θα θεωρούνταν εξαιρετικά απίθανες από αρκετούς αναλυτές.

Όσον αφορά την ΚΕΠΠΑ συμπεραίνεται ότι η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει οδηγήσει ήδη στην εμβάθυνσή της, καθώς τα κράτη-μέλη της ΕΕ έχουν εμπλακεί πιο ενεργά στις αντίστοιχες δομές και τα προγράμματα, αλλά και τη συμμετοχή τους σε νέες αποστολές ΚΠΑΑ. Λαμβάνοντας ωστόσο υπόψιν το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και τις «αντιθέσεις» των κρατών-μελών της ΕΕ, εξάγεται το συμπέρασμα ότι για να καταστεί δυνατή η ολοκλήρωση της ΚΕΠΠΑ θα πρέπει να θεσμοθετηθεί νέα διαδικασία λήψη απόφασης και ο χαρακτήρας της ΚΕΠΠΑ να καταστεί δεσμευτικός για τα κράτη-μέλη της ΕΕ, γεγονός που συνεπάγεται αναθεώρηση της Συνθήκης της Λισσαβώνας ή ακόμα και την εκ νέου απόπειρα θέσπισης Ευρωπαϊκού Συντάγματος.

Επιπλέον, η δημιουργία Ευρωπαϊκού Στρατού – όπως αναλύθηκε και στο κεφάλαιο για τη Στρατηγική Πυξίδα – είναι πλέον πιο πιθανή από ποτέ, καθώς η ΕΕ προχωρά με γοργούς ρυθμούς στη δημιουργία της νέας Δύναμης Ταχείας Ανάπτυξης (βλ. Παραρτήματα). Πρέπει ωστόσο να διευκρινιστεί ότι υπό τις παρούσες συνθήκες ο νέος αυτός «Ευρωστρατός» δεν αποσκοπεί στην προάσπιση των ευρωπαϊκών συνόρων – καθώς αυτό θα προϋπέθετε την παραχώρηση κυριαρχίας από τα κράτη-μέλη της ΕΕ – αλλά τη διεξαγωγή επιχειρήσεων εκτός ευρωπαϊκού εδάφους για την προάσπιση των συμφερόντων της ΕΕ.

Όσον αφορά την Ελλάδα, για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις αλλά και να εκμεταλλευτεί τις προκλήσεις που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο θα πρέπει να προχωρήσει στη σύσταση Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας (Πικραμένος & Κουκάκης 2023, 128-143), το οποίο μέσω του μόνιμου επιτελείου του θα επιτελέσει διττή λειτουργία. Θα είναι σε θέση αφενός να εντοπίσει αναδυόμενες απειλές και να προλάβει την εκδήλωση κρίσεων και αφετέρου – μέσω της εκπόνησης Στρατηγικής Εθνικής Ασφάλειας – να καθορίσει εθνικούς στόχους, να θέσει προτεραιότητες και να συντονίσει τις ενέργειες όλων των εθνικών φορέων, παρέχοντας το θεσμικό πλαίσιο εντός του οποίου θα αναπτύξουν τις δράσεις τους ώστε να διασφαλιστούν τα συμφέροντα της χώρας μας στον τομέα της ασφάλειας και άμυνας.

Οι ενδεδειγμένες ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αναλύθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο αφορούν την παροχή κινήτρων και την προσέλκυση ξένων επενδύσεων για την ανάπτυξη της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας, την πρόσληψη μόνιμου στρατιωτικού προσωπικού ή την αύξηση της θητείας των κληρωτών οπλιτών, τη συμμετοχή τμημάτων των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων σε περισσότερες αποστολές ΚΠΑΑ, καθώς και τη σταδιακή προσαρμογή των μέσων και της ανεφοδιαστικής αλυσίδας των Ενόπλων Δυνάμεων σύμφωνα με την ενεργειακή στρατηγική της ΕΕ (European Commission 2022b).

Όσον αφορά τέλος την εκμετάλλευση των προαναφερθέντων ευκαιριών, οι ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβεί η Ελλάδα αφορούν τη σύναψη επιπλέον διμερών ή πολυμερών συμφωνιών αμυντικού χαρακτήρα με κράτη της Ευρώπης, Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής για την ενίσχυση της ασφάλειας της χώρας μας, την επιδίωξη συμμετοχής της χώρας μας σε περισσότερα προγράμματα PESCO για την ανταλλαγή τεχνολογίας, τη βελτίωση της τεχνογνωσίας (know-how) την προώθηση της διαλειτουργικότητας των συστημάτων μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ και την ελαχιστοποίηση του κόστους παραγωγής, καθώς και την επέκταση της χωρικής θάλασσας στα 12 ν.μ. στο Αιγαίο και την οριοθέτηση της ΑΟΖ υπό τον «μανδύα» της Στρατηγικής Θαλάσσιας Ασφάλειας της ΕΕ.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Έχοντας ολοκληρώσει την παράθεση των συμπερασμάτων και προτάσεων, αξίζει να επισημανθούν δύο παράγοντες – μέσα από τις δηλώσεις κορυφαίων ευρωπαϊών αξιωματούχων – οι οποίοι πρέπει να ληφθούν υπόψιν όσον αφορά την εξέλιξη της ΚΕΠΠΑ της ΕΕ. Ο πρώτος από αυτούς αφορά το γεγονός ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελεί μία μακροπρόθεσμη και χρονοβόρα διαδικασία, δεν θα πρέπει επομένως να αναμένει κανείς δραματικές αλλαγές όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο που τη διέπει. Όπως είπε χαρακτηριστικά ο εμπνευστής της Ρομπέρ Σουμάν (Robert Schuman) στην ομώνυμη διακήρυξη που πραγματοποίησε στις 9 Μαΐου 1950:

«Η Ευρώπη δεν θα δημιουργηθεί διά μιας ούτε βάσει ενός μοναδικού σχεδίου. Θα οικοδομηθεί μέσα από απτά επιτεύγματα, που πρώτα θα δημιουργήσουν μια πραγματική αλληλεγγύη» (Ευρωπαϊκή Ένωση χ.η.).

Ο δεύτερος αφορά την ανάγκη άμεσης ολοκλήρωσης της ΚΕΠΠΑ, για τη βέλτιστη αντιμετώπιση των απειλών του νέου περιβάλλοντος ασφάλειας. Το γεγονός αυτό επεσήμανε και ο Josep Borrell αναφέροντας ότι:

«Η ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είναι γεμάτη από σχέδια και πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της ασφάλειας της ΕΕ και την αμυντική πολιτική. Οι περισσότερες ήρθαν και έφυγαν. [...] Για μένα, αυτή η φορά είναι διαφορετική λόγω της ταχύτητας με την οποία αλλάζει το γεωπολιτικό πλαίσιο. Αυτό καθιστά τη δράση πιο επείγουσα και πράγματι επιτακτική. [...] Οι απειλές αυξάνονται και το κόστος της αδράνειας - της "μη Ευρώπης" - είναι σαφές. Είμαι πεπεισμένος ότι χρειαζόμαστε ένα κβαντικό άλμα προς τα εμπρός στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας, παρόμοιο με άλλα μεγάλα άλματα που έχουμε κάνει που κάναμε στην ευρωπαϊκή ιστορία. [...] Αν όχι τώρα, τότε πότε;» (European Union External Action 2022a).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Βιβλία

Δασκαλάκης, Ιπποκράτης. «Η Εξέλιξη της Αμυντικής Ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης» στο *Η Αμυντική Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών, 97. Αθήνα: Ινφογνώμων, 2020.

Λυγερός, Σταύρος & Δημόπουλος, Σωτήρης. *Γιατί ο πόλεμος στην Ουκρανία αλλάζει τον κόσμο: Οι περίπλοκες σχέσεις Ουκρανών-Ρώσων στην Ιστορία*. 1^η έκδ. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 2022.

Marshal, Tim. *Αιχμάλωτοι της Γεωγραφίας*. 1^η έκδ. Αθήνα: Διόπτρα, 2019.

Παρίσης, Ιωάννης. *Η Ευρώπη της Άμυνας: Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας & Άμυνας*. Αθήνα: Έκφραση Πολιτισμού, 2010.

Πικραμένος, Κώστας & Κουκάκης, Γεώργιος. *Εθνική Ασφάλεια: Μύθοι και Πραγματικότητα*. Αθήνα: Ινφογνώμων, 2023.

Επιστημονικά περιοδικά

Βρεπτάκου, Μαργαρίτα. «Ο ρόλος και η πολιτική του Ευρωπαϊκού Κολλεγίου Ασφάλειας και Άμυνας στα πλαίσια της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας & Άμυνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης». *Η Ελλάδα, η Ευρώπη & ο Κόσμος*, Τεύχος 17, Α Εξάμηνο 2022: 31-42.

Δαμηλάκης Ευτύχιος. «Η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στον τομέα της άμυνας υπό το πρίσμα του φιλελεύθερου διακυβερνητισμού: Μελέτη της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας (PESCO) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας(EDF)». *Η Ελλάδα, η Ευρώπη και ο Κόσμος*. Τεύχος 18. Α' Εξάμηνο 2023: 34-35.

Άρθρα

Γεωργακόπουλος Θεόδωρος. «Η Ελληνική Οικογένεια Και Το Δημογραφικό Πρόβλημα». *Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης διαΝΕΟσις*. Ιανουάριος 2019.

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

<https://www.dianeosis.org/2019/01/elliniki-oikogeneia-kai-dimografiko-provlima/> (πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2023).

Capital. «Ιαπωνία - Ελλάδα: Οι 5 διμερείς συμφωνίες για Οικονομία, Άμυνα και Τουρισμό». 30 Ιανουαρίου 2023. <https://www.capital.gr/politiki/3695652/iaponia-ellada-oi-5-dimereis-sumfonies-gia-oikonomia-amuna-kai-tourismo/> (πρόσβαση στις 02 Φεβρουαρίου 2023).

CNN Greece. «Δηλώσεις Μητσοτάκη-Μακρόν: Στο πλευρό της Ελλάδας η Γαλλία έναντι των τουρκικών απειλών». 12 Σεπτεμβρίου 2022. <https://www.cnn.gr/politiki/story/328214/live-diloseis-mitsotaki-makron-sto-epikentro-oi-toyrkikes-apeiles-kai-i-energeiaki-krisi> (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022).

CNN Greece. «Κατατέθηκε προς κύρωση η Συμφωνία Ελλάδας-ΗΑΕ για συνεργασία σε Εξωτερική Πολιτική και Άμυνα». 12 Μαρτίου 2023. <https://www.cnn.gr/politiki/story/304744/katatethike-pros-kyrosi-i-symfonia-elladas-hae-gia-synergasia-se-exoteriki-politiki-kai-amyna> (πρόσβαση στις 15 Μαρτίου 2023).

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. «Ευρωπαϊκός στρατός: μύθος ή πραγματικότητα;». 04 Μαΐου 2021. <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/security/20190612STO54310/euroaikos-stratos-muthos-i-pragmatikotita> (πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2023).

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. «Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία (PESCO) για πιο αποτελεσματική Ευρωπαϊκή άμυνα». 11 Δεκεμβρίου 2017. <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/security/20171208STO89939/monimi-diarthromeni-sunergasia-pesco-gia-pio-apotelesmatiki-europaiki-amuna> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. «Σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης (δεν έχει κυρωθεί)». χ.η.α. <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/draft-treaty-establishing-a-constitution-for-europe> (πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2023).

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

Ευρωπαϊκή Ένωση. «Ρομπέρ Σουμάν: ο αρχιτέκτονας του ευρωπαϊκού οικοδομήματος». χ.η. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/eu-pioneers/robert-schuman_el (πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2023).

EUR-Lex. «Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ)». χ.η.(α). <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/glossary/common-foreign-and-security-policy-cfsp.html> (πρόσβαση στις 27 Νοεμβρίου 2022).

EUR-Lex . «Κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας (ΚΠΑΑ)». χ.η.β. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11957E> (πρόσβαση στις 27 Νοεμβρίου 2022).

EUR-Lex, «Ρήτρα αλληλεγγύης». χ.η.(γ). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:solidarity_clause (πρόσβαση στις 30 Νοεμβρίου 2022).

EUR-Lex, «Ρήτρα αμοιβαίας άμυνας». χ.η.δ. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:mutual_defence (πρόσβαση στις 30 Νοεμβρίου 2022).

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. «Αμυντική συμφωνία Ελλάδας – ΗΠΑ: Κατατέθηκε στη Βουλή – Ψηφίζεται την Πέμπτη». 05 Μαΐου 2022α. <https://www.kathimerini.gr/politics/561842740/amyntiki-symfonia-elladas-ipa-katatethike-sti-voyli-psifizetai-tin-rempti/> (πρόσβαση στις 02 Φεβρουαρίου 2023).

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. «Μακρόν: Καταδικάζω τις προκλητικές δηλώσεις της Τουρκίας – Εκφράζω τη στήριξη όλων των Ευρωπαίων». 31 Απριλίου 2022β. <https://www.kathimerini.gr/politics/foreign-policy/561886873/makron-katadikazo-tis-proklitikes-diloseis-tis-toyrkias-ekfrazo-ti-stirixi-olon-ton-eyropaion/> (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. «Μ. Σχοινάς: Βήμα προς την αμυντική ένωση η αμυντική συνεργασία Ελλάδας – Γαλλίας». 29 Σεπτεμβρίου 2021. <https://www.kathimerini.gr/society/561517873/m-schoinas-vima-pros-tin-amyntiki-enosi-i-amyntiki-synergasia-elladas-gallias/> (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022).

Κουκάκης, Γεώργιος. «Η τριμερής συνεργασία Ελλάδας, Κύπρου & Ισραήλ και οι επιπτώσεις της στην ενεργειακή ασφάλεια της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο». Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ). Τετράδια Γεωπολιτικής Ανάλυσης και Μελετών. Τεύχος 5. Ιούλιος 2022α. <https://elisme.gr/trimeris-ellados-kyproy-israil/> (πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2023).

Κουκάκης, Γεώργιος. «Ουκρανία: Ο πόλεμος (και) της πληροφορίας». *Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ)*. 08 Μαρτίου 2022β. <https://elisme.gr/oukrania-o-rolesmos-kai-tis-plirofori/> (πρόσβαση στις 30 Νοεμβρίου 2022).

Κουκάκης Γεώργιος. «Ουκρανία: Χρησιμοποιώντας την ειρήνη ως όπλο». *Κέντρο Διεθνών Στρατηγικών Αναλύσεων (ΚΕΔΙΣΑ)*. 22 Φεβρουαρίου 2022γ. <https://kedisa.gr/oukrania-chrisimopoiontas-tin-eirini-os-orlo/>(πρόσβαση στις 16 Δεκεμβρίου 2022).

LIBRE. «Μήνυμα Γαλλίας στην Τουρκία: “Σε περίπτωση επίθεσης θα συνδράμουμε την Ελλάδα”». 6 Σεπτεμβρίου 2022. <https://www.libre.gr/2022/09/06/minyma-gallias-stin-toyrkia-se-peipti/> (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022)

NAYTEMΠΟΡΙΚΗ. «Ελλάς-Γαλλία, νέα συμμαχία». 06 Ιουνίου 2008. <https://m.naftemporiki.gr/story/204583/ellas-gallia-nea-summaxia> (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022).

Newsit. «ΚΥΣΕΑ: Παρουσιάστηκε η Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας». 12 Οκτωβρίου 2022. <https://www.newsit.gr/politikh/kysea-parousiastike-i-stratigiki-ethnikis-asfaleias/3617583/> (πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2023).

Ούτσης, Πέτρος. «Τι σημαίνει η Αμυντική Συμφωνία Ελλάδας – Ηνωμένου Βασιλείου». *VIA DIPLOMACY*. 21 Φεβρουαρίου 2023. <https://www.viadiplomacy.gr/ti-simainei-i-amyntiki-symfonia-elladas-inomenoy-vasileiou/> (πρόσβαση στις 25 Φεβρουαρίου 2023).

Πρωθυπουργός. «Ελληνο-γαλλική Διακήρυξη – Στρατηγική Εταιρική Σχέση για το μέλλον». 23 Οκτωβρίου 2015. <https://primeminister.gr/2015/10/23/14216> (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022).

Πρωθυπουργός. «Οδικός Χάρτης για τη Στρατηγική Εταιρική Σχέση Ελλάδας-Γαλλία». 3 Ιουνίου 2016. <https://primeminister.gr/2016/06/03/14884> (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022).

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. «Απάντηση ΥΕΘΑ Νικόλαου Παναγιωτόπουλου στην υπ' αριθμόν 126/01-11-2021 Επίκαιρη Ερώτηση Σχετικώς με Αποστολές των Ενόπλων Δυνάμεων στο Εξωτερικό». 05 Νοεμβρίου 2021. <https://www.mod.mil.gr/apantisi-yetha-nikolaoy-panagiotopoyloy-stin-yp-arithmon-126-01-11/> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. «Συμμετοχή ΥΕΘΑ Νικόλαου Παναγιωτόπουλου & ΥΦΕΘΑ Νικόλαου Χαρδαλιά στην παρουσίαση του Οδικού Χάρτη για τον περιορισμό των επιπτώσεων & την προσαρμογή των Ε.Δ. στην Κλιματική Αλλαγή». 20 Απριλίου 2023. <https://www.mod.mil.gr/symmetochi-yetha-nikolaoy-panagiotopoyloy-amp-yfetha-nikolaoy-chardalia-stin-paroysiasi/> (πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2023).

Νομοθεσία-Θεσμικά Κείμενα

Ελληνική Στατιστική Αρχή. «Αποτελέσματα Απογραφής Πληθυσμού - Κατοικιών 2021. Μόνιμος Πληθυσμός (προσωρινά στοιχεία)». 19 Ιουλίου 2022. <https://www.statistics.gr/el/2021-census-res-pop-results> (πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2023)

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. «Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)/Συνθήκη του Μάαστριχτ». χ.η.β. <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty> (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022).

Ν. 4841/2021 «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια» (ΦΕΚ 187 Α'08 Οκτωβρίου 2021).

http://www.et.gr/api/Download_Small/?fek_pdf=20210100187 (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022).

Υπουργείο Εξωτερικών. «Στρατηγικό Σχέδιο». χ.η. <https://www.mfa.gr/strategiko-skhedio-2022-2025/> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

ΞΕΝΗ

Βιβλία

Raymond, Duncan, Jancar-Webster, Barbara & Switky, Bob. *World Politics in the 21st Century*. 3rd ed. New York: Pearson Education, 2006.

Άρθρα

Association of Southeast Asian Nations. «About ASEAN». n.d. <https://asean.org/about-asean/> (πρόσβαση στις 04 Δεκεμβρίου 2022).

African Union. «About the African Union». n.d. <https://au.int/en/overview> (πρόσβαση στις 04 Δεκεμβρίου 2022).

Cavendish, Georgiana, Chinn David, Grießmann Nadine, Lavandier Hugues, and Otto Tobias. «Invasion of Ukraine: Implications for European defense spending». *McKinsey*. 19 December 2022. <https://www.mckinsey.com/industries/aerospace-and-defense/our-insights/invasion-of-ukraine-implications-for-european-defense-spending> (πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2023).

Cooper, Julian. «Russia's updated National Security Strategy». *NATO Defense College*. 19 July 2021. <https://www.ndc.nato.int/research/research.php?icode=704> (πρόσβαση στις 16 Δεκεμβρίου 2022).

Council of the European Union. «A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade». 21 March 2022 (a). <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/>. (πρόσβαση στις 04 Δεκεμβρίου 2022).

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

Council of the European Union. «European Council». n.d. a. <https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/> (πρόσβαση στις 27 Νοεμβρίου 2022).

Council of the European Union. «European Peace Facility». n.d. b. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-peace-facility/#:~:text=The%20EPF%20is%20an%20off,have%20military%20or%20defence%20implications.> (πρόσβαση στις 29 Νοεμβρίου 2022).

Council of the European Union. «Infographic - The Strategic Compass one year on: an assessment». 19 April 2023a. <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/strategic-compass-one-year-on/> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

Council of the European Union. «Niger: EU launches its military partnership mission». 20 February 2023b. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/02/20/niger-eu-launches-its-military-partnership-mission/> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

Council of the European Union. «Permanent Structured Cooperation (PESCO)'s projects - Overview». 15 November 2021. <https://www.consilium.europa.eu/media/53013/20211115-pesco-projects-with-description.pdf> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

CVCE. «The establishment of Western European Union (WEU)». n.d. <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/803b2430-7d1c-4e7b-9101-47415702fc8e/6d9db05c-1e8c-487a-a6bc-ff25cf1681e0> (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

CVCV. «Petersberg Declaration made by the WEU Council of Ministers (Bonn, 19 June 1992)». n.d. https://www.cvce.eu/en/obj/petersberg_declaration_made_by_the_weu_council_of_ministers_bonn_19_june_1992-en-16938094-bb79-41ff-951c-f6c7aae8a97a.html (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

Danish Ministry of Defence. «Denmark and the EU». n.d. <https://www.fmn.dk/en/topics/international-cooperation/eu/> (πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2023).

EU Military Assistance Mission in support of Ukraine. «About EU Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine)». 08 December 2022. https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine/about-eu-military-assistance-mission-support-ukraine-eumam-ukraine_en?s=410260 (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

EU Mission in Armenia. «About European Union Mission in Armenia». 26 January 2023. https://www.eeas.europa.eu/euma/about-european-union-mission-armenia_en?s=410283 (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

EUR-Lex, «Petersberg tasks». n.d.a. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/petersberg-tasks.html> (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

European Centre of Excellence for Civilian Crisis Management. «Civilian CSDP Compact». n.d. <https://www.coe-civ.eu/kh/civilian-csdp-compact> (πρόσβαση στις 08 Δεκεμβρίου 2022).

European Commission. «Cyber Defence: EU boosts action against cyber threats». 10 November 2022a. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_6642 (Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

European Commission. «European Peace Facility». n.d. a. https://fpi.ec.europa.eu/what-we-do/european-peace-facility_en (πρόσβαση στις 29 Νοεμβρίου 2022).

European Commission. «Factsheet on the International Energy Strategy». 18 May 2022b. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_3136 (Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

European Commission. «Maritime Security: EU updates Strategy to safeguard maritime domain against new threats». 10 March 2023.

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1483 (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

European Commission. «Sanctions adopted following Russia’s military aggression against Ukraine». n.d. b. https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine_en (πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2023).

European Defence Agency. «Coordinated Annual Review on Defence». n.d. a. [https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/coordinated-annual-review-on-defence-\(card\)](https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/coordinated-annual-review-on-defence-(card)) (πρόσβαση στις 29 Νοεμβρίου 2022).

European Defence Agency. «Denmark joins the European Defence Agency». 23 March 2023. <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/03/23/denmark-joins-the-european-defence-agency> (πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2023).

European Defence Agency. «Mission». n.d. b. <https://eda.europa.eu/who-we-are/Missionandfunctions> (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

European Defence Agency. «What we do». n.d.c. <https://eda.europa.eu/what-we-do/eda-in-short> (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

European Security and Defence College. «Who we are». n.d. <https://esdc.europa.eu/who-we-are/#who> (πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2023)

European Union. «European Commission». n.d. a. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-commission_en (πρόσβαση στις 27 Νοεμβρίου 2022).

European Union. «European Defence Fund (EDF)». n.d.b. [https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/european-defence-fund-\(edf\)](https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/european-defence-fund-(edf)) (πρόσβαση στις 29 Νοεμβρίου 2022).

European Union. «Permanent Structured Cooperation (PESCO)». n.d. c. <https://www.pesco.europa.eu/> (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022).

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

European Union. PESCO Participating Member States». n.d. d. «PESCO Participating Member States». n.d. <https://www.pesco.europa.eu/about/> (πρόσβαση στις 29 Νοεμβρίου 2022).

European Union External Action. «A Strategic Compass to make Europe a security provider-Foreword by HR/VP Josep Borrell». 24 March 2022 a. https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-make-europe-security-provider-foreword-hrnp-josep-borrell_en (πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2023).

European Union External Service. «A Strategic Compass for the EU». 20 March 2023a. https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-eu-0_en (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

European Union External Action. «About the European External Action Service». 18 August 2021a. https://www.eeas.europa.eu/eeas/about-european-external-action-service_en (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

European Union External Action. «EU Missions and Operations». 20 March 2023b. https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-missions-and-operations_en (πρόσβαση στις 29 Νοεμβρίου 2022).

European Union External Action. «High Representative/Vice President». 24 August 2021b. https://www.eeas.europa.eu/eeas/high-representative-vice-president_en (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

European Union External Action. «Missions and Operations». 23 January 2023c. https://www.eeas.europa.eu/eeas/missions-and-operations_en#11930 (πρόσβαση στις 29 Νοεμβρίου 2022).

European Union External Action. «Questions and answers: a background for the Strategic Compass». 21 March 2023d. https://www.eeas.europa.eu/eeas/questions-and-answers-background-strategic-compass_en (πρόσβαση στις 04 Δεκεμβρίου 2022).

European Union External Action. «European Union Rapid Deployment Capacity». n.d. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2022-10-EU-Rapid-Deployment-Capacity_EN_02.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

European Union External Action. «Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe (A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy)». June 2016.

https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

European Union External Action. «The Common Security and Defence Policy». 12 August 2021c. https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp_en. (πρόσβαση στις 04 Δεκεμβρίου 2022).

European Union External Action. «What next for EU security and defence?». 13 July 2022b. https://www.eeas.europa.eu/eeas/what-next-eu-security-and-defence-0_en (πρόσβαση στις 30 Νοεμβρίου 2022).

European University Institute. «Historical Archives of the European Union, 1994-2012». 2012.

<https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi-wf2r39H7AhWrgf0HHVjgCpcQFnoECEcQAQ&url=https%3A%2F%2Farchives.eui.eu%2Ffiles%2Finventories%2F15293.pdf&usg=AOvVaw1gQnrrynQ3J4D1clUe7tRp> (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

Koukakis, Georgios. «The 2022 NATO Madrid Summit: Background, key decisions and future considerations». *HERMES Institute of International Affairs, Security & Geoeconomy*. Briefing Note No "2/2022". <https://nebula.wsimg.com/214630f378f315f99c8a8a245d889bc1?AccessKeyId=401F75AAF8C61A96E174&disposition=0&alloworigin=1> (πρόσβαση στις 30 Νοεμβρίου 2022).

Kouskouvelis, Ilias. «The Thucydides Trap: A Distorted Compass. ». *E-International Relations*. 05 November 2017. <https://www.e-ir.info/2017/11/05/the-thucydides-trap-a-distorted-compass/> (πρόσβαση στις 16 Δεκεμβρίου 2022).

Laoen, Kenneth. «Realising the EU Hybrid Toolbox: opportunities and pitfalls». *Clingendael Netherlands Institute of international Relations*. December 2022.

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

https://www.clingendael.org/sites/default/files/2022-12/Policy_brief_EU_Hybrid_Toolbox.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

North Atlantic Treaty Organization. «About us». n.d.a. <https://www.nato.int/cps/en/natohq/organisation.htm> (πρόσβαση στις 04 Δεκεμβρίου 2022).

North Atlantic Treaty Organization. «NATO and EU leaders sign joint declaration». 10 July 2018. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_156759.htm. (πρόσβαση στις 08 Δεκεμβρίου 2022).

North Atlantic Treaty Organization. «The NATO-EU Strategic Partnership». n.d.b. <https://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/press-kit/006.pdf> (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

North Atlantic Treaty Organization. «Türkiye, Finland, and Sweden sign agreement paving the way for Finnish and Swedish NATO membership». 28 June 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_197251.htm (πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2023).

OSCE. «Who we are». n.d. <https://www.osce.org/whatistheosce> (πρόσβαση στις 04 Δεκεμβρίου 2022).

President of Russia. «Address by the President of the Russian Federation». 21 February 2022a. <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/67828> (πρόσβαση στις 16 Δεκεμβρίου 2022).

President of Russia. «Security Council meeting». n.d. <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/67825> (πρόσβαση στις 16 Δεκεμβρίου 2022).

President of Russia. «Signing of documents recognising Donetsk and Lugansk People's Republics». 21 February 2022b. <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/67829> (πρόσβαση στις 16 Δεκεμβρίου 2022).

President of Russia. «Telephone conversations with President of France Emmanuel Macron and Federal Chancellor of Germany Olaf Scholz». 21 February 2022c. <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/67827>(πρόσβαση στις 16 Δεκεμβρίου 2022).

Shama, Nael. «Between alliance and entente: The Egyptian-Greek-Cypriot partnership» στο *The New Geopolitics of the Eastern Mediterranean: Trilateral Partnerships and Regional Security* του Tziarras, Zenonas (ed.), 95-110. Nicosia: PRIO Cyprus Centre, 2019. https://files.prio.org/publication_files/cyprus/GeopoliticsEasternMediterranean/The%20New%20Geopolitics%20of%20the%20Eastern%20Mediterranean%20-%20Chapter%206%20-%20Between%20Alliance%20and%20-%20Nael%20Shama.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

Sarsby, Alan. «A Useful Guide to SWOT Analysis». *Pansophix*. 2012. <https://www.cii.co.uk/media/6158020/a-useful-guide-to-swot-analysis.pdf>, <https://talentandculture.wvu.edu/files/d/6ed4bddf-91fe-4f08-9904-c13b8b30cbe8/swot-analysis-tool.pdf> (πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2023).

United Nations. «History of the United Nations». n.d.a. <https://www.un.org/en/about-us/history-of-the-un> (πρόσβαση στις 04 Δεκεμβρίου 2022).

Νομοθεσία-Θεσμικά Κείμενα

Council of the European Union. «A Strategic Compass for Security and Defence - For a European Union that protects its citizens, values and interests and contributes to international peace and security (Outcome of proceedings, 7371/22)». 21 March 2022b. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>. (πρόσβαση στις 04 Δεκεμβρίου 2022).

Council of the European Union. «Civilian CSDP Compact: Council conclusions commend progress». 13 December 2021b. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/12/13/civilian-csdp-compact-council-conclusions-commend-progress/> (πρόσβαση στις 08 Δεκεμβρίου 2022).

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

Council of the European Union. «Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, on the establishment of a Civilian CSDP Compact (Outcome of proceedings, 14305/18)». 19 November 2018. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14305-2018-INIT/en/pdf>. (πρόσβαση στις 08 Δεκεμβρίου 2022).

Council of the European Union. «EU-NATO joint declaration». 08 July 2016. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/07/08/eu-nato-joint-declaration/>. (πρόσβαση στις 08 Δεκεμβρίου 2022).

Council of the European Union. «European Security Strategy (15895/03)». 08 December 2003. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15895-2003-INIT/en/pdf> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

Council of the European Union. «Report on the implementation of the European Security Strategy: Providing Security in a Changing World». 2009. <https://www.consilium.europa.eu/media/30823/qc7809568enc.pdf> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

Council of the European Union. «UN-EU strategic partnership on peace operations and crisis management: Council conclusions on priorities for 2022-2024». 24 July 2022c. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/01/24/un-eu-strategic-partnership-on-peace-operations-and-crisis-management-council-conclusions-on-priorities-for-2022-2024/> (πρόσβαση στις 08 Δεκεμβρίου 2022).

EUR-Lex, «Merger Treaty». n.d.b. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:11965F/TXT> (πρόσβαση στις 27 Νοεμβρίου 2022).

EUR-Lex. «Treaty establishing the European Coal and Steel Community, ECSC Treaty». n.d.c. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0022> (πρόσβαση στις 27 Νοεμβρίου 2022).

EUR-Lex . «Treaty establishing the European Economic Community and Related Instruments (EEC Treaty) Contents». n.d.d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11957E> (πρόσβαση στις 27 Νοεμβρίου 2022).

EUR-Lex, «Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts». n.d.e. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12001C/TXT> (πρόσβαση στις 27 Νοεμβρίου 2022).

European Parliament. «Treaty on European Union (TEU) / Maastricht Treaty». n.d. <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty> (πρόσβαση στις 27 Νοεμβρίου 2022).

European Union External Action. «Annual Progress Report on the Implementation of the Strategic Compass for Security and Defence». 20 March 2023d. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/StrategicCompass_1stYear_Report.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

European Union External Action. «The EU' climate change and defence roadmap». 31 March 2022c. https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-climate-change-and-defence-roadmap_en (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023).

North Atlantic Treaty Organization. «Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the Status of their Forces». 19 June 1951. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17265.htm (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022).

Official Journal of the European Union. «Consolidated version of the Treaty establishing the European Atomic Energy Community (C 203/1)». 07 June 2016. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:203:FULL&from=EN> (πρόσβαση στις 27 Νοεμβρίου 2022).

Official Journal of the European Union. «COUNCIL DECISION (CFSP) 2015/1835 of 12 October 2015». n.d. <https://eda.europa.eu/docs/default-source/documents/eda-council-decision-2015-1835-dated-13-10-2015.pdf> (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

Official Journal of the European Union. «Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

Lisbon, 13 December 2007». 17 December 2007. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2007:306:TOC> (πρόσβαση στις 28 Νοεμβρίου 2022).

Security Council of the Russian Federation. «National Security Strategy of the Russian Federation». (στη Ρωσική γλώσσα) n.d. <http://scrf.gov.ru/security/docs/document133/>(πρόσβαση στις 16 Δεκεμβρίου 2022).

United Nations. «United Nations Convention on the Law of the Sea». n.d.b. https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf (πρόσβαση στις 12 Δεκεμβρίου 2022).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ ΚΠΑΑ

MARCH 2023
#EUDefence
#StrategicCompass

EU MISSIONS AND OPERATIONS

EU COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY (CSDP)

Around 4,000 EU military and civilian staff are currently deployed in CSDP missions and operations in three continents, working for a more stable world and contributing to a safer Europe

“Diplomacy requires action to succeed. Our missions and operations are an invaluable pillar of European security and defence. Their work on the ground and across continents is the tangible example of the EU's action for global security.”

JOSEP BORRELL
High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy/
Vice-President of the European Commission

The EU's Common Security and Defence Policy (CSDP) provides the European Union with an operational capacity to deploy civilian and military missions and operations abroad.

Their tasks range from conflict prevention and peace-keeping, crisis management, joint disarmament operations, and military advice and assistance tasks to humanitarian and rescue and post-conflict stabilisation tasks.

BUILDING ON EXPERIENCE - ADAPTING TO NEW SECURITY CHALLENGES

Since 2003 the EU has launched and run over 37 operations and missions on three continents. As of today, there are 21 ongoing CSDP missions and operations, of which 12 are civilian and 9 military.

Since the launch of the first missions and operations, the EU has continuously enhanced its structures, mechanisms and tools to promote stability and security in our neighbourhood and beyond, thereby contributing to increased security in the EU.

A TOOL FOR SECURITY

What happens beyond the EU's borders has a direct impact on the security of European citizens. CSDP missions and operations contribute to global security abroad and at home. Their aim is to help prevent or resolve conflicts and crises, enhance the capacities of partners and, ultimately, protect the European Union and its citizens.

EU decisions to deploy a mission or operation are normally taken at the request of the partner country to which assistance is provided and/or based on a United Nations Security Council Resolution, and always in full respect of international law. These decisions take into account the EU's security interests, EU strategic efforts and regional engagement strategies. They are tailored to the local circumstances and to the tasks that need to be implemented.

CSDP missions and operations can be open to contributions of third States. Up to now, 20 Framework Participation Agreements (FPA) have been signed to facilitate such participation.

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

PLANNING AND CONDUCT PROCEDURES

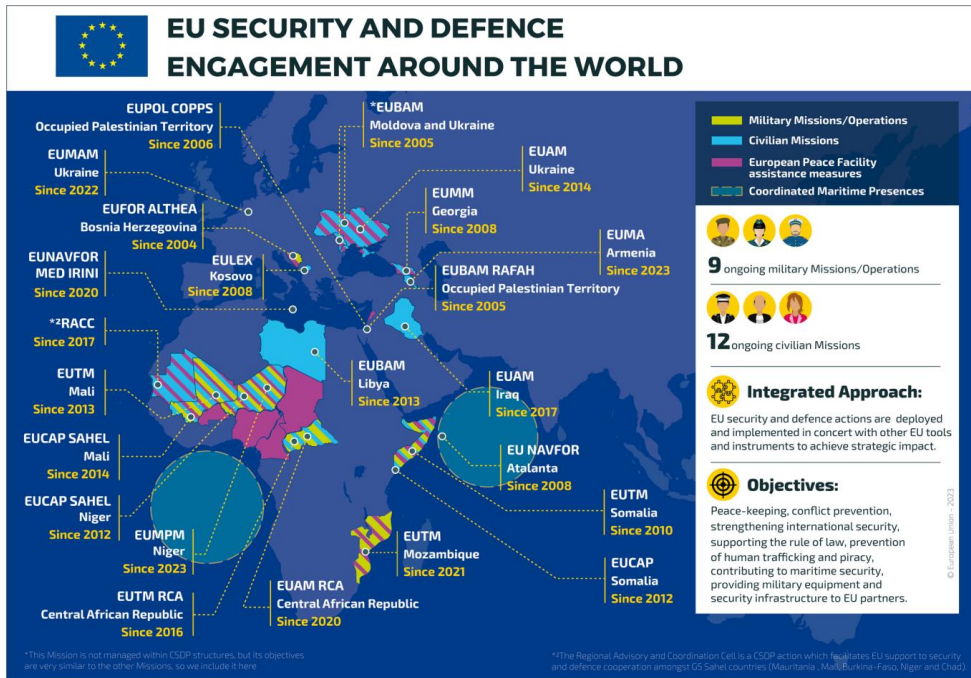
> **Decision making:** Decisions to establish and to launch missions and operations require the approval of all Member States through a Council Decision. The planning process is governed by crisis management procedures.

> **Force Generation:** The majority of assets and personnel required for military as well as civilian missions and operations are provided by Member States.

> **Command and Control Structures:** during the conduct phase, the Political and Security Committee exercises political control and strategic direction of both civilian and military missions and operations, under the authority of the Council and the High Representative. Each mission and operation has a single and identifiable chain of command for its safe and efficient conduct:

- For military operations with an executive mandate (e.g. EUNAVFOR MED IRINI in the Mediterranean), an operational headquarters is usually provided by a Member State acting as a framework nation.
- Alternatively, the EU can also have recourse to NATO command structures under the Berlin- Plus agreements (e.g. EUFOR Althea in Bosnia- Herzegovina).
- The military training missions in the Central African Republic, Mali, Somalia and Mozambique operate under one command located in Brussels – the Military Planning and Conduct Capability (MPCC).
- All civilian missions and operations are commanded by the Civilian Planning and Conduct Capability (CPCC) of the EEAS.

> **Financing Mechanism:** Civilian missions are financed through the CFSP budget. The common costs of military operations cannot be funded by the EU budget and are instead covered by Member States through the European Peace Facility.

Πηγή: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/EU-mission-and-operation_2023_0.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ

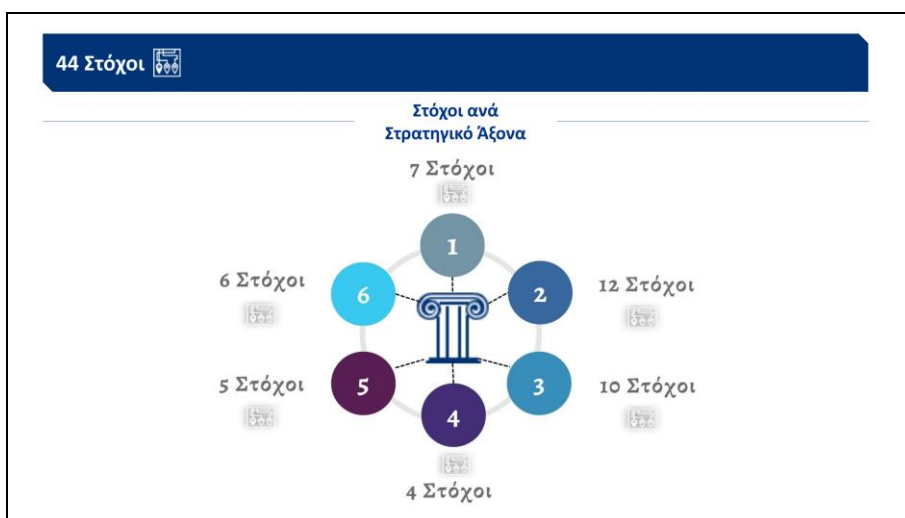
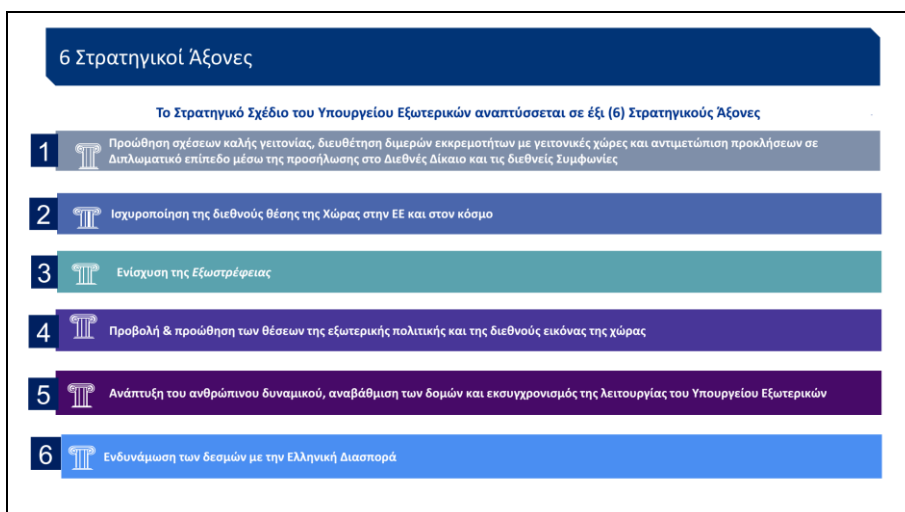
A STRATEGIC COMPASS FOR SECURITY AND DEFENCE

For a European Union that protects its citizens, values and interests
and contributes to international peace and security

Πηγή: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΥΠΕΞ (2023-2026)

Πηγή: <https://www.mfa.gr/strategiko-skhedio-2022-2025/> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: Η ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΓΑΛΛΙΑΣ

10305

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

8 Οκτωβρίου 2021 ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ Αρ. Φύλλου 187

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4841

Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Πίνακας περιεχομένων

- Άρθρο πρώτο Κύρωση Συμφωνίας
- Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια
- Τίτλος Ι ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
- Άρθρο 1 Αντικείμενο συνεργασίας
- Άρθρο 2 Μέσα συνεργασίας
- Άρθρο 3 Ευθύνη μερών για άμυνα και ασφάλεια
- Άρθρο 4 Συχνότητα διαβουλεύσεων
- Άρθρο 5 Διεξαγωγή ετήσιων στρατηγικών διαλόγων
- Άρθρο 6 Αντικείμενο διαβουλεύσεων
- Άρθρο 7 Ανταλλαγή απόψεων και εναρμόνιση θέσεων για κρίσιμα ζητήματα
- Άρθρο 8 Διαβούλευση σε θέματα NATO
- Άρθρο 9 Διευθύνουσα Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου
- Τίτλος ΙΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
- Άρθρο 10 Αντικείμενο συνεργασίας
- Άρθρο 11 Αντικείμενο διαβουλεύσεων
- Άρθρο 12 Ανταλλαγές αναλύσεων επί ενεργειακών θεμάτων
- Άρθρο 13 Διεύρυνση συνεργασίας Υπουργείων Εξωτερικών

- Άρθρο 14 Συνεργασία στο πλαίσιο του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών
- Τίτλος ΙΙΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
- Άρθρο 15 Αντικείμενο συνεργασίας
- Άρθρο 16 Αντικείμενο διαβουλεύσεων
- Άρθρο 17 Στόχος στρατιωτικής συνεργασίας
- Άρθρο 18 Μορφές συνεργασίας
- Άρθρο 19 Υποχρέωση ενημέρωσης για αμυντικές πρωτοβουλίες
- Άρθρο 20 Αμοιβαία διευκόλυνση πρόσβασης σε εκπαιδευτικές κατάρτισης
- Άρθρο 21 Προώθηση δραστηριοτήτων εκπαίδευσης
- Άρθρο 22 Ανταλλαγή πληροφοριών
- Άρθρο 23 Συναντήσεις Επιτελείων
- Τίτλος ΙV ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
- Άρθρο 24 Αντικείμενο συνεργασίας
- Άρθρο 25 Ανάπτυξη βιομηχανικής εταιρικής σχέσης
- Άρθρο 26 Επιτροπή εξοπλισμών
- Άρθρο 27 Προεδρεύων επιτροπής εξοπλισμών
- Τίτλος V ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ
- Άρθρο 28 Επίλυση διαφορών
- Άρθρο 29 Δαπάνες εφαρμογής
- Άρθρο 30 Εφαρμογή συμφωνίας
- Άρθρο 31 Ισχύς, τροποποίηση και καταγγελία συμφωνίας
- Άρθρο δεύτερο Έναρξη ισχύος

**Άρθρο πρώτο
Κύρωση Συμφωνίας**

Κυρώνεται και έχει την ισχύ, που προβλέπει η παρ. 1 του άρθρου 28 του Συντάγματος, η Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια, που υπογράφηκε στο Παρίσι, στις 28 Σεπτεμβρίου 2021, το πρωτότυπο κείμενο της οποίας στην ελληνική και στη γαλλική γλώσσα έχει ως εξής:

Συμφωνία

μεταξύ

της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας

και

της Κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας

για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης

για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια

Η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας

και

η Κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας,

εφεξής αποκαλούμενες «τα Μέρη»,

Υπενθυμίζοντας τους σκοπούς και τις αρχές που περιέχονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,

Αναγνωρίζοντας ότι η Ελλάδα και η Γαλλία έχουν μία μακρά, στενή, και διαρκή σχέση που βασίζεται σε κοινές αξίες και στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και στον σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας,

Λαμβάνοντας υπόψη τη Συνθήκη Βορείου Ατλαντικού που υπεγράφη στην Ουάσιγκτον στις 4 Απριλίου 1949,

Λαμβάνοντας υπόψη τη Σύμβαση μεταξύ των Κρατών Μελών της Συνθήκης Βορείου Ατλαντικού επί του Νομικού Καθεστώτος των Δυνάμεων αυτών, που υπεγράφη στο Λονδίνο στις 19 Ιουνίου 1951, εφεξής αποκαλούμενη «NATO SOFA»,

Λαμβάνοντας υπόψη τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που υπεγράφη στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992, ιδίως το άρθρο 42,

Λαμβάνοντας υπόψη την κοινή Διακήρυξη της 6ης Ιουνίου 2008 του Πρωθυπουργού της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας σχετικά με την άμυνα και την ασφάλεια, η οποία υπογράμμιζε τη θέληση των δύο χωρών να συνεισφέρουν από κοινού στην οικοδόμηση μιας ισχυρής και αυτόνομης Ευρώπης της Άμυνας και στην ενίσχυση της συνεργασίας τους στον επιχειρησιακό στρατιωτικό τομέα,

Λαμβάνοντας υπόψη την ελληνο-γαλλική Διακήρυξη σχετικά με τη Στρατηγική Εταιρική Σχέση για το μέλλον, η οποία υπεγράφη από τον Πρωθυπουργό της Ελληνικής Δημοκρατίας και τον Πρόεδρο της Γαλλικής Δημοκρατίας στις 23 Οκτωβρίου 2015 καθώς και τον σχετικό Οδικό Χάρτη ο οποίος υπεγράφη από τον Έλληνα και τον Γάλλο Πρωθυπουργό στις 3 Ιουνίου 2016,

Επιθυμώντας να ενισχύσουν και να εντατικοποιήσουν περαιτέρω τη συνεργασία τους στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας επί τη βάση του αμοιβαίου συμφέροντος και της αλληλεγγύης και στοχεύοντας στην αμοιβαία διαφύλαξη και προστασία της ασφάλειας, της κυριαρχίας, της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας των δύο χωρών καθώς και στην προώθηση της ασφάλειας και της ευημερίας σε περιοχές κοινού ενδιαφέροντος,

Επιθυμώντας να συμβάλλουν στην ειρήνη και την ασφάλεια στην Ευρώπη, ιδίως στην περιοχή της Μεσογείου,

Έχοντας ως στόχο να συμβάλλουν στην ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας και της κυριαρχίας της Ευρώπης,

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η στρατηγική εταιρική σχέση τους συμβάλλει στην διεθνή ειρήνη και ασφάλεια,

Συμφώνησαν να εγκαθιδρύσουν μία στρατηγική εταιρική σχέση για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια ως εξής:

I - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Άρθρο 1

Τα Μέρη διαβουλεύονται σε τακτική βάση επί όλων των θεμάτων άμυνας και ασφάλειας κοινού ενδιαφέροντος, ιδίως στον πολιτικό τομέα, στον στρατιωτικό τομέα και στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας, εντός του πλαισίου των αμοιβαίων δεσμεύσεων ασφαλείας που έχουν αναληφθεί βάσει δεσμευτικών και για τα δύο συνθηκών και συμφωνιών και επιδιώκοντας την πλήρη εφαρμογή αυτών, λαμβάνοντας υπόψη ότι η εξέλιξη του διεθνούς και περιφερειακού περιβάλλοντος ασφάλειας και άμυνας, δημιουργεί και για τα δύο κράτη συμφέροντα ασφάλειας που συνδέονται στενά μεταξύ τους, ιδίως σε περίπτωση κρίσης, αύξησης των εντάσεων ή ένοπλης επίθεσης όπως προβλέπεται στο άρθρο 2.

Άρθρο 2

Τα Μέρη παρέχουν το ένα στο άλλο βοήθεια και συνδρομή, με όλα τα κατάλληλα μέσα που έχουν στην διάθεσή τους, κι εφόσον υφίσταται ανάγκη με τη χρήση ένοπλης βίας, εάν διαπιστώσουν από κοινού ότι μία ένοπλη επίθεση λαμβάνει χώρα εναντίον της επικράτειας ενός από τα δύο, σύμφωνα με το Άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 3

Τα Μέρη έχουν την κύρια ευθύνη για την άμυνα και ασφάλειά τους, και, ενώ ο Οργανισμός της Συνθήκης Βορείου Ατλαντικού (ΝΑΤΟ) παραμένει το θεμέλιο της συλλογικής τους άμυνας, συνεχίζουν να ενισχύουν την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας της Ε.Ε., η οποία πρέπει να συμπεριλαμβάνει την προοδευτική διαμόρφωση μίας Πολιτικής Άμυνας της Ένωσης.

Άρθρο 4

Οι Υπουργοί Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών της Ελλάδας και της Γαλλίας διαβουλεύονται σε τακτική βάση και όταν καθίσταται αναγκαίο, ιδίως ενόψει των εξελίξεων της στρατηγικής κατάστασης σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Άρθρο 5

Οι πολιτικές Διευθύνσεις των αρμόδιων Υπουργείων διεξάγουν ετήσιους στρατηγικούς διαλόγους, πέραν των συναντήσεων των Επιτελείων, των επιτροπών εξοπλιστικών προγραμμάτων ή οποιωνδήποτε άλλων τεχνικών επιτροπών οι οποίες θεωρούνται αναγκαίες.

Άρθρο 6

Οι διαβουλεύσεις καλύπτουν τα θέματα κοινού ενδιαφέροντος, όπως το παγκόσμιο στρατηγικό περιβάλλον, τα περιφερειακά ζητήματα (κυρίως στις περιοχές της Μεσογείου, της Μέσης Ανατολής, της Αφρικής και των Βαλκανίων), την ενίσχυση των ικανοτήτων των Ευρωπαίων, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τη διάδοση των Όπλων Μαζικής Καταστροφής, τον έλεγχο των εξοπλισμών, τις ενεργειακές προκλήσεις, τη μετανάστευση, τη θαλάσσια ασφάλεια, τις υβριδικές απειλές, την παραπληροφόρηση, τις ρηζικέλευθες τεχνολογίες και την τεχνητή νοημοσύνη.

Άρθρο 7

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανταλλαγή απόψεων και, στο μέτρο του εφικτού, στην εναρμόνιση των θέσεων για κρίσιμα ζητήματα σχετικά με αμυντικές πρωτοβουλίες της ΕΕ, αναφορικά με τις οποίες θα πρέπει να αναζητούνται όλες οι δυνατότητες συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης κοινών προγραμμάτων της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας (ΜΔΣ). Οι αντίστοιχες Διευθύνσεις των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών, καθώς και οι Μόνιμες Αντιπροσωπείες και οι Στρατιωτικοί Εκπρόσωποι στην ΕΕ, θα συναντώνται σε τακτική βάση προκειμένου να ανταλλάσσουν απόψεις και να συντονίζουν τις κατάλληλες θέσεις για θέματα σχετικά με την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας με σκοπό την ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας της Ε.Ε. και την κυριαρχία της Ευρώπης.

Άρθρο 8

Τα Μέρη διαβουλεύονται σε τακτική βάση σε θέματα NATO, για να ανταλλάσσουν απόψεις και, ει δυνατόν, να συντονίζουν τις θέσεις τους, προκειμένου να ενισχύσουν τον Ευρωπαϊκό πυλώνα του NATO και τη Συμμαχία συνολικά.

Άρθρο 9

Τα Μέρη συστήνουν μία Διευθύνουσα Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου, η οποία θα συγκαλείται σε ετήσια βάση προκειμένου να διεξάγει μία συνολική επισκόπηση της συνεργασίας τους και της αμυντικής τους σχέσης, με στόχο να εξευρεθούν νέα πεδία και μέσα περαιτέρω εμβάθυνσης. Η εν λόγω Διευθύνουσα Επιτροπή αποτελείται από αρμόδιους ανώτερους αξιωματούχους των δύο Μερών. Οι ετήσιες συναντήσεις θα λαμβάνουν χώρα εναλλάξ σε Αθήνα και Παρίσι.

II - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Άρθρο 10

Τα Μέρη εμβαθύνουν τη συνεργασία τους σε θέματα εξωτερικής πολιτικής ενώ ταυτόχρονα θα επιδιώκουν να ενισχύσουν τον ρόλο της Ευρώπης στον κόσμο. Διαβουλεύονται μεταξύ τους, σε όλα τα επίπεδα, με σκοπό τον καθορισμό κοινών θέσεων σε όλες τις σημαντικές αποφάσεις που επηρεάζουν τα κοινά τους συμφέροντα και την από κοινού δράση όποτε είναι δυνατό.

Άρθρο 11

Οι διαβουλεύσεις, σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών, καλύπτουν τα θέματα που ενδιαφέρουν τα Μέρη από κοινού, όπως για παράδειγμα, τις σχέσεις με τις κυριότερες περιφερειακές δυνάμεις, κυρίως στη Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή, την Αφρική και τα Βαλκάνια, την πολυμέρεια, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τη διάδοση των Όπλων Μαζικής Καταστροφής, τον έλεγχο των εξοπλισμών, τη μετανάστευση, τη θαλάσσια ασφάλεια, τις υβριδικές απειλές και προκλήσεις, τις ρηξικέλευθες τεχνολογίες και την τεχνητή νοημοσύνη.

Άρθρο 12

Τα Μέρη ενισχύουν ιδίως τις μεταξύ τους ανταλλαγές αναλύσεων επί ενεργειακών θεμάτων στη Μεσόγειο καθώς αυτά συνιστούν σημαντική παράμετρο για τη σταθερότητα ολόκληρης της περιοχής. Θα δίνεται επίσης έμφαση στις σχέσεις με τις ΗΠΑ, τη Ρωσία και την Κίνα.

Άρθρο 13

Τα Μέρη διευρύνουν τη συνεργασία μεταξύ των Υπουργείων Εξωτερικών τους, συμπεριλαμβανομένων των διπλωματικών αποστολών και προξενικών αρχών. Ενθαρρύνουν τις ανταλλαγές μεταξύ των Μονίμων Αντιπροσωπειών τους στα Ηνωμένα Έθνη στη Νέα Υόρκη, μεταξύ των Μονίμων Αντιπροσωπειών τους στο ΝΑΤΟ και των Μόνιμων Αντιπροσωπειών στην ΕΕ, καθώς και μεταξύ των αρχών

του κάθε κράτους που είναι υπεύθυνες για τον συντονισμό σε θέματα Ευρωπαϊκής πολιτικής.

Άρθρο 14

Ειδικότερα και εντός του πλαισίου του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, τα Μέρη συνεργάζονται στενά σε όλους τους οργανισμούς και τα όργανα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Θα συντονίζουν τις θέσεις τους, σύμφωνα με τις θέσεις και τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εργάζονται από κοινού για την προώθηση των θέσεων και δεσμεύσεων της ΕΕ σχετικά με τις παγκόσμιες προκλήσεις και απειλές και θα καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να διασφαλίζουν ότι η ΕΕ υιοθετεί μια ομοιόμορφη στάση στους αρμόδιους οργανισμούς και όργανα των Ηνωμένων Εθνών.

III – ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Άρθρο 15

Η Ελλάδα και η Γαλλία εμβαθύνουν τη συνεργασία τους σε θέματα άμυνας ενώ συγχρόνως επιδιώκουν την ενίσχυση της ευρωπαϊκής άμυνας. Διαβουλεύονται μεταξύ τους, σε όλα τα επίπεδα, με στόχο τη διαμόρφωση κοινής αντίληψης σε όλες τις σημαντικές αποφάσεις που επηρεάζουν τα κοινά αμυντικά συμφέροντά τους και την κοινή δράση τους, όποτε είναι εφικτό.

Άρθρο 16

Οι διαβουλεύσεις σε επίπεδο Υπουργών Άμυνας καλύπτουν θέματα που ενδιαφέρουν από κοινού, όπως για παράδειγμα, τη διμερή αμυντική συνεργασία, την αμυντικοτεχνική συνεργασία, την περιφερειακή αμυντική συνεργασία, τις αμυντικές πρωτοβουλίες, τη θαλάσσια ασφάλεια, τις υβριδικές απειλές και προκλήσεις, τις κυβερνο-απειλές, τις ευρωπαϊκές αμυντικές πρωτοβουλίες, την ανάπτυξη δυνατοτήτων, τις ρηξικέλευθες τεχνολογίες και την τεχνητή νοημοσύνη.

Άρθρο 17

Η στρατιωτική συνεργασία μεταξύ των Μερών έχει ως στόχο την ανάπτυξη μίας κοινής στρατηγικής κουλτούρας και την βελτίωση της διαλειτουργικότητας μεταξύ των Ενόπλων Δυνάμεών τους προς αμοιβαίο όφελος των δύο Μερών.

Άρθρο 18

Η συνεργασία αυτή μπορεί να λάβει, χωρίς να περιορίζεται σε αυτές, τις εξής μορφές:
α) Ανταλλαγή εκπαιδευτών και φοιτητών από στρατιωτικά ιδρύματα.

β) Συμμετοχή σε μαθήματα θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης, σεμινάρια, συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης και συμπόσια, που διοργανώνονται από στρατιωτικούς και πολιτικούς φορείς αμυντικού ενδιαφέροντος.

γ) Ανταλλαγή Αξιωματικών-Συνδέσμων (ΑΣ).

δ) Ανταλλαγή επισκέψεων σε στρατιωτικούς και πολιτικούς φορείς αμυντικού ενδιαφέροντος.

ε) Ενδιάμεσες στάσεις και /ή επισκέψεις σε κρατικά αεροσκάφη και πολεμικά πλοία.

στ) Χρήση προκαθορισμένων θαλάσσιων λιμένων και αερολιμένων για εκπαίδευση και επίγνωση του περιβάλλοντος της περιοχής.

ζ) Ειδικές και χωριστές διευθετήσεις που διευκολύνουν την επιχειρησιακή χρήση εγκαταστάσεων θαλασσιών λιμένων και αερολιμένων αμοιτέρων των Μερών.

η) Κοινές δραστηριότητες, εκπαίδευση και στρατιωτικές ασκήσεις, είτε επί του εδάφους είτε επί Ελληνικών ή Γαλλικών Κρατικών πλοίων ή αεροσκαφών, στο πλαίσιο της αυξημένης ναυτικής παρουσίας της Γαλλίας στην Μεσόγειο ή της κοινής συμμετοχής σε διμερείς ή πολυμερείς ασκήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο Πέλαγος.

θ) Ανταλλαγή γνώσεων και εμπειρίας στους τομείς των επιχειρήσεων στο εξωτερικό, των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ καθώς και της χρήσης στρατιωτικού εξοπλισμού.

ι) Συμμετοχή σε κοινές αναπτύξεις δυνάμεων ή αναπτύξεις σε θέατρα επιχειρήσεων προς υποστήριξη κοινών συμφερόντων, όπως, για παράδειγμα, τις υπό γαλλική διοίκηση επιχειρήσεις στο Σαχέλ.

ια) Συνεκπαίδευση μεταξύ των Ειδικών Δυνάμεων.

ιβ) Συνεργασία στους τομείς αναγνώρισης απειλών στον κυβερνοχώρο και ανάπτυξης ικανοτήτων κυβερνο-άμυνας.

ιγ) Συνεργασία στους τομείς αναγνώρισης υβριδικών απειλών και ανάπτυξης κατάλληλων τρόπων αντιμετώπισης.

ιδ) Αμοιβαία υποστήριξη αναφορικά με τη συμμετοχή σε πολυεθνικές αμυντικές δομές, όπως για παράδειγμα η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Επέμβασης (ΕΙΕ).

ιε) Οποιοσδήποτε άλλες δραστηριότητες οι οποίες συμφωνούνται από κοινού από τα Μέρη στη βάση του κοινού τους συμφέροντος.

Άρθρο 19

Οικοδομώντας επί της ισχυρής τους σχέσης, τα Μέρη ενημερώνουν κατάλληλα το ένα το άλλο, εκ των προτέρων, για τις διάφορες αμυντικές πρωτοβουλίες τους με στόχο την αξιολόγηση της δυνατότητας συμμετοχής.

Άρθρο 20

Στο μέτρο του δυνατού, οι αρμόδιες αρχές των Μερών διευκολύνουν αμοιβαίως την πρόσβαση στις αντίστοιχες εκπαιδευτικές κατάρτισης τους, όπως στις βασικές και προχωρημένες εκπαιδευσεις, στην ανώτερη στρατιωτική εκπαίδευση αξιωματικών ή στις εκπαιδευτικές κατάρτισης τεχνικού περιεχομένου για αξιωματικούς και υπαξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων.

Άρθρο 21

Στο μέτρο του δυνατού, τα Μέρη προωθούν και θεσπίζουν δραστηριότητες εκπαίδευσης, στην ελληνική και γαλλική γλώσσα αντίστοιχα.

Άρθρο 22

Στο πεδίο των πληροφοριών, τα Μέρη διευκολύνουν τη μεταξύ τους ανταλλαγή πληροφοριών και κοινών αναλύσεων για γεωγραφικές περιοχές ενδιαφέροντος καθώς και για ζητήματα που θα προσδιορίζουν από κοινού.

Άρθρο 23

Καταρχήν, τα διακλαδικά Επιτελεία (Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας/ Etat-Major des Armées) συναντώνται μία φορά κατ' έτος προκειμένου να συντονίζουν την εφαρμογή της επιχειρησιακής και διμερούς συνεργασίας στην άμυνα και την ασφάλεια. Αυτές οι συναντήσεις καθιστούν εφικτή την εκπόνηση του στρατιωτικού μέρους του ετήσιου σχεδίου Αμυντικής συνεργασίας. Τα Επιτελεία των Κλάδων διεξάγουν τις δικές τους συναντήσεις προκειμένου να τροφοδοτούν το ετήσιο σχέδιο συνεργασίας και να εφαρμόζουν, στο αντίστοιχο επίπεδό τους, τις αποφάσεις που λαμβάνονται από κοινού σε διακλαδικό επίπεδο.

IV - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Άρθρο 24

Τα Μέρη συνεργάζονται στον τομέα των εξοπλιστικών προγραμμάτων για τις Ένοπλες Δυνάμεις τους, καθώς και στον τομέα των βιομηχανιών άμυνας και ασφάλειας, κυρίως με σκοπό την βελτίωση των αμυντικών τους ικανοτήτων, την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των αμυντικών τους βιομηχανιών και την ενίσχυση της τυποποίησης και διαλειτουργικότητας του αμυντικού τους εξοπλισμού. Στο πλαίσιο αυτό, τα Μέρη εξετάζουν κατά προτεραιότητα κάθε ευρωπαϊκή

συνεργατική προσέγγιση, που στοχεύει στην κάλυψη των ελλείψεων στις δυνατότητες που εντοπίζονται σε εθνικό επίπεδο. Η παρούσα Συμφωνία στηρίζεται στις διμερείς Συμφωνίες που ισχύουν μεταξύ των Μερών σχετικά με τη συνεργασία στον τομέα των εξοπλισμών, και δεν θίγει την ισχύ τους.

Άρθρο 25

Τα Μέρη επιδιώκουν, κατά το δυνατόν, να αναπτύξουν μία βιομηχανική εταιρική σχέση που θα συμπεριλαμβάνει ελληνικές και γαλλικές αμυντικές εταιρείες. Εντός του πλαισίου συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην άμυνα και την ασφάλεια, και σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ, επιδιώκουν λύσεις που προωθούν τη βιομηχανική εταιρική σχέση μεταξύ ελληνικών και γαλλικών εταιρειών, κάθε φορά που αναζητούν εξοπλισμούς ή πραγματοποιούν έργα από κοινού.

Άρθρο 26

Για την παρακολούθηση των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται, μία επιτροπή εξοπλισμών συνέρχεται καταρχήν σε ετήσια βάση, εναλλάξ σε Ελλάδα και Γαλλία.

Άρθρο 27

Ένας εκπρόσωπος από το ελληνικό Υπουργείο Άμυνας (Επικεφαλής της Γενικής Διεύθυνσης Αμυντικών Εξοπλισμών και Επενδύσεων ή ο οριζόμενος εκπρόσωπός του) και ένας εκπρόσωπος από το γαλλικό Υπουργείο Άμυνας (Επικεφαλής της Διεύθυνσης Διεθνούς Ανάπτυξης της Γενικής Διεύθυνσης Εξοπλισμών ή ο οριζόμενος εκπρόσωπός του) προεδρεύουν αυτής της επιτροπής.

V - ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 28

Κάθε διαφορά μεταξύ των Μερών σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας επιλύεται αποκλειστικά μέσω διαβουλεύσεων και διαπραγμάτευσης μεταξύ των Μερών.

Άρθρο 29

Η εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας δεν συνεπάγεται καταρχήν για καθένα από τα Μέρη ιδιαίτερες δαπάνες που υπερβαίνουν τις τακτικές λειτουργικές δαπάνες.

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

Τεύχος Α' 187/08.10.2021

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

10315

Άρθρο 30

Τα Μέρη εφαρμόζουν τις διατάξεις της παρούσας Συμφωνίας σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις τους και τις ευρωπαϊκές δεσμεύσεις τους.

Άρθρο 31

1. Η παρούσα Συμφωνία τίθεται σε ισχύ την ημέρα της τελευταίας γραπτής κοινοποίησης με την οποία τα Μέρη θα ενημερώνουν το ένα το άλλο, εγγράφως και δια της διπλωματικής οδού σχετικά με την ολοκλήρωση των εσωτερικών διαδικασιών οι οποίες απαιτούνται για την θέση της σε ισχύ.
2. Η παρούσα Συμφωνία παραμένει σε ισχύ για μια περίοδο 5 (πέντε) ετών, η οποία ανανεώνεται με ρητή συμφωνία των Μερών για μια περαιτέρω περίοδο που θα καθοριστεί με κοινή συμφωνία των Μερών, εκτός εάν ένα από τα Μέρη γνωστοποιήσει στο άλλο Μέρος την πρόθεσή του να καταγγείλει τη Συμφωνία 6 (έξι) μήνες πριν από τη λήξη της.
3. Η παρούσα Συμφωνία μπορεί να τροποποιηθεί ανά πάσα στιγμή εγγράφως με κοινή συμφωνία των Μερών. Οι τροποποιήσεις τίθενται σε ισχύ σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.
4. Η παρούσα Συμφωνία μπορεί να καταγγελθεί εγγράφως από καθένα από τα Μέρη. Η καταγγελία αυτή θα καταστεί ενεργός ένα χρόνο μετά τη λήψη της γραπτής ειδοποίησης από το άλλο Μέρος.
Υπεγράφη στο Παρίσι, στις 28 Σεπτεμβρίου 2021, σε δύο πρωτότυπα, έκαστο στην ελληνική και γαλλική γλώσσα, τα δύο κείμενα όντα εξ ίσου αυθεντικά.

Παρουσία του
Κυριάκου ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ
Πρωθυπουργού
της Ελληνικής Δημοκρατίας

Για την Κυβέρνηση
της Ελληνικής Δημοκρατίας

Νικόλαος - Γεώργιος Σ. ΔΕΝΔΙΑΣ
Υπουργός Εξωτερικών

Νικόλαος ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ
Υπουργός Εθνικής Άμυνας

Παρουσία του
Emmanuel MACRON
Προέδρου
της Γαλλικής Δημοκρατίας

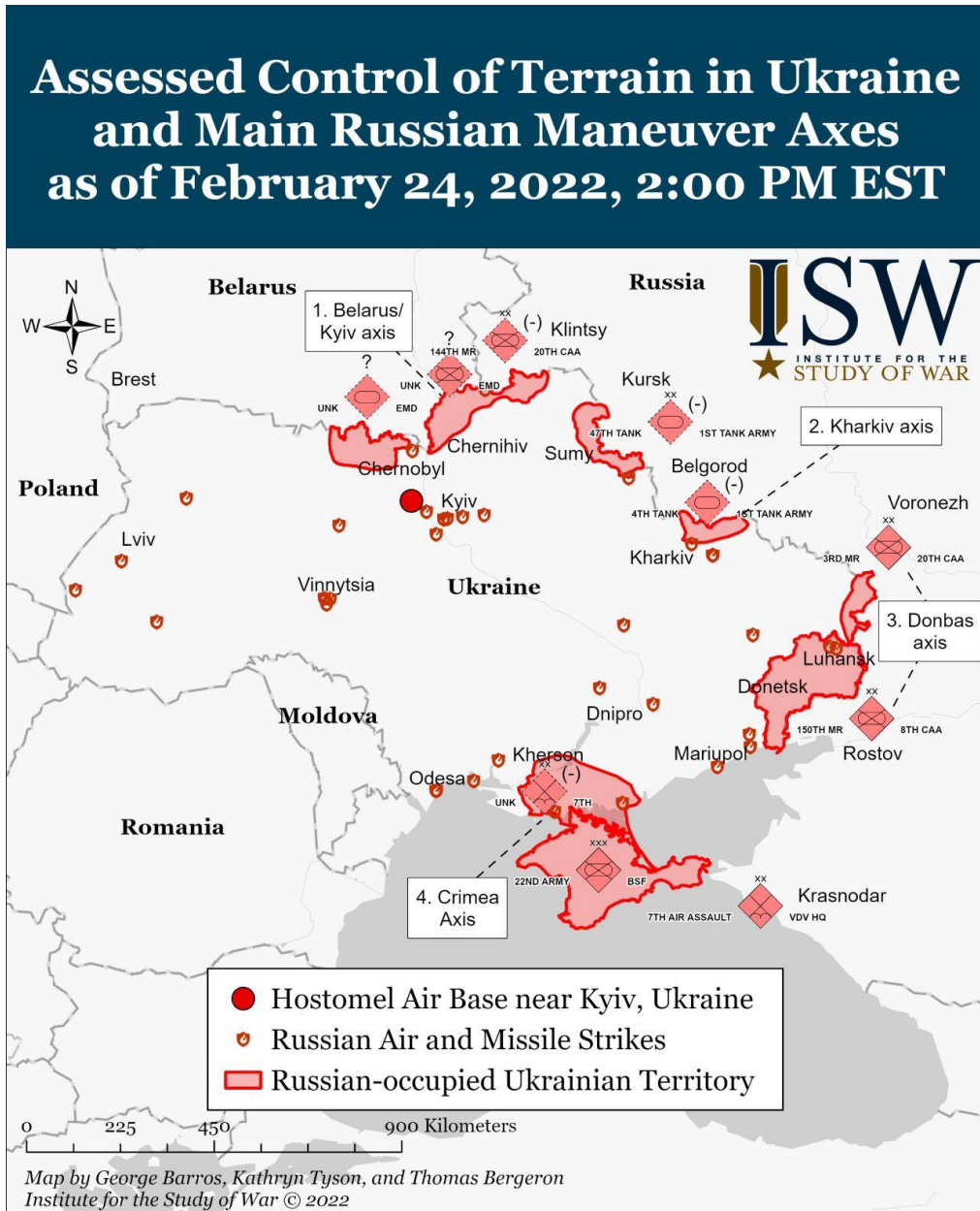
Για την Κυβέρνηση
της Γαλλικής Δημοκρατίας

Jean-Yves LE DRIAN
Υπουργός Ευρώπης και Εξωτερικών
Υποθέσεων

Florence PARLY
Υπουργός Ενόπλων Δυνάμεων

Πηγή: https://www.et.gr/api/Download_Small/?fek_pdf=20210100187 (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε: ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Confirmed Russian Units:

Unidentified elements of the 423rd Motorized Rifle Regiment of the 4th Tank Division, 1st Tank Army, attacked Kharkiv Oblast from Belgorod, Russia.

A reconnaissance platoon of the 74th Motorized Rifle Brigade of the 41st Combined Arms Army attacked Chernihiv Oblast from Bryansk, Russia.

Unidentified elements, likely of the 7th Airborne Division and likely reinforced with 22nd Army Corps and 58th Combined Arms Army elements, attacked Kherson Oblast from Crimea.

Unidentified airborne elements, likely of the 31st Air Assault Brigade, attacked the Antonov Airport outside Kyiv.

Πηγή: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/ukraine-conflict-update-7>

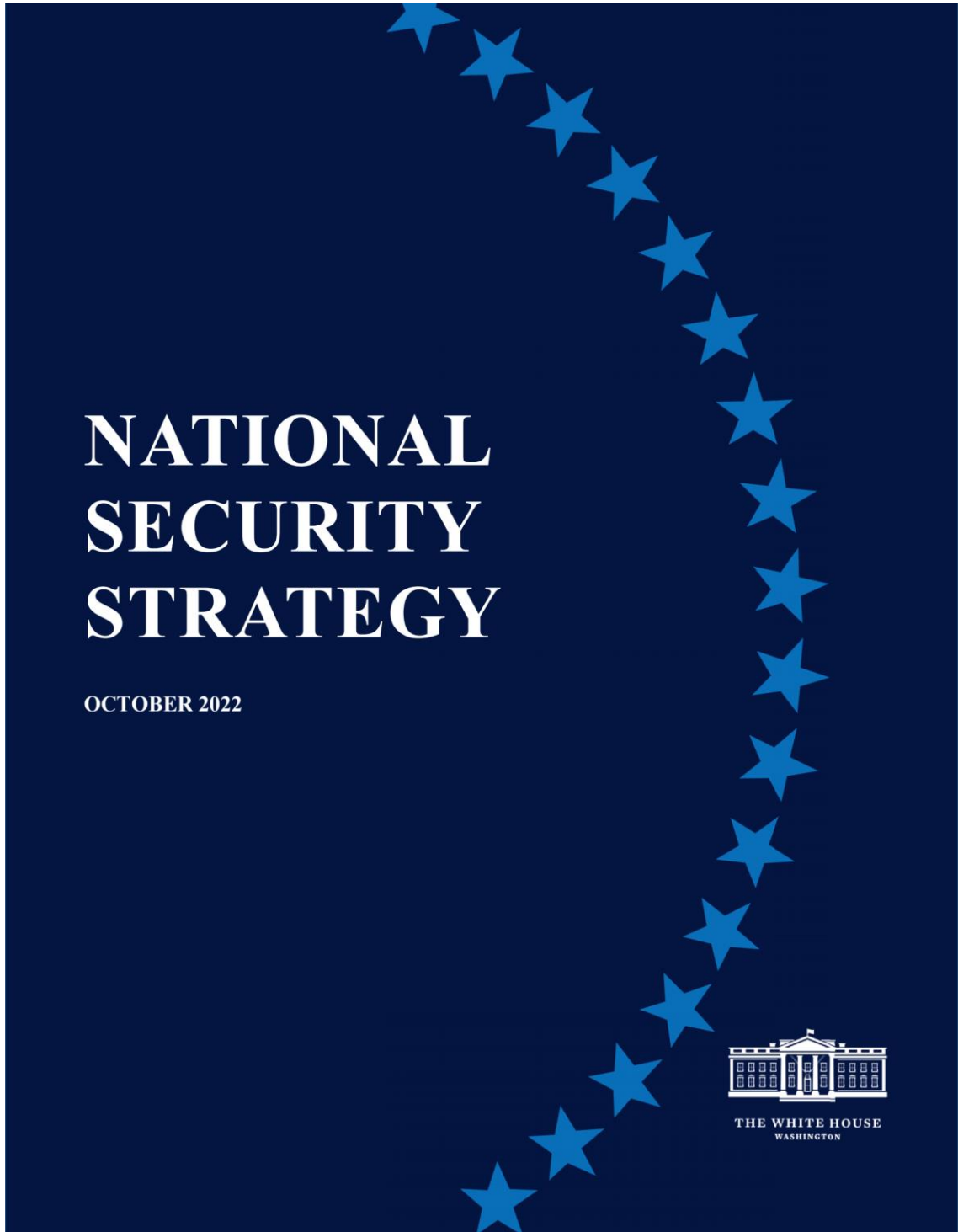
(πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ: ΤΟ ΝΕΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΔΟΓΜΑ ΤΟΥ ΝΑΤΟ

Πηγή: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ: Η ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΠΑ

Πηγή: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf> (πρόσβαση στις 22

Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

REPower the EU
by engaging with energy partners in a changing world

European Commission

MAY 2022

The EU and the world are facing a climate and energy crisis, aggravated by Russia's invasion of Ukraine. Russia's actions have exacerbated the already tight global energy markets, creating security of supply risks around the world and causing prices to surge.

We want to build long-term partnerships that are mutually beneficial – boosting renewable energy and increasing energy efficiency around the globe and cooperating on green technology and innovation.

The EU will keep working to **phase-out Russian energy imports** and strengthen its energy security while accelerating a global green and just energy transition.

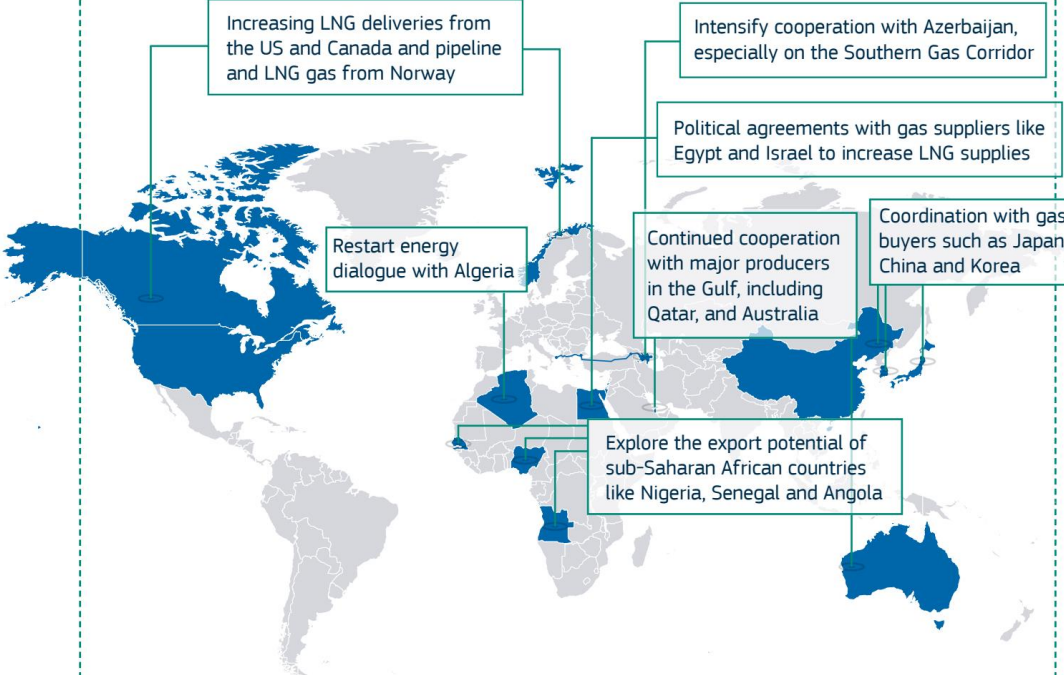
ENDING THE ERA OF RUSSIAN FOSSIL FUELS

The **REPowerEU Plan** aims to reduce Europe's dependence on Russian gas.

Most of this gas demand will be substituted with renewables, low carbon energy sources and by energy savings. In the short term, a substantial part will also have to be replaced by diversifying suppliers and supply routes.

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

The new **EU Energy Platform** will play a key role to pool demand, coordinate infrastructure use, negotiate with the international partners and prepare for joint gas and hydrogen purchases.

Increasing LNG deliveries from the US and Canada and pipeline and LNG gas from Norway

Restart energy dialogue with Algeria

Intensify cooperation with Azerbaijan, especially on the Southern Gas Corridor

Political agreements with gas suppliers like Egypt and Israel to increase LNG supplies

Continued cooperation with major producers in the Gulf, including Qatar, and Australia

Coordination with gas buyers such as Japan, China and Korea

Explore the export potential of sub-Saharan African countries like Nigeria, Senegal and Angola

The EU will also keep working with G7, G20 and other international fora, including OPEC and the IEA, to ensure well-functioning global oil markets.

SUPPORTING UKRAINE AND OTHERS IMPACTED BY WAR

The **REPowerUkraine** initiative will help ensure energy supply and rebuild the Ukrainian energy sector after the war

- Enable electricity trading with Ukraine and Moldova following the emergency synchronization
- Ensure reverse flows of gas to Ukraine via Slovakia, Hungary and Poland and to Moldova and Ukraine via Romania through the Trans Balkan pipeline
- Assist in the reconstruction of the necessary nuclear safety capacity in cooperation with the International Atomic Energy Agency
- Open the EU's voluntary gas purchasing platform to Ukraine, Moldova, Georgia and the Western Balkans
- Promote ambitious energy and climate policies and market reforms including through the Energy Community framework

PREPARING THE EU FOR RENEWABLE HYDROGEN TRADE

The **REPowerEU** Plan sets out that an additional 15 million tonnes (mt) of renewable hydrogen – on top of the 5.6 mt already planned under the Fit for 55 initiative – can replace approximately 27 bcm of imported Russian gas by 2030. This includes 10 mt of imported hydrogen.

HYDROGEN PARTNERSHIPS:

Mediterranean Green Hydrogen Partnership, cooperation with the Gulf region, MoC with Japan by end 2022, Strategic Partnership with Ukraine in 2022

EU REGULATORY POWER:

standards, certification scheme, trading hubs in Europe for Euro-denominated transactions

GLOBAL EUROPEAN HYDROGEN FACILITY:

Kick-start the global renewable hydrogen market

LEADING AND ACCELERATING THE GLOBAL GREEN AND JUST ENERGY TRANSITION

Promote the **international phase-out of unabated coal power generation and fossil fuel subsidies**

Accelerate the global green energy transition by facilitating sustainable investments and connectivity through **Global Gateway**

Implement the **Joint Energy Transition Partnership with South Africa** and explore similar partnerships with other countries in view of COP27

Implement the **EU-Africa Green Energy Initiative**, bringing electricity access to 100 million people in Africa

Boost the **roll-out of renewables and energy efficiency and savings across the world**, including in Western Balkans, Africa, the Mediterranean and the Indo-Pacific

Ensure fair access to **critical raw materials** through dialogue, partnerships and the EU trade policy

Make **energy efficiency and savings** a global priority and facilitate the global transition to a more circular economy

Push forward the **Global Methane Pledge**

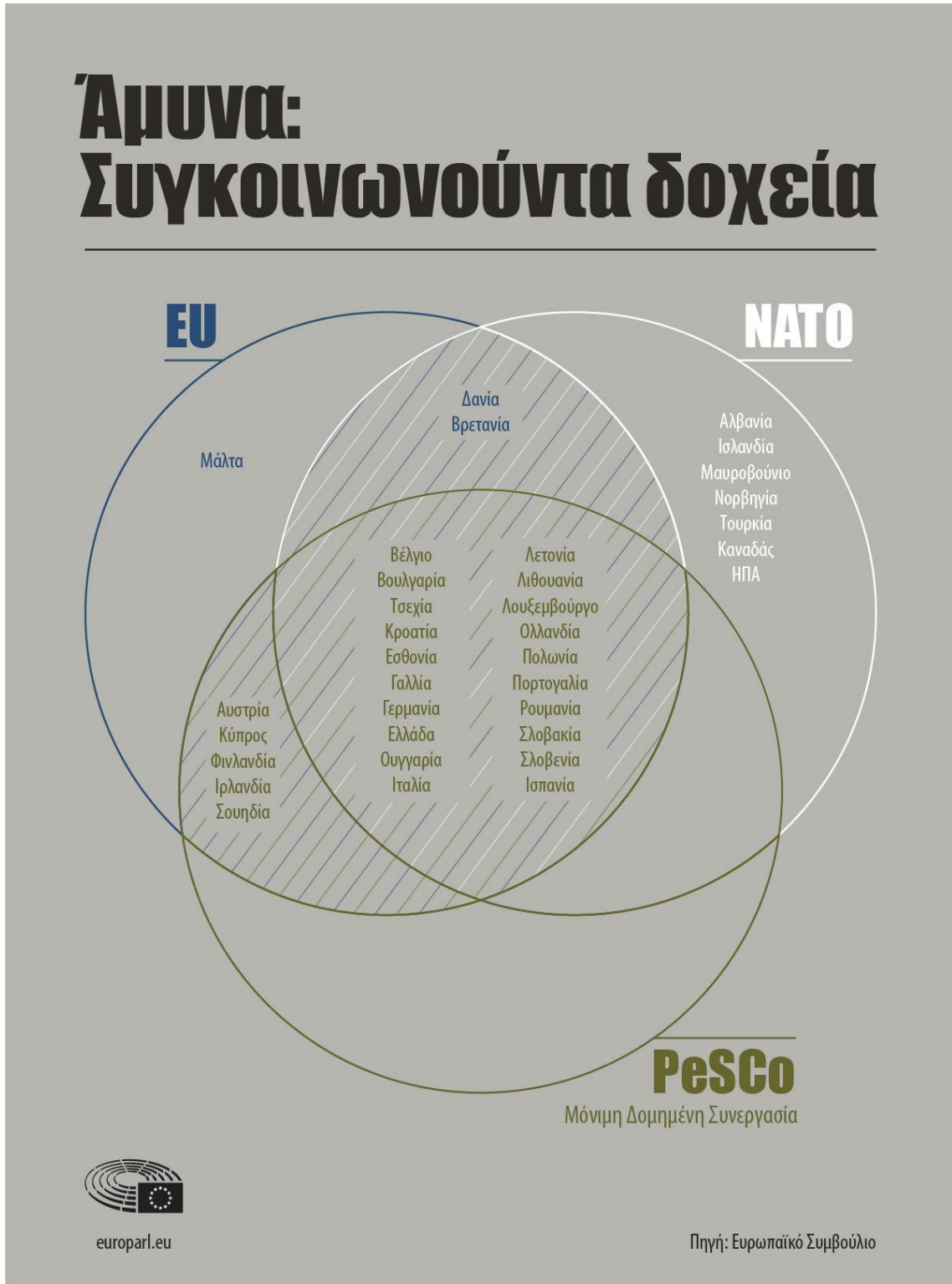
© European Union, 2022
Reuse of this document is allowed, provided appropriate credit is given and any changes are indicated (Creative Commons Attribution 4.0 International license). For any use or reproduction of elements that are not owned by the EU, permission may need to be sought directly from the respective right holders. All images © European Union, © Adobe Stock - male team engineers installing stand-alone solar panel system on header © Flaticon - all icons.

Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022
Print ISBN 978-92-76-52550-9 doi:10.2775/21594 NA-07-22-286-EN-C
PDF ISBN 978-92-76-52558-5 doi:10.2775/494246 NA-07-22-286-EN-N

Πηγή: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_3136

(πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Θ: ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ PESCO

Πηγή: <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/security/20171208STO89939/monimi-diarthromeni-sunergasia-pesco-gia-pio-apotelesmatiki-europaiki-amuna> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΥΠΕΞ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ

1^{ος} Στρατηγικός Άξονας

1. Διατήρηση δίαυλων επικοινωνίας με την Τουρκία με σκοπό την οικοδόμηση σχέσεων καλής γειτονίας και την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο στη βάση του Διεθνούς Δικαίου.

2. Αντιμετώπιση με διπλωματικά μέσα της τουρκικής παραβατικής και προκλητικής συμπεριφοράς, όπως η παραβίαση της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων, το casus belli και η σύναψη παράνομων συμφωνιών που δεν εδράζονται στο Διεθνές Δίκαιο.

3. Εμβάθυνση συνεργασίας με χώρες Δυτικών Βαλκανίων και προώθηση της ενταξιακής τους πορείας στην ΕΕ στη βάση της αιρεσιμότητας-Ενδυνάμωση σχέσεων με Παρευξείνιες χώρες.

4. Θωράκιση της χώρας από εξωτερικές απειλές μέσω προώθησης και ενίσχυσης διμερών σχέσεων και συμμαχιών και, στη βάση αυτών, δημιουργία νέων πολυμερών σχημάτων στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

5. Ενίσχυση των διμερών συμβατικών και πολιτικών σχέσεων με τις χώρες της Μέσης Ανατολής, του Κόλπου και της Βορείου Αφρικής. Συμμετοχή στην σταθεροποίηση χωρών της περιοχής.

2^{ος} Στρατηγικός Άξονας

6. Συμβολή στην αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση κρίσεων σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και συμμετοχή σε συναφείς πρωτοβουλίες - Εφαρμογή υφιστάμενων Συμφωνιών με ΗΠΑ, Γαλλία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και αναζήτηση νέων συμμαχιών. Έμφαση και σε ΚΕΠΠΑ/ΚΠΑΑ Ευρωπαϊκής Ένωσης και NATO.

7. Ενδυνάμωση και εμβάθυνση του Στρατηγικού Διαλόγου Ελλάδας-ΗΠΑ και περαιτέρω διεύρυνση των πεδίων συνεργασίας τόσο διμερώς όσο και στο πλαίσιο του NATO.

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

8. Συνεργασία με Μόνιμα Μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας με σκοπό την ενίσχυση της ασφάλειας της χώρας και της σταθερότητας στην περιοχή της, μέσα στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών.

9. Ενδυνάμωση των διμερών σχέσεων με Ευρωπαίους εταίρους, με το Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς και με χώρες της Ανατολικής Γειτονίας της ΕΕ.

3ος Στρατηγικός Άξονας

10. Ενίσχυση της συνδεσιμότητας μέσω της ενεργής συμμετοχής στα διεθνή δίκτυα μεταφορών και ενδυνάμωση της θέσης της χώρας στις διεθνείς εφοδιαστικές αλυσίδες.

11. Προσέλκυση και μεταφορά τεχνογνωσίας και τεχνολογίας.

4ος Στρατηγικός Άξονας

12. Προβολή του σταθεροποιητικού ρόλου της Ελλάδας σε Ανατολική Μεσόγειο και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών. «Στρατηγικό Σχέδιο». χ.η.

<https://www.mfa.gr/strategiko-skhedio-2022-2025/> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΑ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ

MARCH 2022
#EUDefence
#StrategicCompass

STRATEGIC COMPASS

A STRATEGIC COMPASS FOR SECURITY AND DEFENCE

The EU needs to become a stronger and more capable actor in security and defence: both to protect the security of its citizens and to act in crisis situations that affect the EU's values and interests. With the Strategic Compass, Member States agree on a common strategic vision for the EU's role in security and defence and commit to a set of concrete and wide-ranging objectives to achieve these goals in the coming 5-10 years.

“Europe must learn to speak the language of power. Over the next decade, we will make a quantum leap to become a more assertive and decisive security provider, better prepared to tackle present and future threats and challenges.”

JOSEP BORRELL
High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy/
Vice-President of the European Commission

The world we face

A common strategic vision requires a common understanding of the threats and challenges the EU will face in the foreseeable future. The work on the Strategic Compass was therefore kicked-off in November 2020 with the EU's first-ever comprehensive threat analysis. In sum, it describes a European and global security landscape that is more volatile, complex and fragmented than ever due to multi-layered threats. This threat analysis will be regularly updated and developments since its finalisation, in particular the Russian military aggression against Ukraine, have been taken into account in the final Strategic Compass.

 Global level	 Regional level	 Threats against the EU
Slowdown of globalisation, growing economic and political rivalry between global powers, climate change, competition for resources, instrumentalisation of irregular migration, and threats to the multilateral system.	Traditional military threats and armed aggression, destabilising interference/actions of state and non-state actors, conflict, state fragility, and inter-state tensions and external influences.	State and non-state actors targeting the EU with hybrid tools, including the misuse of disruptive technologies, cyber-attacks, disinformation, and other non-military sources of malign influence, and terrorism.

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

2 A STRATEGIC COMPASS FOR THE EUROPEAN UNION

THE EU AS SECURITY PROVIDER, GLOBAL ACTOR AND PARTNER IN SECURITY AND DEFENCE

A united European commitment for a strong EU in security and defence is as crucial as ever. Building on a common sense of purpose and responsibility, the Strategic Compass specifies clear targets and milestones in four work strands:

ACT

- Up to 5,000 strong EU Rapid Deployment Capacity
- Live exercises on land and at sea
- Enhance Military Mobility
- Reinforce civilian and military CSDP missions and operations
- More rapid and flexible decision-making

INVEST

- Spend more and better - defence spending and incentives for cooperation
- Strategic enablers and next generation capabilities
- Boost defence technological innovation to reduce strategic dependencies

SECURE

- Hybrid Toolbox and Response Teams
- Cyber Diplomatic Toolbox and Cyber Defence Policy
- Foreign Information Manipulation and Interference Toolbox
- EU Space Strategy for Security and Defence
- Coordinated Maritime Presences around the world

PARTNER

- Strengthened strategic partnership with NATO and the UN
- Cooperation with regional partners (OSCE, AU, ASEAN)
- Strong bilateral partnerships
- Military assistance to partners through the European Peace Facility

STRATEGIC COMPASS

Πηγή: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/EU-mission-and-operation_2023_1.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΒ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ EUMAM UKRAINE

NOVEMBER 2022
#EUDefence
#Strategic Compass

EUROPEAN UNION ASSISTANCE MISSION UKRAINE

Russia's unprovoked and unjustified war of aggression against Ukraine has brought war back to Europe. The EU and international partners are providing substantial political, military, financial and humanitarian support to Ukraine. This support includes unprecedented support to the Ukrainian Armed Forces (UAFs), including military equipment as well training to the Ukrainian Armed Forces.

MISSION MANDATE

The EU Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine) is the EU's coordinated response to enhance the military capacity of the Ukrainian Armed Forces and build their long-term resilience. The aim of the mission is to tackle urgent and longer-term training needs that will strengthen Ukraine's efforts in defending its territorial integrity and ability to effectively conduct military operations in deterrence of Russia.

The Mission's non-executive mandate can be swiftly adapted to the needs of the Ukrainian Armed Forces and is part of the EU's Integrated Approach in support of Ukraine. EUMAM Ukraine mission will ensure coordination with Member States' bilateral activities in support of Ukraine, as well as with other like-minded international partners, and will be open to participation of third states. Mission activities are located on EU soil.

TRAIN AND EQUIP

EUMAM Ukraine will provide training to the Ukrainian Armed Forces personnel at basic, advanced and specialised levels on medical assistance, CBRN, demining, logistics and communication, maintenance and repair, among others. It will also provide junior leadership from section/squad and platoon levels up to company, including operational training: preparation of companies, battalions and brigades in collective manoeuvres and tactics up to battalion level; and advice on the planning, preparation and conduct of live firing exercises.

EUMAM will coordinate and synchronise Member States' activities supporting the delivery of training support to the Ukrainian Armed Forces.

The training will be supported by the provision of equipment to the Ukrainian Armed Forces. This equipment will be provided by Member States and funded by the European Peace Facility.

 €16 MILLION UNDER THE EUROPEAN PEACE FACILITY TO PROVIDE:

 <p>Ammunition, military equipment and platforms designed to deliver lethal force for defensive purposes.</p>	 <p>Transportation, custody and maintenance and repair of the military equipment provided for the training purposes.</p>
--	---

FACTS AND FIGURES

 <p>EU MISSION COMMANDER Vice-Admiral Hervé BLEJEAN</p>	 <p>LAUNCHED ON 15 November 2022 for a period of two years</p>
 <p>COMMONS COSTS €106.7 million</p>	 <p>NUMBER OF SOLDIERS TO BE TRAINED 15,000 Ukrainian soldiers</p>

POLITICAL CONTROL AND STRATEGIC DIRECTION

The Political and Security Committee exercises the political control and strategic direction of EUMAM Ukraine, under the responsibility of the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy and of the Council of the EU.

The Military Planning and Conduct Capability (MPCC) is the Operations Headquarters and ensures the overall coordination and synchronisation at the strategic level within EUMAM Ukraine's framework.

The integration of the training components to create formed units shall take place in a multinational Combined Arms Training Command (CAT-C) established in Poland. A multinational Special Training Command (STC) shall command training activities in Germany to further enhance the training offer in full coordination with the CAT-C. Other Member States could provide specific training on their respective territory.

Πηγή: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023-EUMAMUkraine.pdf> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΓ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΜΑ

FEBRUARY 2023
#EUDefence
#Strategic Compass

EU MISSION IN ARMENIA (EUMA)

EUMA is a non-executive, non-armed civilian Common Security and Defence Policy (CSDP) Mission.

Mandate: EUMA will observe and report on the security situation along the Armenian side of the international border with Azerbaijan. It will contribute to human security in conflict-affected areas in Armenia and contribute to build confidence between Armenia and Azerbaijan. EUMA is an essential component of the EU's efforts in supporting peace in the region. It is a tool to support the mediation efforts, led by President Charles Michel High Representative Josep Borrell and EU Special Representative, Toivo Klaar.

Context: The EU established EUMA in response to an official request made by the Armenian authorities in December 2022 to deploy a full-fledged EU civilian mission on the ground. This deployment follows the successful experience of the EU Monitoring Capacity (EUMCAP) deployed on the Armenian side of the Armenia-Azerbaijan border between 20 October 2022 and 19 December 2022.

Area covered: EUMA will be deployed on the Armenian side of the Armenia-Azerbaijan border. Headquarters will be in Yeghegnadzor, with six Forward Operating Bases allowing it to cover the area, and a liaison office in Yerevan. EUMA is exclusively deployed and operating within the internationally recognized territory of Armenia. The Lachin corridor is therefore outside of the area of responsibility of EUMA.

Coordination with Armenia: EUMA will coordinate all its activities with the Armenian authorities. It also intends to inform the Azerbaijani side of relevant developments as appropriate.

Mission established by Decision of EU Foreign Affairs Council on 23 January 2023.

Mission launched by Decision of EU Foreign Affairs Council on 20 February 2023, Official opening of Headquarters in Yeghegnadzor and Initial Operational Capacity reached also on 20 February.

Head of Mission Markus Ritter (DE) comes from the German Federal Police and has long-standing expertise in civilian CSDP Mission, having served as Head of Mission EUAM Iraq from 2017-2019 and in many other EU civilian missions before that.

Mission Staff: The mission expects to have a full complement 103 international staff on the ground by the summer. EUMA is a civilian mission staffed exclusively with unarmed observer experts from EU Member States and overseen by EU civilian headquarters in Brussels. The entire chain of command is civilian. It is up to each EU Member State to provide experts from their respective relevant ministries and agencies.

Duration of mandate: EUMA will have a 2-year mandate which can be renewed.

Πηγή: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/Factsheet-EUMA-Armenia.pdf> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΔ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ EUMPM NIGER

FEBRUARY 2023
#EUDefence
#Strategic Compass

EUROPEAN UNION MILITARY PARTNERSHIP MISSION NIGER

In line with the EU Integrated Strategy for the Sahel and its repeated commitment to stay engaged in the region, the EU continues to support the G5 Sahel countries in the area of security, including through military missions under the Common Security and Defence Policy (CSDP). The EU Military Partnership Mission Niger (EUMPM Niger) is one of the tools of the EU Integrated Approach in Niger in conjunction with support to peacebuilding, conflict prevention and dialogue support, as well as development cooperation and in parallel with humanitarian assistance. This CSDP mission represents a structured EU response and offers a sustainable platform to support the Nigerien armed forces capacity building. The mission responds to the Nigerien request of a dedicated CSDP mission whose objectives are defined on the basis of Nigerien needs and for Nigeriens.

MISSION MANDATE

The EU Military Partnership Mission in Niger is aimed at contributing to enhancing the military capacity of the Nigerien Armed forces in order to support Niger in its fight against terrorist armed groups in compliance with Human Rights and International Humanitarian Law. To do so, EUMPM Niger support would be encompassed within the overarching Nigerien-led capacity-building plan. EUMPM Niger supports the Nigerien armed forces by contributing to the Nigerien capacity-building plan through the establishment of a Centre de Formation des Techniciens des Armées, provision of specialised training to the armed forces specialists, including Gendarmerie ones, and support to the creation of a new Battalion, with a priority expressed for a communication and command support battalion. To respond to the three-pronged approach requested by the Nigerien authorities, an EPF assistance measure would complement the Mission to provide the equipment and possibly infrastructure necessary to fulfil the operational requirements of the newly created Battalion.

FACTS AND FIGURES

 HEADQUARTERS Niamey	 EU MISSION COMMANDER Vice-Admiral Hervé BLEJEAN	 LAUNCHED ON 20 February 2023 for a period of three years
 MISSION FORCE COMMANDER Colonel Antonio D'AGOSTINO (IT)	 COMMONS COSTS €27.3 million	

POLITICAL CONTROL AND STRATEGIC DIRECTION

The Political and Security Committee exercises the political control and strategic direction of EUMPM Niger, under the responsibility of the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy and of the Council of the EU.

The Military Planning and Conduct Capability (MPCC) is the Operations Headquarters and ensures the overall coordination and synchronisation at the strategic level within EUMPM Niger's framework.

The Mission Force Headquarters of EUMPM Niger shall be located in Niamey and shall operate under the command of the EU Mission Force Commander.

Πηγή: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/EUMPM%20Niger_Factsheet_Feb%202023.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΕ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

MARCH 2023
#EUDefence
#StrategicCompass

EU MARITIME SECURITY STRATEGY

MAIN OBJECTIVES

 <p>Protect EU interests at sea - citizens, economy, infrastructure and borders</p>	 <p>Protect our natural resources and the marine environment</p>	 <p>Uphold international law, particularly the United Nations Convention on the Law of the Sea</p>	 <p>React promptly and effectively to growing threats (e.g. cyber and hybrid threats)</p>	 <p>Ensure relevant training and education to counter threats (e.g. cyber skills)</p>
--	---	---	---	--

Why do we need to act?

Ensuring safe and secure oceans is vital for the European and world economies:

 <p>Over 80% of global trade is seaborne</p>	 <p>About two-thirds of the world's oil and gas supply is extracted at sea or transported by sea</p>	 <p>Up to 99% of international data transfers and communications are done through submarine cables (over 400 submarine cables extending over 1.3 million kilometres)</p>
--	--	--

We need to deal with an increasing number of traditional and new threats:

 <p>Traditional threats (piracy, armed robbery, smuggling, human trafficking, arms and narcotics, etc.)</p>	 <p>Hybrid- and cyber-attacks on critical infrastructure (submarine cables, pipelines, etc.)</p>	 <p>Climate change and environmental degradation (marine pollution, depletion of fish stocks, loss of biodiversity)</p>
---	---	--

6 strategic objectives

1) Step up activities at sea:

- organising an annual naval exercise at EU level
- reinforcing existing EU naval operations
- developing further coastguard in sea basins around the EU
- expanding the Coordinated Maritime Presences concept to new maritime areas of interest

2) Cooperate with partners by:

- deepening EU-NATO cooperation
- enhancing partnerships with likeminded countries, regional and international organisations
- deploying EU liaison officers to maritime information centres in non-EU countries
- promoting dialogue and best practices through the coast guard function forums

3) Enhance maritime domain situational awareness by:

- strengthening the Common Information Sharing Environment (CISE) and MARSUR
- reinforcing coastal and off-shore patrol vessel surveillance

4) Manage risks and threats by:

- conducting regular live maritime exercises involving civil and military entities
- monitoring and protecting critical maritime infrastructure and ships from physical and cyber threats
- tackling unexploded ordnance and mines at sea
- developing further awareness and preparedness to tackle threats linked to climate change and environmental degradation

5) Boost capabilities by:

- developing common requirements and concepts for defence technologies in the maritime domain
- stepping up work on projects such as the European Patrol Corvette or improving anti-submarine capabilities

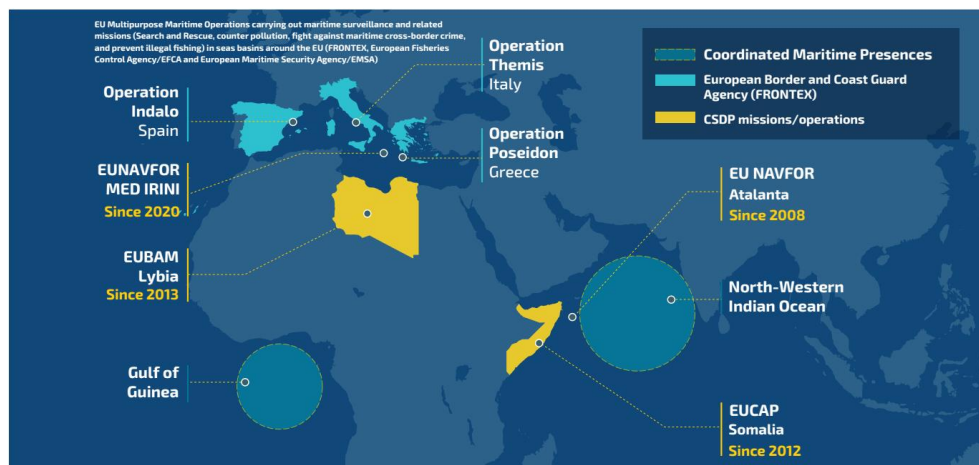

6) Educate and train by:

- boosting hybrid and cyber security qualifications notably on the civilian side
- conducting training and joint exercises open to non-EU partners

EU MARITIME SECURITY AROUND THE WORLD

STRATEGIC COMPASS

Πηγή: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2023-03/2023-eu-maritime-security-strategy-factsheet_en_0.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΣΤ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΑΧΕΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

NOVEMBER 2022
#EUDefence
#Strategic Compass

EUROPEAN UNION RAPID DEPLOYMENT CAPACITY

The European Union supports peace and stability in its neighbourhood and beyond. The EU needs to be able to react quickly, robustly and effectively to conflicts and crises outside its borders. To that end, the EU will develop a Rapid Deployment Capacity (EU RDC) consisting of up to 5,000 troops.

The EU Rapid Deployment Capacity can be swiftly deployed to respond to imminent threats and react to crisis situations. It can be tailored to different phases and scenarios, ranging from initial entry, to reinforcement or as a reserve force to secure an exit. The EU Rapid Deployment Capacity will be developed based on specific operational scenarios. The first two operational scenarios, on (1) initial phase of stabilization and (2) rescue and evacuation have been endorsed by the EU ministers of Defence on 15 November 2022.

The exact parameters of the EU Rapid Deployment Capacity, including its detailed tasks, composition, and financial aspects, will be further detailed by the end of 2022 with the aim to reach full operational capability by 2025.

COMPOSITION

- **Modified EU Battlegroups**
- **Tailored force packages including air, land, maritime, space and cyber components**
- **Different levels of operational readiness**
- **Longer stand-by periods**

- **Modules composed of available Member States military forces and capabilities**
- **Strategic enablers (e.g. strategic airlift, space-based communications, medical assets, cyber defence capabilities, ISR capabilities)**

 Allows tailoring the capacity to the mission

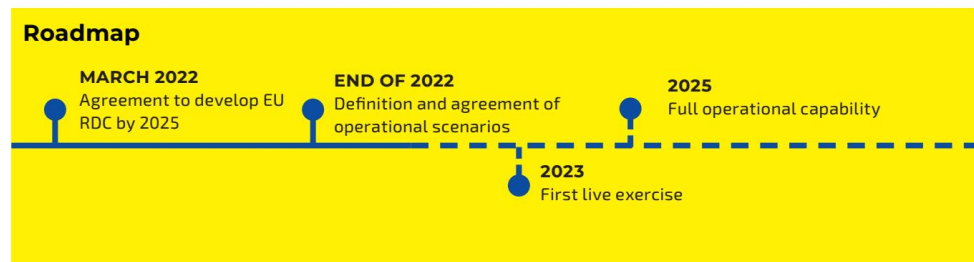

BUILDING AN EU RAPID DEPLOYMENT CAPACITY

The new EU Rapid Deployment Capacity will benefit from the following elements:

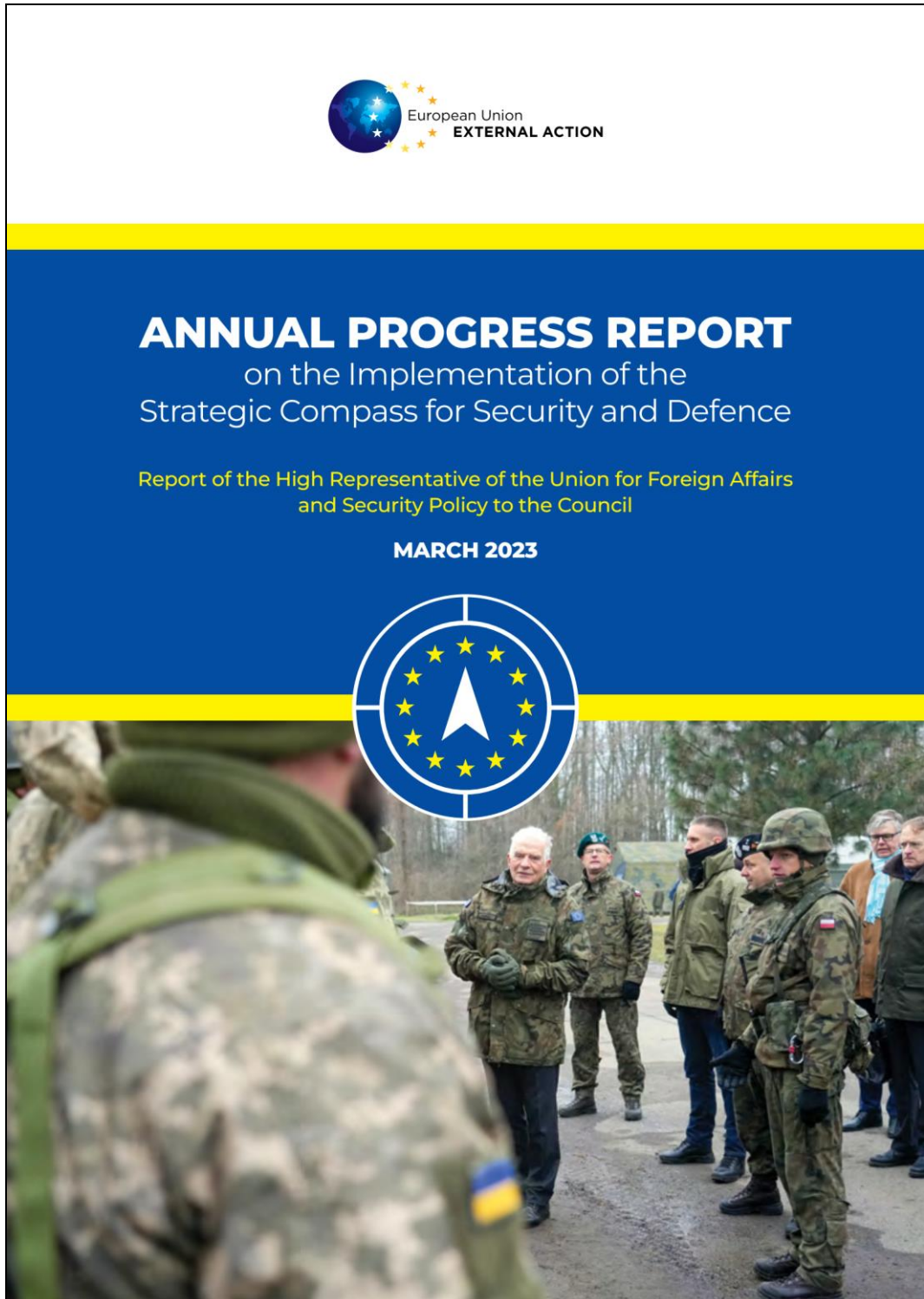
TOWARDS AN EU RAPID DEPLOYMENT CAPACITY

STRATEGIC COMPASS

Πηγή: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2022-10-EU-Rapid-Deployment-Capacity_EN_02.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΖ: Η ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ ΠΡΟΟΔΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ

Πηγή: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/StrategicCompass_1stYear_Report.pdf (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΗ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΥΞΙΔΑΣ

MARCH 2023
#EUDefence
#StrategicCompass

DELIVERING ON THE STRATEGIC COMPASS

“ *The past twelve months have been a brutal wake up call for Europeans. As Russia's unprovoked war against Ukraine continues and the world becomes more unstable and unpredictable, Europeans are investing in their common security. With the Strategic Compass we are moving from words to action: for our own security, for the security of our partners and for international peace and security. All three are inextricably linked.*

JOSEP BORRELL
High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy/Vice-President of the European Commission

The Strategic Compass was adopted in March 2022, one month after the start of the Russian war of aggression against Ukraine. It lists more than 80 concrete actions to translate even more the EU's ambition in security and defence into reality. One year after its adoption, the EU and its Member States have made significant progress in its implementation.

ACT

We have **reinforced our presence and invested in new engagements to support our partners.** In less than a year, the EU has deployed three missions, and delivered lethal and non-lethal equipment to Ukraine.

- New **military Assistance Mission** to train Ukrainian soldiers (EUMAM)
- New **military partnership Mission in Niger** (EUMPM) to support the country in its fight against terrorist groups
- Adoption of a new **Military Mobility Action Plan**
- First **two operational scenarios** in support of the EU Rapid Deployment Capacity
- New **civilian Mission in Armenia** (EUMA) to contribute to long-term stability in the border areas of Armenia
- Extensive use of **European Peace Facility**, including **€3.6 billion** for military support to Ukraine

SECURE

We are **anticipate threats, secure our access to strategic domains and protect our citizens.**

- Updated EU threat analysis to continue building a **common strategic culture**
- Updated **EU Maritime Security Strategy**
- Operationalisation of the EU **hybrid toolbox**
- First **EU Space Strategy** for Security and Defence
- New EU Policy on **Cyber Defence** to protect, detect, defend and deter cyber-attacks
- New Directive on measures for a high **common level of cybersecurity** across the Union
- EEAS **Crisis Response Centre** created

Η προοπτική ολοκλήρωσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

2

PROGRESS ON THE IMPLEMENTATION OF THE STRATEGIC COMPASS

INVEST

We have **progressed towards spending more and better together**. For the first time ever, the EU will support Member States with joint procurement of ammunition.

- **Increase of defence expenditure** in the EU (€214 billion in 2021 and estimated additional €70 million by 2025)
- Analysis of **Defence Investment Gaps**
- Task Force set up to consolidate Member States' most urgent needs and prepare the ground for **joint procurement**
- Proposal of €500 million instrument to **incentivise collaborative procurement** (EDIRPA)
- New EDA's **Innovation Hub** and launch of **EU Defence Innovation Scheme** (€2 billion)
- First **Annual Meeting of Defence ministers on Capabilities**

PARTNER

We have **stepped up our cooperation with bilateral, regional and multilateral partners**. The European Peace Facility has become an integral part of our support to partners globally.

- Close cooperation with **UN, OSCE, AU and ASEAN**
- **Third Joint Declaration** on EU-NATO cooperation
- Deepened **security and defence dialogues** with partners, including US, Norway, Canada, Switzerland, Iceland
- **Eastern Partnership**: EPF support to Ukraine, Moldova and Georgia
- **Western Balkans**: EPF support to Bosnia and Herzegovina, North Macedonia and Balkan Medical Task Force
- **Africa**: EPF support to the African Union's Peace Support Operations as well as armed forces of Mozambique, Mauritania and Niger
- **Indo-Pacific**: naval exercises between Operation Atalanta, India and Indonesia
- First **Schuman Security and Defence Forum** (20-21 March 2023)
- Expansion of the **networks of military advisors and counterterrorism experts** in EU Delegations

Work will continue to **deliver on the commitments and ambitions of the Strategic Compass** to allow the EU to become a **more assertive, credible and decisive security provider** for our citizens, our partners and the world.

Πηγή: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/Implementation-of-strategic-compass.pdf> (πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2023)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ο Αντισυνταγματάρχης Γεώργιος Κουκάκης γεννήθηκε το 1980 στο Ηράκλειο Κρήτης. Εισήχθη στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων (ΣΣΕ) το 1998 από όπου αποφοίτησε το 2002, 1^{ος} μεταξύ των Ανθυπολοχαγών Πεζικού και 8^{ος} μεταξύ των συμμαθητών του. Το 2003 επιλέχθηκε στις Ειδικές Δυνάμεις, όπου υπηρέτησε μέχρι το 2017 οπότε και αποχώρησε οικειοθελώς.

Έχει υπηρετήσει σε διάφορες Μονάδες και Επιτελεία των Ειδικών Δυνάμεων, του Πεζικού και της Επιστράτευσης, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό (Κύπρος και Κοσσυφοπέδιο). Είναι απόφοιτος όλων των υποχρεωτικών σχολείων του Πεζικού και των Ειδικών Δυνάμεων, καθώς και τεσσάρων σχολείων του Στρατού των ΗΠΑ.

Επιπλέον είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (Master of Arts) στη «Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο» του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Ρόδος), το οποίο απέκτησε με βαθμό άριστα αποφοιτώντας 1ος ανάμεσα στους συμφοιτητές του, έπειτα από υποτροφία που του χορηγήθηκε από το Γενικό Επιτελείο Στρατού (ΓΕΣ).

Κατόπιν έγκρισης του ΓΕΣ συμμετέχει ως Κύριος Ερευνητής στο Κέντρο Διεθνών Στρατηγικών Αναλύσεων (ΚΕΔΙΣΑ), ως μέλος στο Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ), και ως Ερευνητικός Συνεργάτης (Research Associate) στο HERMES Institute of International Affairs, Security & Geoeconomy.

Μελέτες του έχουν δημοσιευτεί στο περιοδικό «Στρατιωτική Επιθεώρηση» του ΓΕΣ, το επιστημονικό περιοδικό «Η Ελλάδα, η Ευρώπη και ο Κόσμος» της Μονάδας Έρευνας για την Ευρωπαϊκή και Διεθνή Πολιτική του Πανεπιστημίου Αιγαίου, το Global Security and Intelligence Note (GSIN) του Πανεπιστημίου του Buckingham, το HAPSc Policy Brief Series του Ελληνικού Οργανισμού Πολιτικών Επιστημόνων και τις ιστοσελίδες των Ινστιτούτων Διεθνών Σχέσεων με τα οποία συνεργάζεται.

Έχει συμμετάσχει ως εισηγητής σε διάφορα συνέδρια-ημερίδες και αρθρογραφεί στις ιστοσελίδες HUFFPOST Greece, Foreign Affairs-The Hellenic Edition, Geopolitics & Daily News, Infognomon Politics και LEP.

Τον Απρίλιο του 2023 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Ινφογνώμων το πρώτο του βιβλίο με τίτλο «**Εθνική Ασφάλεια: Μύθοι και Πραγματικότητα**», το οποίο συνέγραψε από κοινού με τον Κώστα Πικραμένο

Ομιλεί την Αγγλική σε επαγγελματικό επίπεδο (Certificate of Proficiency in English του Πανεπιστημίου του Cambridge).